

Blegdams hospitalet

KLINISK ORDBOG

KLINISK ORDBOG

Udarbejdet af

Tandlæge, Dr. med. O. BJERRUM, Overlæge M. BRUN-PEDERSEN, Professor M. CHRISTIANSEN, Dr. med. A. ELDAHL, Overlæge, Dr. med. E. HOLM, Dr. med. T. KEMP, Afdelingsforstander, Dr. med. M. KRISTENSEN, Overlæge, Dr. med. P. KÜHNEL, Overlæge, Dr. med. R. LUND, Docent, Dr. med. K. O. MØLLER, Fru TH. PEDERSEN, f. Gertz, Dr. vetr. N. PLUM, Overlæge, Dr. med. KNUD SECHER, Klinikchef, Professor, Dr. med. E. THOMSEN, Prosektor, Dr. med. B. VIMTRUP, Dr. med. K. WINTHER.

Redigeret af

KNUD SECHER

ANDEN UDGAVE

ANDR. FRED. HØST & SØN - KØBENHAVN

M C M X X X V I I

61.03

Printed in Denmark

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

FORORD TIL 2. UDGAVE

Første Udgave af »Klinisk Ordbog« udkom i 1921. Naar der nu ved Forlagets Initiativ skulde udsendes en ny Udgave, maatte det blive en Selvfølge, at den nye Udgave maatte betyde en gennemgribende Revision af 1. Udgave foruden en meget betydelig Supplering. Udviklingen af de forskellige Discipliner indenfor den medicinske Videnskab har i den forløbne Aarrække siden 1. Udgave udkom, været overordentlig betydelig.

Ved Udarbejdelsen af denne Udgave har man fastholdt Princippet fra 1. Udgave: at skabe en Klinisk Ordbog. Bogens Omfang er dog udvidet en Del for at gøre den mere nyttig og ogsaa anvendelig for større Kredse.

Der er derfor optaget Udtryk fra den almindelige Anatomi, medens den specielle Anatomi ikke er omtalt. Farmakologien er bleven repræsenteret ved de almindelige Udtryk, medens man ogsaa nu har ment, at en Optagelse af Præparatnavne vilde være urimelig. Som helt nye Omraader skal nævnes: Tandlægevidenskab, veterinær Medicin og Parasitologi.

Man haaber derved at have opnaaet, at gøre Bogen nyttig for alle, der beskæftiger sig med Medicinen i dens forskellige Forgreninger.

Ligesom i første Udgave er der ogsaa i denne i stor Udstrækning optaget Oversættelser fra Dansk til Latin. Man mener derved at have støttet Begyndere, der endnu staar usikre overfor Terminologien. Dette skulde ogsaa betyde, at Bogen kunde være til Nytte for de mange, der indenfor Forsikringselskaberne, paa de juridiske og de sociale Kontorer, ved Sygekassernes Kontorer m. fl. har med Lægeattester at gøre.

Ordnes Oprindelse eller Afledning fra fremmede Sprog er tilføjede i Parentes; de herved anvendte Forkortelser er de sædvanlige benyttede, som næppe vil volde Læserne Vanskelighed. Af praktiske Hensyn er de græske Ord gengivet med latinske Typer. Ved Sprog, der kan anses for almindelig kendt, er det originale Ord kun anført, naar det ikke er identisk med Opslagsordet. Hvor der har været Tvivl om Ordnes Afledning, er det betegnet med et Spørgsmaalstegn.

Opmærksomheden henledes paa, at Ord, der ikke findes under C, maa søges under K og omvendt; det samme gælder F og Ph. Endvidere har man anset det for mest praktisk at anbringe ü som ue, ä som ae og ö som oe, idet Stavemaaderne varierer betydeligt.

Fordelingen af Emnerne mellem Medarbejderne har været følgende:

O. Bjerrum: Tandlægevidenskab,
M. Brun-Pedersen: Dermato-Venerologi,
M. Christiansen: Parasitologi,
A. Eldahl: Intern Medicin,
E. Holm: Oftalmologi,
T. Kemp: Arvelighed, Konstitution,
M. Kristensen: Almindelig Patologi,
P. Kühnel: Gynækologi og Obstetrik,
R. Lund: Oto-laryngologi,
K. O. Møller: Almindelig Farmakologi,
Th. Pedersen: Filologi,
N. Plum: Veterinær Medicin,
K. Secher: Almindelig Del,
E. Thomsen: Kirurgi, Almindelig Anatomi,
B. Vimtrup: Patologisk Anatomi,
K. Winther: Neurologi og Psykiatri.

K. Secher.

A

A.: Forkort. af Arterie.

Aa.: Forkort. af Arteriæ.

a-, an- priv. (**alfa privativum**: græsk Forstavelse, der ophæver det Ords Begreb, foran hvilket det sættes, eller overhovedet udtrykker en Mangel; u-, ikke-.

α-Straal: den mest overfladisk virkende Del (de »blødeste») af de Straaler, der udsendes af radioaktive Stoffer (bestaar af positive Heliumatomer).

āā (gr. Præp. *ana*, brugt distributivt ved Tal i Bet. »hver», »af hver») = **ana** (**partes aequales**), lige Dele af hver. Receptudtryk.

Aaben Tuberkulose: el. Stadiet af Lungetuberkulose, ved hvilket man har konstateret Tuberkelbakterier i Op-spyttet.

Aandedrætsmetoder f. Eks.: Hall, Havard, Laborde, Nielsen, Schäfer, Schüller, Silverster.

Aandenød = Dyspnoe.

Aandssvaghed: (stærk) Idiotia, (lettere) Imbecillitas.

Aare, Den gyldne (Vena aurea): gammeldags Betegnelse for Tumores hæmorrhoidales, idet man mente, at Bløddingen herfra tjente til at skaffe de onde Vædske ud af Kroppen. **-betændelse**: Arteritis, Phlebitis, Vasculitis. **-brøk** = Variocèle. **-forkalkning**: Arteriosclerosis. **-hindebetændelse**: Chorioiditis.

Aareudvidning paa Abdomen: caput medusæ, cirsiomphalus, paa Benene: Varicer.

Abactus venter (lat. [*abigère* bort-drive, *venter* Bug]) = partus arte præmaturus.

Abadies (A., Charles, 1842—1876)
Symptom: Achillesensens Ufølsomhed for Tryk; tidligt Symptom ved Tabes dorsalis.

Abalienatio (lat. *abalienare* gøre fremmed, bedøve) = Alienatio.

Abasi — **Astasi** (gr. *a-* priv. + gr. *basis* Skridt, gr. *stasis* Stillestaaen): Tab af Evnen til at gaa og staa uden tilsvarende Kraftnedsættelse ved andre Bevægelser af Benene. — Især brugt som Udtryk for en hysterisk Gangforstyrrelse.

Abbe's (A., Ernst, 1845—1905, tysk Fysiker) **Belysningsapparat**, Abbe's Kondensor: et Linsesystem, der anbringes paa Mikroskopet under Mikroskopbordets Aabning. Det forener de fra Spejlet kommende Lysstråler i et Punkt, der kun ligger faa mm over Kondensorens Overflade. Herved kommer »Farvebilledet» af det undersøgte Objekt stærkt frem, medens »Struktur-billedet» udslettes.

Abbe's (A., Robert, 1851—1893, New York) **Behandling af Stricture i Oesophagus**: S. gennemsaves med en Snor, der føres ind gennem en Gastrostomi, op gennem Oesophagus og ud af Munden. **A.'s Operation ved tic douloureux**: intracraniel Resection af 2. og 3. Trigeminalgren med Interposition af Gummistof ved Foramen rotundum og ovale for at hindre Sammenvoksning af de gennemskaaene Nerver.

Abbott's (A., Edville G., 1872—1901, Amerika) **Metode til Behandling af Scoliose** ved Overkorrigering af den scoliotiske Columna og Fiksering i den overkorrigerede Stilling ved Gipsban-

dage, der anlægges, medens Pt. er lejret i en Slags Hængekøje, der er ophængt i en særligt konstrueret Ramme.

Abderhalden's (A., Emil, 1877—, Tyskland) **Reaktion**: en Svangerskabsreaktion, som bygger paa den Forudsætning, at der i gravide Kvinders Blod optræder Enzymer («Afværgefermenter», «Abwehrfermente»), som er i Stand til at nedbryde Placenta-Æggehvide.

Abdomen (lat.): Underliv, Bug. Betyder egentlig «det skjulte Sted»; anvendes saavel om Bugens Indre som om forreste Bugvæg.

Abdominal (lat. *abdomen* Underliv): hvad der hører til Abdomen.

Abdominal-refleks (lat. *abdomen* Underliv), se Bugrefleks. - **svangerskab** = graviditas abdominalis (se grav. extrauterina). - **tyfus** (lat. *abdomen* Underliv): se Typhus abdom.

Abdominoskopi (lat. *abdomen* Underliv + gr. *skopein* se, undersøge): direkte Besigtigelse af Bughulen v. H. af spec. Instrument indført gennem Bugvæggen.

Abée's (A., Ernst, 1843—1913, tysk Læge, Nauheim) **Hjertestøtte**: en Bandage med en Pelotte beregnet til at anbringe paa Præcordiet, hvorved subjektiv ubehagelig Fornemmelse ved stærk Hjertepulsation væsentligt kan lindres.

Abel's Bacil: Bac. ozoenae.

Aberratio (mentis) (lat. *aberrare* forville sig): Betegnelse for lettere Sindsforvirring. A. testis (lat.): fejlagtig Lejrning af Testis (se nærmere under Ektopia).

Abiogenesis (gr. *a-* priv. + gr. *bios* Liv + gr. *genesis* Oprindelse), se Generatio spontanea.

Abiotrofiske (gr. *a-* priv. + gr. *bios* Liv + gr. *trofe* Ernæring) **Sygdomme**: S., der skyldes, at bestemte Organer el. Cellesystemer opbruges eller opslides for hurtigt d. v. s. længe inden det er Reglen indenfor den paagældende Art. Tysk: Abnutzungskrankheit.

Abiotrophia (gr. *a-* priv. + gr. *bios* Liv + gr. *trofe* Ernæring): Svigten af en Funktion paa Grund af medfødt Svaghed.

Alactatio (lat.): Barnets Afvænnen fra Moderbrystet.

Ablatio (lat., Bortfjernelse): Bortfjernelse af en Legemsdel, i Alm. en Eks-

tremitet eller Dele af en saadan (jfr. Amputatio). A. retinae = Amotio retinae.

Ablepharia (gr. *a-* priv. + gr. *blefaron* Øjelaag): Mangel af Øjelaag, medfødt eller erhvervet. **Partiel A.** = Coloboma palpebrae.

Ablepsia (gr. [af *a-* priv. + *blepein* se]): Blindhed.

A-B-O-Systemet (0 = Nul), se Isoantistoffer.

Abolitionismus (lat. *abolitio* Odelæggelse, Ophævelse): Bevægelse mod reglementeret Prostitution.

Abort, se Abortus. A. hos Dyrene, Kastning, for tidlig Fødsel: da Terminerne for normal Fødsel hos flere Dyr er meget elastiske, kan Begrebet K. ikke nærmere betegnes, men dækkes nærmest af 1) for tidlig Fødsel og 2) Fødsel under patologiske Omstændigheder. Kastning deles groft i 1) smitsom K. og 2) ikke smitsom Kastning. De vigtigste Infektioner ved K. er følgende: Hest: Bact. abortus equi, se Paratyfus. Ko: Brucella abortus Bang — hyppigst K. i 7. Maaned, Tuberkulose — hyppigst K. i 8.—9. Maaned, Spiriller, forskellige Skimmelsvampe, Pyogenesbaciller, Streptokokker. Svin: Brucella suis (Traum). Faar: Spiriller. Naar man taler om Kastning hos Kvæg menes almindeligvis smitsom K., foraarsaget af Br. ab.

Abortbakterien, se Brucella abortus.

Abortin: et inddampet Filtrat af Kulturer af Brucella abortus. Anvendes til diagnostiske Kutanreaktioner hos Mennesker og Dyr. Som Fællesbet. for saadanne Præparater, fremstillede af Brucellakulturer (Br. abortus, Br. melitensis, Br. suis) kan anvendes Ordet Brucellin.

Abortiv (lat. *abortivus* for tidlig født): ufærdig, ikke naaet til fuldstændig Udvikling; affortet.

Abortiva (s. Pellentia) (lat.): Midler til Fremkaldelse af Abortus. Anvendes ogsaa om Midler, som kan kupere en Sygdom i Udbruddet.

Aborttang (lat. *abortus* Mistfødsel): Tang konstrueret specielt med Henblik paa Fjernelse af Ægget eller Ægresten fra Livmoderen.

Abortus (lat.) [*aboriri* afgaa] =

avortement = fausse couche: Misfødelse: Afbrydelse af Svangerskabet før Føtret er levedygtigt (Grænsen sættes i Reglen ved 28. Svangerskabsuge, idet den senere Afbrydelse betegnes: partus præmaturus). Man skelner mellem **A. completus** (den fuldst. el. totale A.) og **A. incompl.** (den ufuldst. A., hvor en Del af Ægget endnu er tilbage i Uterus). **A. spontaneus**: A., der ikke skyldes kunstige Midler; i Modsætning til **A. artificialis** (= **A. provocatus**): den kunstig fremkaldte Svgb. afbrydelse før 28. Uge. **A. cervicalis** = Cervicalabort (s. d.). **A. criminalis**: den i forbryderisk Hensigt fremkaldte A. (= Fosterfordrivelse). **A. habitualis**: ofte gentagen A. fremkaldt af sygdomsmæssige Aarsager. **A. imminens**: truende A. **A. incipiens**: begyndende A.

Abortvaccine benyttes for at beskytte Kvæg mod smitsom Kastning. Vakcinen bestaar enten af levende virulente ev. svækkede eller dræbte Abortbakterier.

Abrachiocephalus (gr. *a-* priv. + gr. *brachion* Arm + gr. *kephale* Hovede): Misdannelse uden Hoved og Arme.

Abrachius (gr. *a-* priv. + gr. *brachion* Arm): Misdannelse med fuldstændig Mangel af begge Overekstremiteter.

Abrams' Lungerefleks (A., Alb., San Francisco Læge, 1864—1924): reflektoisk Udvidelse af Lungegrænserne ved mekanisk Irritation af Huden paa Toraks el. øverste Del af Abdomen.

Abrasio (lat. *abradere* [abrasum] afskrabe): Afskrabning. **A. corneae**: Fjernelse af Corneas overfladiske Lag som Regel paa Grund af Uklarheder i disse eller recidiverende Erosioner. **A. dentium**: Afslibning af Tænderne. **A. mucosae uteri**: A. (Udskrabning) af Livmoderens Slimhinde.

Absces (lat. *abscessus* Byld [abscedere gaa bort]): Byld, afgrænset Ophobning af Pus i Legemet, Enderesultatet af en akut (A. calidus) eller kronisk (ofte tuberkuløs) Betændelse (A. frigidus, kold Absces). **Congestions- eller Sænkningssaa**: Absces, der stammer fra en dybere liggende Betændelse, f. Eks. en Knoglelidelse, hvorfra Pusset har banet sig Vej langs Muskler og Fascier og samler sig subkutant langt fra Focus (Eks.:

Psoasabscessen, stammende fra en Caries i Ryghvirvlerne). **Abscess(us)** (latinske Form for ovenstaaende danske Form: Absces): Byld. **A. frigidus**: kold A., mest af tuberkuløs Natur, jvf. Sænkningssaa., Kongestions-A. **A. periton-sillaris**: Byld i Bindevævet omkring Ganemandlen, »Byld i Halsen«. **A. stercoralis**: efter Perforation af Tarmvæg. **A. sudoriparus**: Svedkirtel-A.

Absence (fr.): egentlig: Aandsfraværelse, Adspredthed. Bruges som Betegnelse for rudimentære epileptiske Anfald med forbigaaende Sløring af Bevidstheden uden Kræmper.

Absorption (lat. *absorbere* [absorptum] opsuge): Opsugning. Faste el. flydende Stoffers Evne til at opsuge Luftarter.

Absorptions-forsøg (lat. *absorbere* opsøbe, opsluge): Undersøgelse af, om Bakterier, Blodlegemer eller andre organiserede Elementer er i Stand til at fjerne Agglutininere eller andre Antistoffer fra Serum, naar de blandes med dette. Se Castellanis A. **-Koefficient**: et Tal, som angiver hvor stort et Rumfang Luft der kan optages i et bestemt Rumfang Vædske (el. andet Stof) ved en bestemt Temperatur og et bestemt Tryk. **A.-Spektrum**: S. af Lys, som har passeret et Legeme, en Vædske eller en Luftart, hvori en Del af Lyset er blevet absorberet. Den absorberede Del af Lyset viser sig i Spektret som sorte (Absorptions-)Linier eller Baand.

Abstinent (lat. *abstinentia*): Afholdenhed (specielt fra Alkohol og Morfin). **A.-symptom**: S. ved pludselig Afholdenhed fra visse Gifte, specielt Morfin. **Abtreibung** (ty.): Fordrivning af Ægget fra Uterus paa ikke-lægeligt Grundlag.

Abulia (gr.): Tab af Viljesfunktionen. Symptom ved Psykoser og Hysteri.

Abusus (lat., Forbrug, Opbrugen): Misbrug, bruges i Reglen som Forkortning af Abusus spirituosorum (overdreven Spiritusnydelse).

Abwehrneuropsychose (ty., Freud) Neuroser og Psykoser, der efter F. skyldes, at ubehagelige Oplevelser og Affekter (særlig af seksuel Art) »fortrænges« til Underbevidstheden; de »substitueres« saa af Angst, Tvangsfore-

stillinger eller »konverteres« til (hysteriske) legemlige Symptomer.

Acampsia (gr. *akampsia*): Ubøjelighed (i Led).

Acanthocephali (gr. *akantha* Torn + gr. *kefale* Hovede), **Kradsere**: danner en Orden under Klassen Nematelminthes (Rundorme). Parasitiske Orme, der paa Forenden er forsynet med Fasthæftningsredskaber: en retraktil »Snabel«, besat med Kroge; de er særkønnede og mangler i Modsætning til de egentlige Rundorme (Nematoda) Tarmkanal. Mange K. lever som Parasitter i Tarmen hos deres Vært. **Kæmpekradseren**, *Macracanthorhynchus hirudinaecus* (syn. *Echinorhynchus gigas*), der kan blive op til 50 cm lang) lever i Svinets Tarm; findes dog ikke her i Landet. Kan i sjældne Tilfælde træffes hos Mennesket. Som Mellemvært fungerer Oldenborren o. a. Torbister. Talrige Former af Kradsere snylter hos Fugle, især Svømmefugle og Fisk; disse Former har især Krebsdyr som Mellemvært.

Acanthoma (gr. *akantha* Braad, Torn): fremspringende Hudsvulst, Papilloma eller Kræft. **A. staphylogenes**: *Molluscum contagiosum*.

Acanthopelvis (gr. *akantha* Torn + lat. *pelvis* Bækken) = **Acanthopelys** (gr. *pelys* Bækken): Bækken, der er forsnævret ved — ofte spidse og skarpe — Eksostoser; = Tornbækken = Stachelbecken = Kilians B.

Acanthosis nigricans (gr. *akantha* Torn) (Unna): Hudlidelse med ujævn knudret Fortykkelse og Brunfarvning af Epidermis; oftest optræder den paa Bughulen (især ved Svulster i Underlivet), undertiden findes Affektionen paa Næse- eller Mundslimhinden.

Acardiaceus (gr. *a-* priv. + gr. *kardia* Hjærte): Misdannelse uden Hjærte.

Acarinae (gr. *akari* Mide) (syn. Sarcopinae): Skabmider. Underfamilie af Mider, der forårsager Fnat hos Mennesket, Skab hos Dyrene. Herunder Slægterne: *Acarus*, *Notoedres*, *Cnemidocoptes*, *Psoroptes*, *Chorioptes* og *Otodectes*.

Acarinosis (*Acariasis*) (gr. *akari* Mide): Sygdom fremkaldt af Mider.

Acaro-dermatitis (gr. *akari* Mide + gr. *derma* [dermat-] Hud): Hudlidelse fremkaldt af Mider. **-phobia** (gr. *phobos*

Frygt): med Hudkløe forbunden sygelig Frygt for at have Fnat (eventuelt trods gennemgaaet Kur).

Acarus (gr. *akari* Mide) (syn. Sarcopetes): Slægt af parasitiske Mider, der graver Gange i Huden (Gravemider). Forskellige Arter: **A. siro** (syn. *Sarcopetes scabiei*) hos Mennesket som Aarsag til Fnat; Arter hos en Række Husdyr (Hest, Kvæg, Svin, Faar, Ged, Hund), forårsagede Sarkoptesskab. Alle Arter smaa ($\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ mm lange).

Accentuation (lat. *accentus* Betonning, Forstærkning): Forstærkning. Anvendes specielt om Aorta- og Pulmonaltonerne.

Accidental (lat. *accidere* hænde tilfældigt): uvæsentlig, tilfældigt optrædende.

Accommodatio se Akkommodation.

Accouchement (fr.): Forløsning. Verbet accouchee bruges jævnligt i udvidet Betydning, f. Eks. naar man læmper (accoucherer) en Svulst ud gennem en Incision eller lirker et Konkrement ud af Ureter eller Galdeveje. **A. forcé**: hurtig Forløsning per vias naturales uden Hensyn til om den bløde Fødselsvej er tilstrækkelig forberedt, spec. om Moderunden er tilstrækkelig udvidet.

Accoucheur (fr.): Fødselshjælper.

Accretio (lat., Tilvækst): Sammen voksning.

Acephalocyste (gr. *akefalos* uden Hovede + gr. *kystis* Blære): Ekinokokblære, i hvilken Dannelse af Hovedet er udeblevet.

Acephalus (gr. *akefalos* hovedløs): Misdannelse uden Hoved. **A. para-cephalus**: A. med delvis udviklede Thecaknoger. **A. monobranchius** og **dibranchius**: Misdannelse uden Hoved, men med Hvirvelsøjle og een eller begge Overekstremiteter.

Acestoma (gr. *akeslos* som kan helbredes): yppige Granulationer som er i Færd med at danne Ar.

Aceton (lat. *acetum* sur Vin, Eddike): CH_3COCH_3 , vandklar Vædske af en karakteristisk Lugt, Kogepunkt 56,5°. **-aemia** (gr. *haima* Blod): Forekomst af Aceton i foreget Mængde i Blodet — oftest sammen med Diacetsyre ved Acidose. **Periodisk A.** (Marfan): hos Børn periodevis optrædende, hæftige Opkastninger med Acetonlugt

i Udaandingsluften og Acetonuria. **-asthma** (gr. *asthma* trangt Aandedræt): den ved Acetonæmi optrædende Kortaandedhed. **-legemer**: Stoffer, der fremkalder Acetonæmi: Aceton, Aceteddikesyre, β -Oxysmørsyre. **-uria** (gr. *ouron* Urin): forøget Udskillelse af Aceton i Urinen; meget smaa Mængder kan udskilles under normale Forhold. Større Mængder kan ses ved Feber, gastrointestinale Forstyrrelser, kakektiske Tilstande, Vomitus gravidarum, Eklampsi, ved toksiske Tilstande, f. Eks. efter Anæstetika, spec. Kloroform, Diabetes mellitus, altid ved alvorligere Tilfælde.

Aceton i Urin, Paavisning af: Langes Prøve, Legals Prøve, Penzoldt-Horhorst's Prøve.

Achilia (gr. *a-* priv. + gr. *cheilos* Læbe): medfødt Mangel paa Læbe.

Achilles(sene)refleks: Kontraktion af Lægmskelen med Plantarfleksion af Foden, udløst ved Slag paa den (passivt) let strammede Achillessene. Sml. Fodklonus.

Achillo-bursitis (*Achilles* (sene) + mlat. *bursa* Pung [gr. *byrsa* Hud, Lædersæk]): Betændelse i Bursa achillea (B. tendinis calcanei). **-dynia** (gr. *odyne* Smerte): en ved Gang og i staaende Stillings optrædende heftig Smerte omkring Achillessens Insertion, ledsaget af let Ømhed og Svulst paa dette Sted. Skyldes vistnok som Regel en gigtisk, rheumatisk eller gonorroisk Bursitis. **-raphia** (gr. *rhafē* Søm, Syning): Sutur af Achillessenen. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af Achillessenen (f. Eks. ved Spidsfod).

Achiria (gr. *acheir* uden Hænder): medfødt Mangel paa Hænder.

Achlorhydria (gr. *a-* priv. + *Chlorhydria* [gr. *chloros* gulgrøn + gr. *hydor* Vand]): Mangel af Saltsyre i Mavesaften.

Achloropsia (gr. *a-* priv. + gr. *chloros* gulgrøn + gr. *opsis* Syn) = Grønblindhed. Se Farveblindhed.

Achlys (gr., Mørke): Synsforstyrrelse ved Corneauklarheder.

Acholia (gr. [*a-* priv. + *chole* Galde]): manglende eller stærkt nedsat Galde dannelse. Ved svære Leverlidelser med dybtgaaende Beskadigelse af Leverparenchymet (f. Eks. visse Forgiftninger)

ger) kan Galdedannelsen være nedsat til et Minimum. Benyttes oftest i Forb.: *acholisk Afføring*, s. d.

Acholorisk (gr. *acholos* uden Galde + gr. *ouron* Urin) **Icterus** (Akolorisk Icterus) el. Urobilinikterus: Tilfælde af Gultfarvning af Huden, ved hvilke man kan paavise Urobilin i Urinen, men ikke Galdefarvestof. Fæces er naturligt farvede; ses ved Icterus hæmolyticus.

Achondroplasia (**Chondrodystrophia foetalis**) (gr. *a-* priv. + gr. *chondros* Brusk + gr. *plassein* forme, danne): en Form for Dværgvækst. Skyldes antagelig en Lidelse af Epifyselinierne i Fosterlivet, hvorved særlig Længdevæksten af Ekstremitetsknoglerne (Dyffyserne) indskrænkes. De paagældende Individider har et karakteristisk Ydre: Hoved og Truncus af omtrent normal Størrelse, Næseroden indsunken, Bækenet snævert, Extremiteter, Hænder og Fødder, korte og plumpe.

Achor (gr. *achor* Skurv): smaa Pustler med grødet Indhold, som fremkommer paa behærede Steder (Willan).

Achoresis (gr. *a-* priv. + gr. *choreein* rumme): permanent Kontraktion af et Hulorgan, f. Eks. Mave el. Blære, hvorved dets Kapacitet nedsættes.

Achorion (gr. *achor* Skurv) **Schönleini** (S., Johann Lucas, 1793—1864, Berlin): Svampeart, som fremkalder Menneskefavus. **A. Quinckeanum** (Q., Heinrich Irenæus, 1842—1922, Tyskland): Svamp, som fremkalder Favus hos Mus, er ogsaa i Stand til at slaa an paa Mennesker.

Achrocytæmia (gr. *achroia* Farveløshed + gr. *kytos* Hulrum + gr. *haima* Blod): en Tilstand i Blodet karakteriseret ved Hæmoglobinnangel og dertil svarende Bleghed af de røde Blodlegemer.

Achrocyanosis, se Akrosyanose.

Achroma (gr. *achromos* uden Farve): = Leukoderma.

Achromato-cyt (gr. *a-* priv. + gr. *chroma* (*chromat-*) Farve + gr. *kytos* Hulrum): hæmoglobinfattigt rødt Blodlegeme. **-lysis** (**Achromatin** [gr. *a-* priv. + gr. *chroma* Farve] + gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af en Celles Protoplasma (Achromatin) eller Kærne; Syn: Plasmolysis, Protoplasmodysis. **-phile**

(gr. *filos* kær): kaldes Celler eller Vævsdele, der ikke farves med de sædvanlige histologiske eller bakteriologiske Farvemidler. — **psia**, s. **Achrupsia** (Forkortn.) (gr. *opsis* Syn): = Farveblindhed, s. d.

Achromatosis og **Achromia** (gr. *achromos* uden Farve): Pigmentmangel i Huden.

Achroocyt (gr. *achroos* farveløs + gr. *kytos* Hulrum): hvidt Blodlegeme = Leukocyt.

Achyilia (gr. *a-* priv. + gr. *chylos* Saft): manglende Afsondring. **A. chloranæmia**, se **Anæmia achylica simplex**. **A. gastrica**: manglende Afsondring af Mavesaft (Saltsyre og Fermenter). **A. pancreatica**: manglende Sekretion af Pancreassaft, Lidelse, der klinisk og patologisk endnu er lidet kendt. Viser sig bl. a. ved mangelfuld Fordøjelse af Fødens Fedt- og Æggehvdestoffer (Steatorrhoe og Azotorrhoe).

Acidalbuminer (lat. *acidus* sur + lat. *albumen* Æggehvite): Spaltningprodukt af Proteinstoffer. De er opløselige i Vand og kan ikke koagulere. De maa opfattes som en Forbindelse af koaguleret Proteinstof og en Syre; neutraliseres denne, udskilles de denaturerede Proteinstoffer.

Aciditet (lat. *aciditas* Surhed): Surhedsgrad.

Acidophil (lat. *acidus* sur + gr. *filein* elske) kaldes Celler eller Væv, der viser særlig Evne til at farves af sure Farvestoffer. Syn: oxyphil cfr. basophil, neutrophil.

Acidosis (lat. *acidus* sur) (Asidose): herved menes i Alm. at Blodet reagerer surere end svarende til de normale Variationer — el. en Formindskelse under det normale, af Blodets Indhold af alkalisk reagerende Stoffer — el. da den vigtigste basiske Faktor er Natriumbicarbonat, menes, at Blodets Indhold af dette er under det normale. A. kan indtræde ved, at sure Stoffer i større Mængde optages gennem Føden el. dannes i Organismen, ved at Alkalmængden er ringe eller Evnen til at danne alkaliske Stoffer ikke strækker til. A. kan ses ved Diabetes mel., Nefritis chron., Infektionssygdomme, Gastrointestinale Forstyrrelser, pernicios Anæmi, Canser. Se Alkalose.

Aciduric group (eng.): en Gruppe af Gram-positive Bakterier, som trives ved forholdsvis høje Surhedsgrader. Her-til hører *Bac. acidophilus* og *Bac. bifidus*.

Acne cornée végétante (fr.) = Darrier's Sygdom.

Acoellus (gr. *akoillos* uden Bug): Misdannelse uden Bug.

Aconuresis (gr. *akon* ufrivillig + gr. *ouresis* Urinering) = Enuresis: ufrivillig Afgang af Urin.

Acoprosis (gr. *a-* priv. + gr. *kopros* Ekskrementer): Mangel paa eller betydelig Nedsættelse af Mængden af Fæces som dannes i Tarmkanalen.

Acormus (gr. *a-* priv. + gr. *kormos* Stamme, Klods): totalt misdannet Foster, kun bestaaende af et ufuldstændigt Hoved, *Acardiacus* uden Krop.

Acranius (gr. *a-* priv. + gr. *kranion* Hjerneskal): Individ med medfødt Mangel af Hovedskallen (*Theca crani*).

Acraturesis (gr. *akrates* svag + gr. *ouresis* Urinering): 1) Incontinentia urinæ. 2) Urinering med svag Straale som Følge af Blæreslappelse.

Acrocyanosis chronica anæsthetica (gr. *akros* Spids + gr. *kyanosis* mørkblaa Farve) = Raynaud's Sygdom.

Acrodynia (gr. *akros* Spids + gr. *odyne* Smerte): epidemisk Lidelse, som først viste sig i Paris i 1828 og atter optraadte i Begyndelsen af det 20. Aarhundrede, forbundet med Smerter og Paræsthesier i Ekstremiteterne, gastriske og nervøse Tilfælde, Conjunctivitis, Erythemer (er benævnt **Erythema orthriticum epidemicum**) o. s. v. Skyldes sandsynligvis Næringsmiddelforgiftning.

Acromegalia, se **Akromegalia**.

Actinobacillus (gr. *aktis* [aktin-] Straale + lat. *bacillus* lille Stav): Gram-negative, ikke sporedannende Stave med Tendens til Forgreninger. **A. Lignieresii** fremkalder hos Kvæg en aktinomycoselignende Sygdom (Tungeaktinomycose, Trætunge). **A. mallei**, Snivebacillen, angriber særlig Heste og kan derfra overføres til Mennesket. **A. pseudomallei** = *Bac. Whitmori* fremkalder Mellioidose (s. d.).

Actinomyceter (gr. *aktis* [aktin-] Straale + gr. *mykes* Svamp): Straale-

svampe, en Gruppe af Svampe med ægte Forgreninger, som findes meget udbredt, dels som Saprophyter, dels parasitært hos Planter, Dyr og Mennesker. Inddeles efter Ørskov (Ø., Jeppe, 1892—, Danmark) i 3 Grupper: 1. *Cohnistrepthrix* (herunder *Streptothrix maduræ*); 2. *Actinomyces* (herunder *A. hominis Wolff-Israel*, af hvilke forskellige Varieteter forekommer hos Mennesker og Kvæg, og *Nocardia farcinica*, som fremkalder Streptotrichose hos Kvæg); 3. *Micromonospora* (kan være menneskepatogen). Hos Mennesket samt hos Kvæget og andre Dyrearter fremkalder de patogene A. en kronisk, fistulos Betændelse (Aktinomykose), hyppigst i Tunge- og Kæberegionen; i Pusset findes Svampen som smaa Klumper, hvis Centrum bestaar af en traadet Masse (Myceliet), omgivet af radiært stillede Kolber.

Nær beslægtet med (eller henhørende under) A. (Gruppe 2) er *Corynebacterium* og *Mycobacterium*.

Actio (lat., Handling, Virksomhed): Virkning.

Acupressur (Simpson's Metode, 1864) (lat. *acus* Naal + lat. *pressura* Tryk): Blodstandsning v. H. af en Naal stukket ind lige ved det blødende Kar og derefter vredet rundt, saaledes at Karret komprimeres. **A.-Pincet**, særlig Pincet beregnet til A. (den ene Branche er naaleformet).

Acupunktur (lat. *acus* Naal + lat. *punctura* Stik): Indførelse af Naal i en Legemsdel i diagnostisk eller terapeutisk Hensigt.

Acyanoblepsia s. Acyanopsia (gr. *a-* priv. + gr. *kyaneos* mørkblaa + gr. *blepsis* el. *opsis* Syn): Violetblindhed (se Farveblindhed).

Acyesis (gr. *a-* priv. + gr. *kyesis* Svangerskab): 1) Sterilitet hos Kvinder. 2) Umuligheden af Fødsel per vias naturales.

Acystia (gr. *a-* priv. + gr. *kystis* Blære): Mangel af Urinblæren.

Adaktylus (gr. *a-* priv. + gr. *daktylos* Finger): Misdannelse uden Fingre eller Tæer.

Adamantinom (gr. *adamantinos* haard som Staal [*adamas*]): Kæbesvulst, opstaaet af Rester af Emailleorganet.

Adamkiewicz' (A., Alb., Patolog, Wien, f. 1850) **Reaktion**: Opløsning af Æggehvide i Acid. acet. glacial. giver med koncentreret Svovlsyre en violet Farve og har et Absorptionsbaand mellem grønt og blaat. Skyldes Æggehvidestoffets Indhold af Triptofan. Kan anvendes til Paavisning af Æggehvidestof.

Adams—Stokes' Syndrom (A., Robert, Glasgow, 1794—1861; S., William, Dublin, 1804—78): Sygdomsbillede, som kan findes hos Patienter med Hjerteblok; det karakteriseres ved meget langsom Puls, Svimmelhed, Bevidsthedstab og undertiden epileptiforme Kræmper.

Adaptation (lat. *adaptare* tilpasse): Tilpasning af Nethindens Følsomhed efter Belysningen, specielt Tilvænnning til en svagere Belysning. **-sbredde** = Adaptionsevne: Forskellen mellem Nethindens Følsomhed ved kraftigt Dagslys og efter stærkeste Mørkeadaptation.

Adaptometer (lat. *adaptare* tilpasse + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Adaptationsbredde.

adde (lat.): tilføj; Receptudtryk.

Ad(d)ephagia (gr. *adefagia*): Forslugenhed, Bulimia.

Addis Formel, se Clearance.

Addison's Sygdom (A., Thomas, 1793—1860, England): S., hvis Symptomer er Anæmia, almen Svækkelse, lavt Blodtryk, gastriske og nervøse Forstyrrelser og en brunlig Farvning af Huden, som skyldes en Lidelse i Binyrebarken. — Syn. *Melasma suprarenalis*. **A.'s Keloid** = *Morphæa*, d. e. pletformet Sklerodermi.

Addisonisme: Symptomkompleks, som i mange Henseender ligner Addison's Sygdoms Symptomer, men som ikke skyldes Sygdom i Binyrerne.

Adduktion (lat. *adducere* føre til): Bevægelse ved hvilken et Lem nærmes Midtlinien.

Adelmann's (A., Georg Friedrich Blasius, 1811—88, Dorpat) **Bøjning**: maksimal, passiv Bøjning af en Ekstremitet til Standsning af arteriel Blødning fra denne. **A.'s Operation**: Eksartikulation af en Finger med Amputation af tilsvarende Capitulum metacarpi.

Adelphus (gr. *adelfos* Broder): Dobbeltmisdannelse.

Adenectomia (gr. *aden* Kirtel + gr. *ektome* Udsækning): Eksstirpation (egenlig Udsækning) af Lymfeglandel.

Adenia (gr. *aden* Kirtel): har ligesom Ordet Pseudoleukæmi været anvendt om forskellige Lidelser, ved hvilke der er universel Svulst af Lymfekirtler, men ikke Forøgelse af de hvide Blodlegemeres Antal; se Pseudoleukæmi.

Adenitis (gr. *aden* Kirtel): Betændelse i Lymfeglandel. **A. circumanalis**: Betændelse i nogle Kirtler (Analkirtler), der findes omkring Hundens Anus. **A. vulvovaginalis**: Betændelse i de Bartholin'ske Kirtler, syn. Bartholinitis.

Adeno (gr. *aden* Kirtel): betyder i Sammensætninger Kirtel-. **-carcinom(a)** (gr. *karkina* Kræftsvulst): Kræftsvulst, udgaaet fra og tildels bygget som Kirtelvæv. **-cystom(a)** (gr. *kystis* Blære): Svulst af Kirtelvæv med udspilede, cystiske Kirtelgange, jvf. Cystadenom(a). **-hypophysis** (Hypofyse [gr. *hypo* under + *fyomai* vokser]): Hypofysens Forlap.

Adenoid (gr. *adenodes* kirtelagtig [aden Kirtel + *eidōs* Form]): lymfekirtelagtig, lymphoid. **A. Væv**: lymphoid Væv, reticulært Bindevæv med Masser af Lymfocyter. **A. Vegetationer**: polypøse eller sessile, svulstagtige Dannelser af lymfoid Væv, populært kaldet Polyper. **Adenoide Vegetationer** sygelig Forøgelse af det normalt forekommende adenoide Væv (Pharynkstonsillen) i Næsesvælget, W. Meyers (M., Hans Vilhelm, 1824—95, dansk Læge) Sygdom, beskrevet 1868.

Adénolipomatose symétrique (fr.): symmetriske, diffuse Lipomer paa Hals, Krop og Lemmer.

Adenoma (gr. *aden* Kirtel): Kirtelsvulst, udgaaet fra Kirtelvæv og tildels bygget som Kirtelvæv, godartet. **A. lupiforme** (Tilbury Fox): betændelsesagtige Forandringer omkring Talgkirtlerne ved visse Tilfælde af Lupus erythematosus. **A. polyposum**: polypagtig Adenom. **A. sebaceum**: Talgkirtel-Adenom. **A. sudoriparum cysticum**: cystisk Svedkirtel-Adenom. **A. umbilicale**: Granulationssvulst omkring Navlen, indeholdende rørformede Kirtler.

Adenomalacia (gr. *aden* Kirtel + gr. *malakia* Blødhed): Ødelæggelse af Kirtel.

Adeno-myom (gr. *aden* Kirtel + *Myom* [gr. *mys* Muskel]): Godartet Svulst bestaaende af Kirtelvæv og glat Muskulatur, oftest **A. uteri, prostatae**. A. i lig. teres uteri er oftest Endometriom. **-myosarkom** (gr. *mys* Muskel + gr. *sarkoma* Kødsvulst): medfødt Blandingssvulst i Nyreeggen; ogsaa et **-sarkom**, som indeholder glat Muskulatur. **-myxosarcom** (gr. *myxa* Slim + gr. *sarkoma* Kødsvulst): Adenosarcom med slimagtig Degeneration. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Kirtel-lidelse. **-phlegmone** (gr. *flegmone* Betændelse i Vævene under Huden): Betændelse i Lymfeglandel med diffus purulent Infiltration af det omgivende Væv. **-(o)phthalmia** (gr. *ophthalmos* Øje): Betændelse i de Meibom'ske Glandler eller i Glandula lacrymalis. **-sarkom** (gr. *sarkoma* Kødsvulst): ondartet Blandingssvulst med Kirtel-elementer. **-sklerose** (gr. *skleros* haard): Haardhed af Kirtlerne, Fibrose. **-tomia** gr. *tome* Snit): instrumentel Fjernelse af adenoide Vegetationer.

Adesmosis (gr. *adesmos* uden Baand): Hudlidelse, opstaaet ved Atrofi af Hudens Bindevæv.

Adhærence (lat. *adhærere* hænge fast): Sammenvoksning mellem Flader, der kan udskille Fibrin.

Adhærent (lat. *adhærere* hænge fast ved): sammenvokset.

Adhæsiv(us) (lat. *adhærere* [adhæsum] hænge fast ved): tilhæftende, førende til Sammenvoksning.

Adiadochokinesis (gr. *a-* priv. + gr. *diadochos* afvekslende + gr. *kinesis* Bevægelse): Tab af Evnen til i hurtig Rækkefølge at foretage modsatrettede Bevægelser, f. Eks. Pronation og Supination. Symptom ved Lillehjernelidelser (Babinski).

Adie's (A., W. J., Neur., London, 1890—1935) **Fænomen**: uhyre træg Pupillreaktion paa Lys og Nærblæk, i Regelen ensidig, samt manglende Sene-reflekser, særlig Achillesrefl. Er ikke luisk. Syn.: Myotonisk Pupillreaktion, Pupillotoni.

Adipo-cele (lat. *adeps* [adip-] Fedt + gr. *kele* Brok): Brok, hvor Indholdet i Broksækken kun bestaar af Fedtvæv. **-cire** (lat. *cera* Voks), se Ligvoks. **-sal-**

gia (gr. *algos* Smerte): [E. Faber, 1869—1931, dansk Læge]: ømme, smertefulde Partier i det subcutane Fedtvæv; de er ofte af fastere Konsistens end de tilsvarende ikke-ømme Partier. Forekommer ofte hos fede Personer.

Adipom (lat. *adeps* [adip-] Fedt): Fedtvævssvulst, syn. Lipom.

Adipositas (lat. *adeps* [adip-] Fedt): Fedme. **A. dolorosa** = Dercums Sygdom. **A. cerebialis s. cerebro-genitalis s. hypogenitalis** = Dystrophia adiposo-genitalis, cfr. Fedtsyge. **A. cordis**: Fedtaflejrning paa Hjertet; i Regelen kombineret med Fedtdegeneration af Myocardiet.

Adiposuria (Lipuria) (lat. *adeps* [adip-] Fedt + gr. *ouron* Urin): Fedtindhold i Urin.

Adiposus (lat. *adeps* [adip-] Fedt): fedtholdig.

Adipsia (gr. *a-* priv. + gr. *dipsa* Tørst): manglende Tørst.

Aditus pelvis (lat. *aditus* Indgang, Adgang; lat. *pelvis* Bækken): Bækkendgangen (d. e. det lille Bækkens øverste Aabning) = introitus pelvis = Aperтура pelvis superior.

Adlers Farvestiftprøve: P. for Farveblindhed. Med en Række Farveblyanter skriver Patienten Navnet paa den benyttede Blyants Farve. Prøven kan saaledes direkte indføres i Journaler og Protokoller.

Adler's (A., Oscar, tysk Læge, f. 1879 og A., Rud., Kemiker, f. 1882) **Prøve** = Benzidinprøven: P. til Paavisning af Blod i Fæces. En Knivspids Benzidin opløses i 2 cm³ Acid. acetic. glacial.; der tilsættes 20 Draaber H₂O₂, 33 %. En ca. ærtstor Mængde Fæces opslemmes i nogle faa cm³ Vand, og et Par Draaber sættes til Benzidinopløsningen; hvis der findes Blod i Fæces, fremkommer en blaa Farve. Blodet skal ad denne Vej kunne paavises i Mængdeforholdet 1 : 100.000.

ad lib. = **ad libitum** (lat.): efter Behag; Receptudtryk.

Adnexa uteri (lat. *adnectere* [adnexum] tilknytte): de med Uterus sammenhængende indre kvindelige Genitalia (Æggestok, Æggeleder o. s. v.).

Adnexitis, se Annexitis.

Adnextumor (lat. *adnexus* tilknyttet

+ lat. *tumor* Svulst): Svulst — enten egentlige Svulstdannelser el. ofte Knuder af betændelsesagtig Natur — lokaliseret til de ved Siden af Livmoderen liggende kvindelige Kønsgorganer (Adnexa).

Adrenalin-æmia (Adrenalin [lat. *ad* ved + lat. *renes* Nyrer] + gr. *haima* Blod): forøget Indhold af Adrenalin i Blodet. **-glykosuria** (gr. *glykys* sød + gr. *ouron* Urin): G. fremkaldt af forøget Mængde af Adrenalin i Blodet; det kan enten fremkomme ved Injektion eller forøget Sekretion af Adrenalin. **-mydriasis** (gr. *mydriasis* Sygdom i Pupillen): stærk Udvidning af Pupillen forårsaget af Adrenalin; se Löwi's Forsøg.

Adsorption (lat. *ad* til + lat. *sorbere* [sorpum] indsuge): den Evne som visse stærkt findelte el. porøse Stoffer, med stor Overflade, har til at optage andre Stoffer i sig. Eks. Benkul, Platinsvampe o. a.

Adstringentia (lat. *adstringere* sammentrække): sammensnerpende Midler, d. v. s. Midler, der fremkalder en ganske overfladisk Skrumpning paa Slimhinder og i Saar.

Ad usum proprium (lat.): til egen Anvendelse (Receptudtryk).

Adynamia (gr.) = Asthenia: Tilstand af almindelig Svækkelse, Kraftsløshed.

Aedoeo-mania, se Aidoiomania.

-psophia (gr. *aidoia* Kønsele + gr. *psophos* Larm, Støj): Afgang af Flatus gennem Urethra eller Vagina ved Fisteldannelse mellem Rectum og Vesica eller Vagina.

-ptosis (gr. *ptosis* Fald): Fremfald af kvindelige Genitalia.

Aegagropilia (gr. *aigagros* vild Ged + gr. *pilos* filtet Haar): »Gemsekugler«, Haarboller i Mave-Tarmkanalen hos Geder m. fl., fremkomne ved Synkning af afslikkede Haar. Kan blive som Fæcalsten; cfr. Bezoar.

Aegilops (gr. *aigilops*): gammel Betegnelse for Taarevejsabsces eller -fistel.

Aegophonia (gr. *aix* [aig-] Ged + gr. *fone* Stemme): Lyd af brægende, snøvlende Karakter, der kan høres ved Stethoskopi over Lungefelter, i hvilke der er Kompression af Lungevævet (Alveolerne er klemte sammen, men ikke

Bronchierne). Lyden høres ofte ved øverste Grænse af et større Pleuraekssudat; Lungevævet er her komprimeret. **-æmia** (gr. *haima* Blod): Tilstande i Forbindelse med Blodet, f. Eks. Anæmia, Leucæmia.

Aequatorialstaphylom (*Ækvator* [lat. *æquator* Udligner + gr. *staphyloma* Fejl i Øjet indenfor Hornhinden) **s. staphyloma aequatoriale**: Udbugtning af Sklera beliggende bagved Corp. ciliare.

Åer-endocardia (gr. *ær* Luft + gr. *endon* indeni + gr. *kardia* Hjærte): Tilstedeværelse af fri Luft i Hjærtet, i Reglen efter Indsugning gennem en Vene, f. Eks. ved Operation; se Luftemboli. **-enterectasia** (gr. *enteron* Indvold + gr. *ektasis* Udvidelse): Luftudspiling af Tarmen.

Åerobacter (gr. *ær* Luft + *Bakterie* [s. d.]): en særlig af amerikanske Bacteriologer anvendt Betegnelse for *Bac. (lactis) aerogenes*.

Åero-bion (gr. *ær* Luft + gr. *bios* Liv): Organisme (f. Eks. en Bakterie), som kun kan leve, hvor der findes Ilt; sml **anaërobion**. **-cele** (gr. *kele* Svulst): Udspiling af et mindre, naturligt Hulrum ved Luft, spec. **Tracheocele**. **-epithel** (*Epithelium* [gr. *epi* ved + gr. *thele* Brystvorte]): luftholdige Epithelceller. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): Udpræget Lyst til at flyve.

åerobe Bakterier (gr. *ær* Luft + gr. *bios* Liv): B., der trives ved almindelig atmosfærisk Iltspænding. Man skelner mellem obligat a. B., som kun kan vokse ved Tilstedeværelse af fri Ilt i ikke for ringe Koncentration, og fakultativt anaërobe B., som kan vokse saavel åerobt som anaërobt.

Åerofil (gr. *ær* Luft + gr. *fileein* elske): åerob.

Åerofob (gr. *ær* Luft + gr. *fobos* Frygt): anaërob.

Åero-phagia (gr. *ær* Luft + gr. *fagēin* spise): Luftslugning, ikke ualmindeligt Fænomen hos — mest nervøse — Dyspeptikere. Fremkommer derved, at Patienterne forsøger at skaffe sig Lindring ved Opstød og saaledes (ubevidst) svælger store Mængder Luft, hvorved Ventriklen udspiles. Kan ogsaa forekomme som selvstændig Lidelse hos Hysterikere og stærkt nervøse Individer.

-phobia (gr. *fobos* Frygt): med Hydrophobi analog Tilstand, hvorunder selv lette Luftbevægelser fremkalder reflekterisk Svælg- og Respirationsskrampe. Symptom ved Lyssa. **-skop** (gr. *skopeein* se, undersøge): Apparat til at maale Luftens Kimholdighed. Forskellige Former. Simplest er Tallerken-Åeroskopet: store flade Glastallerkener fyldt med et Lag stift Næringssubstrat (f. Eks. Gelatine) udsættes i nogen Tid for Luften, lukkes derefter og stilles i Thermostat, hvorved de nedfaldne Kim udvikler sig. **-thorax** (gr. *thorax* Bryst): Pneumothorax: Luft i Pleurahulen. **-tympanal Ledning** (gr. *tympanon* Tromme) eller Luftledning: Lydens Overførelse til det indre Øre gennem Luften og Mellemøret (i Mod sætning til Knogleledning).

Aestivo-autumnalfeber (lat. *aestivus* hørende til Sommeren; lat. *autumnalis* hørende til Efteråret): tropisk Feber i Italien, som især optræder i Sensommer- og Efteraartiden.

Aetherismus (*Æter* [gr. *aither* den øverste, lette Luft]): Æterforgiftning.

Aetheroleum (*Æter* [gr. *aither* den øverste, lette Luft] + lat. *oleum* Olie): æterisk Olie; vindes af indtørrede Plantedele ved Destillation med Vanddamp. Anvendes som Lægemidler eller som Bestanddel af saadanne.

Aetheromania (*Æter* [gr. *aither* den øverste, lette Luft] + gr. *mania* Raseri, Vanvid): Tilbøjelighed til at benytte Æter som Beruselsesmiddel.

Aetherrus (*Æter* [gr. *aither* den øverste, lette Luft]): overfladisk og kortvarig Æterbedøvelse, under hvilken Smertefornemmelsen er ophævet, medens der ikke er indtraadt fuld Bevidsthed.

Aesthesia (gr. *aisthesis* Følelse): Følsomhed for Berøring; bruges mest i Forbindelserne: Hyperaesthesia og Anaesthesia.

Aesthesio-logia (gr. *aisthesis* Følelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Sanseorganerne.

Aesthesiometer (gr. *aisthesis* Følelse + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Berøringssans m. m.

Aetiologi (gr. *aitiologia* Angivelse af Grunden [*aitia* Aarsag, + *logos* Ord, Lære]): Læren om Sygdomsaarsager.

Afaki, se Aphakia.

Afasi (gr. *afasia*): svigtende Taleevne.

Affbinde: Fjernelse af et stillet Legeme ved Omsnøring af Stilken.

Afebril (gr. *a-* priv. + lat. *febris* Feber): feberfri.

Affekt (lat. *affectus* Sindsbevægelse): pludselig, stærk Sindsbevægelse.

-betonet: følelsesbetonet. **-epilepsi** (gr. *epilepsis* Anfald, Epilepsi): Form af Epilepsi, ved hvilken Anfaldene udløses af Sindsbevægelser. Forekommer navnlig hos Hysterikere. **-handling**: under Affekt foretaget, uoverlagt Handling **-ivitet** (Bleuler): Følelseslivets Ytringer (Affekter, Emotioner, Lyst- og Ulystfølelse). **-krampe**: Latter-, Graad- og Skrigekræmper.

Affektion (lat. *afficere* paavirke): Sygdom, Lidelse.

Affinitet (lat. *affinitas* Naboskab, Svogerskab): Tiltrækning mellem to Stoffer, den Kraft, hvormed Stofferne indgaar kemisk Forbindelse.

Affusion (lat. *affusio* Paahældning): Overgydning med (koldt) Vand.

Afføringsudtømmelse: Defæcatio, Defækation; Dejektion.

Afklemningstryk: Maksimaltrykket under Systolen i en Arterie, som er klemmt sammen saa at Blodfornyen er hindret. Det svarer paa det nærmeste til det i Alm. angivne systoliske Blodtryk; dets Værdi er ca. 110—150 mm Hg.

Afkræftethed i højere Grad: marasmus.

Afledning: Betegnelse, som bl. a. anvendes i Elektrokardiografien. Forskellige Steder paa Patientens Hud anbringes Elektroder, f. Eks. en Sølvplade forsynet med Stof og vædet i Saltvand; fra Elektroden fører en Ledning til Elektrokardiografen, og herigennem ledes Hjærtets Aktionsstrømme el. Aktionsspændinger. To saadanne Overføringer, som anvendes samtidigt, kaldes en Afledning. Der findes visse standardiserede Afledninger. Eks.: *Iste Afledning* er fra højre og venstre Arm. *II-A.* fra højre Arm og venstre Ben. *III-A.* fra venstre Ben og venstre Arm. Ved *IV-A.* forstaas i Alm. Overføring ved Hjælp af en lille Plade (el. en Naal

i Huden), anbragt paa Brystet udfor 4., venstre Interkostalrum ved Kanten af sternum — og en alm. Plade anbragt paa venstre Ben; *IV-A.* kaldes ogsaa *Præcordialafledning*. Anvendes en Naal ved Overføring benævnes det undertiden *Naalafledning*.

Afmagring: i stærkere Grad: emaciation; i ringere Grad: macies.

Afmagt: Besvimelse; en Tilstand, under hvilken Bevidstheden for en kort Tid er ophævet. Syn. *Synkope*.

Afreagere: Udløsning af en Affekt ved Følelsesudbrud eller ved bestemte Handlinger (sml. Freud); se iøvrigt Brychokatharsis.

Afrikansk Sovesygge: Infektionssygdom, som skyldes *Trypanosoma gambiense*; den kan overføres ved Stik af en Flueart (*Glossina palpalis*) og ved Coitus. Sygdommen viser sig ved malarialignende, uregelmæssig Feber, som kan vare i maanedvis, ved Svulst af Halskirtler, fra hvilke Trypanosomerne kan paavises ved Hjælp af Punktur, ved Symptomer fra Centralnervesystemet, Somnolens. Trypanosomerne kan paavises i Blodet i aarevis og i Spinalvædsken i det somnolente Stadium.

Afrodisiaka (gr. *afrodisiakos* hørende til Elskov [*Afrodite*]): Midler, der virker vækkende eller forstærkende paa Kønstriften.

Afsprængningsbrud, se under Fraktur.

Afstamningsteori: Descendensteori.

Aftryskpræparat (Klatschpräparat): Präparat, som fremstilles ved at man lægger et Dækglas paa en Bakteriekultur, dyrket paa Overfladen af fast Substrat, og derefter fjerner det, hvorved en Del af Bakterierne bliver siddende paa Dækglasset med samme Lejring som de havde i Kulturen.

Afværgefermenter (lat. *fermentum* Surdej; Gæring): Fermenter, som opstaar ved Indførelse af fremmede Proteinstoffer i Organismen, og som virker nedbrydende paa disse. Se Abderhaldens Reaktion.

Agacement (fr.): forstærket nervøs Irritabilitet som Følgetilstand ved Neuroser. **A. des dents**: Fornemmelse man faar, naar der kommer Syre paa Tænderne.

Agalaktia (gr. [*a-* priv. + *gala* Mælk]): manglende Mælkeafsondring hos den diegivende Kvinde = *Inopia lactis*.

Agam (gr. *agamos* ugift) Forplantning, **Agamogenesis** (gr. *genesis* Oprindelse): Forplantning uden Befrugtning.

Agar-Agar (malay., Tang): slimet Masse af forskellige asiatiske Tangarter, væsentlig bestaaende af Kulhydrater. Kommer i Handelen i indtørret Tilstand som Pulver, Traade eller Stænger. Giver, kogt med Vand, en Gelé, der stivner ved Afkøling ved c. 40° C. Bruges som Næringssubstrat for Bakterier i 1½ % Oplosning med Kødvand og ½ % NaCl. **Skraa Agar**, A.-opløsning med skraa Overflade i Reagensglas, bruges til Dyrkning af aërobe Bakterier (»Overfladekulturer»). A. i højt, lige Glas bruges til Dyrkning af anaërobe Bakterier (»Stikkulturer»). A. bruges ogsaa som Afføringsmiddel.

Agastria (gr. *a-* priv. + gr. *gaster* Mave): medfødt Mangel paa Mavesæk.

Agastricus (gr. *a-* priv. + gr. *gaster* Mave): Misdannelse med medfødt Mangel af Mavesæk.

Agensis (gr. *a-* priv. + gr. *genesis* Frembringelse): mangelfuld Udvikling af et eller andet Organ stammende fra en Abnormitet i Fosterlivet.

Agentialismus (gr. *a-* priv. + lat. *genitalia* Kønsedele): Mangel paa Kønsganer.

Agens (lat. *agere* handle): aktivt Stof.

Ageusia (gr. *a-* priv. + gr. *geusis* Smag): manglende Smagsopfattelse.

Agglomeration (lat. *agglomerare* vinde til et Nøgle [*glomus*]): Sammenklæbning af formede Elementer i Hobe.

Agglutinable Substanser (lat. *agglutinare* klæbe sammen): S., der findes i Mikrober og andre Celler og betinger disses Evne til at agglutinere under Indvirkning af Agglutinin.

Agglutination (lat. *agglutinare* klæbe sammen): kan dels anvendes i samme Betydning som Agglomeration, dels i snævrere Forstand som Udtryk for Agglomerationsprocesser, der skyldes en Reaktion mellem et Antigen og et dertil svarende Antistof (Agglutinin). -**s-titer** (fr. *titre*) den største Fortynding (d. v. s.

den reciproke Værdi af den mindste Koncentration) i hvilken et agglutinerende Serum endnu giver tydelig Agglutination.

Agglutinin (lat. *agglutinare* klæbe sammen): Antistoffer, der bevirker Agglutination af Bakterier eller andre Celler. Bakterie-A. mod en bestemt Bakterie findes i Blodserum hos Patienter, der er angrebne af vedkommende Bakterie, ligesom det kan fremkaldes hos sunde Dyr eller Mennesker ved Injektion af denne Bakterie. A. mod Celler, f. Eks. røde Blodl. (Hæmagglutinin) kan fremkaldes ved Injektion af saadanne; samtidig dannes Hæmolysiner.

Agglutinoid (lat. *agglutinare* klæbe sammen + gr. *eidos* Udseende, Form): Agglutinin, der ved Ophedning eller langvarig Henstand er blevet forandret, saa at det har mistet sin Evne til at agglutinere sit Antigen (Bakterier eller Celler), men stadig er istand til at bindes af det, saa at det hæmmer Virkningen af frisk Agglutinin.

Agglutinogener (Agglutinin [s. d.] + gr. *gennaein* frembringe): Stoffer, som ved Indbringelse i den dyriske Organisme stimulerer denne til Dannelse af Agglutinin.

Agglutinioskop (Agglutination [s. d.] + gr. *skopeein* se, undersøge): Apparat til Aflæsning af Agglutination o. a. Udfølgelsesfænomener. Glassene, der skal aflæses, anbringes i et Rør, hvori de belyses paa en saadan Maade, at Agglutinationen fremtræder saa tydeligt som muligt, ligesom man herved opnaar konstante ydre Betingelser for Aflæsningen.

Aggravatio (lat. *aggravare* [gravis tung] gøre tungere, forværre): Forværring, Overdrivelse.

Aggressiner (lat. *aggredi* [aggressus] angribe): ugiftige Bakterleprodukter, der findes i Ekssudater og i Oedem om Suppurationer, nedsætter Phagocyternes Angrebskraft overfor Mikroberne.

Aggressiv (lat. *aggredi* [aggressus] angribe): heftigt angribende.

Agitatio (lat.): Ophidselse, Uro.

Aglobulia (gr. *a-* priv. + lat. *globulus* lille Kugle): stærk Formindskelse i Antallet af røde Blodlegemer; Oligocythæmia.

Aglossia (gr. *aglossos* uden Tunge [glossa]): Mangel paa Tunge.

Aglutition (gr. *a-* priv. + lat. *glutire* synke): manglende Evne til at synke.

Agmologia (gr. *agmos* Brud + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Knoglebrud.

Agnathia (gr. *a-* priv. + gr. *gnathos* Kæbe): Mangel paa Underkæbe.

Agnosia (gr., Ukendskab): a) **optisk A.**, Sjæleblindhed, Tabet af Evnen til at erkende og genkende Ting, Personer etc. uden Ophævelse af selve Synssansen; findes ved Læsion af Occipitalappen; sml.: Anomia, Alexia, Akatamathesia. b) **taktil A.**, Astereognosis, »Følelamhed« (Wernicke): se Astereognosis.

Agnostiske Forstyrrelser: Agnosi.

Agone, Agoni (gr. *agon, agonia* Kamp): Dødskamp.

Agoraphobia (gr. *agora* Torv + gr. *fobos* Frygt): Pladsangst, tvangsmæssigt optrædende Følelse af »Svimmelhed« ved Forsøg paa at gaa over aabne Pladser o. l.

-agra (gr. *agra* Jagt, Fangst, Bytte): betyder i Forbindelse med en smertende Lidelse (f. Eks. Gigt), at Pt. fastholdes som af en Lænke, f. Eks. Podagra.

Agraf (fr. *agrafe*): Metalklemme til at sammenholde Saarrande (se Herf, Michel).

Agrammatismus (gr. *a-* priv. + gr. *gramma* [grammat-] Bogstav): se Akataphasia.

Agranulocytose (gr. *a-* priv. + *Granulocyter* [s. d.]): akut febril Lidelse med stor Mortalitet, karakteriseret ved ulcerative Læsioner af Slimhinder, særlig i Mundhulen, og fuldstændig el. næsten fuldstændig Mangel paa Granulocyter i det perifere Blod (event. < 1000 pr. mm³), uden nævneværdige Forandringer i de røde Blodlegemers Forhold. Der skelnes mellem en primær, essentiel Form (akut el. kronisk), hvis Aarsag man ikke kan paavise — og en sekundær Form, som ses sammen med el. som Følge af Infektion (generel el. fokal), kemisk Forgiftning, Røntgen, Radium o. a. A. fremkommer som Følge af en Benmarvsbeskadigelse, ses hyppigst hos Kvinder. Symptomer kan være: akut høj Feber, Hovedpine, Opkastning, Muskelsmerter, Smerter i Halsen, nekrotiske Ulcerationer her el. paa Tunge,

Gane, sjældnere paa Hud, i Rectum el. paa Genitalia. Icterus ses i ca. $\frac{1}{2}$ af Tilfældene. Regionær Glandelsvulst, let Svulst af Hepar og Lien, Albuminuri, Bronchopneumoni er en hyppig Komplikation.

Agraphia (gr. *a-* priv. + gr. *grafe* Skrift): Tab af Skriveevnen som Følge af Læsion af det tilsvarende Hjernecentrum.

Agrypnia (gr.): Søvnløshed. Syn. Insomnia.

Ahlfeld's (A., J. F., 1843—1929) **Metode til Ledelse af Efterbyrdsperioden:** Princippet er saa vidt muligt at overlade Fødslens af Efterbyrden til Naturen (»Hånde weg vom Uterus«). **A.s Svangerskabstegn:** uregelmæssige, circumskripte Kontraktioner af Uterus efter Graviditetens 3. Maaned.

Al crépitant (fr.): smertefuld Crepitation omkring Senerne ved Betændelse, især om Achillessenen = Tendo-vaginitis crepitans.

Aichmophobia (gr. *aichmè* Spids, Od + gr. *fobos* Frygt): sygelig Angst for skarpe Genstande.

Aidolomania (gr. *aidoia* Kønsselde + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygeligt forstærket Kønssdrift. Syn. Aedoeomania.

Ainhum (afrikansk Ord): spontan Afstødning af Fingre og Tæer som Følge af en ringformet Sklerodermi; findes endemisk i visse Egne af Afrika.

Aitken's (A., John, † 1790, Edinburgh) **Operation:** dobbelt Pelveotomi i Tilfælde af Dystoki ved snævert Bækken.

Akampsia (gr., Ubøjelighed): ophævet eller mangelfuld Bevægelighed i et Led = Ankylosis.

Akamushi (jap.), se Tsutsugamushi-sygdommen.

Akantholysis (gr. *akantha* Torn + gr. *lysis* Løsning): Atrophi af Rete Malpighii. **A. bullosa** = Epidermolysis bullosa hereditaria.

Akanthoma (gr. *akantha* Torn) = Papillom, Hudcancer. **A. staphylogenes** = Molluscum contagiosum.

Akanthosis (gr. *akantha* Torn): abnormt stærk Vækst med Celleproliferation af Rete Malpighii. **A. nigricans:** sjælden Hudlidelse, hvor Huden er

stærkt pigmenteret og besat med kondylomlignende Papillomer; optræder symmetrisk, særligt i Nakken og omkring Genitalia.

Akapnia (gr. *a-* priv. + gr. *kapnos* Røg): formindsket Kulsyreindhold i Blodet, der giver stærkt hæmmet Respiration paa Grund af manglende Irritation af Aandedrætscentret (sml. Apnoea). Endvidere Funktionsforstyrrelser, der opstaar som Følge af en saadan Formindskelse.

Akatagraphia (gr. *a-* priv. + gr. *katagraphe* Nedskrivning): Tab af Evnen til ordnet Sætningsbygning ved Skrivning; en Form for Agraphia. Sml. Akataphasi.

Akatalepsia (gr. *a-* priv. + gr. *katalepis* Griben, Begreb): Usikkerhed (i Diagnose etc.).

Akatamathesia (gr. *a-* priv. + gr. *katamathesis* Læren, Begriben): Tab af tillærte Egenskaber og Færdigheder. **A. acustica**, **A. optica**: Orddøvhed, Sjæleblindhed. Sml. Agnosia.

Akataphasia (gr. *a-* priv. + *katafasis* Bekræftelse): Tab af Evnen til ordnet Sætningsbygning; en Form for Afasi. Syn. Agrammatismus.

Akathisia (gr. *a-* priv. + gr. *kathisis* Sidden): manglende Evne til at blive siddende. Symptom ved Hysteri, Neurastheni o. l., samt ved Parkinsonisme.

Akelei (schwabisk *Agli* Neglerod[?]) = Panaritium.

Akephalocyste (gr. *akefalos* uden Hoved + gr. *kystis* Blære): steril Ekino-kokblære, indeholdende vandklar Vædske, men uden Døtreblærer og Scolices.

Akerlund-Blænde: sekundær Blænde mellem Objekt og Plade ved Røntgenoptagelse.

Akidopeirastik (gr. *akis* [akid-] Spids + gr. *peirazein* prøve, undersøge): Indstikning af en Naal i diagnostisk Øjemed, f. Eks. for at føle efter Sten i en Nyre.

Akinesia (gr.) (Akinesis): Ubevægelighed; Lammelse **A. algera**: Ubevægelighed, der skyldes, at enhver Bevægelse udløser Smerter. Hysterisk-neurasthenisk Symptomkompleks.

Akinetisk (gr. *akinetos* ubevægelig) **Celledeling** = amitotisk Celledeling (se denne).

Akiurgia (gr. *akis* Spids + gr. *ergon* Virksomhed): den Del af Kirurgien, der omfatter de med skærende og stikkende Instrumenter udførte Operationer.

Akklimatisation (lat. *ad* til + gr. *klima* Klima): Tilvænnning til et Klima.

Akkommodation (lat. *accomodatio* [accomodare tilpasse]): a) Indstilling af Øjet til at se tydeligt i en bestemt Afstand ved Forandring af Linsens Form. b) Fosterkraniets Formforandring (Tilpasning) under Passagen gennem Fødselsvejen. **-sbredde**: angives i Dioptrier og betegner Forskellen mellem det hvilende og det maksimalt akkommoderende Øjes brydende Kraft. **A.** = Akkommodationsevne. **-skrampe**: funktionel Forstyrrelse af Akkommodationsapparatet, saa at man ikke kan indstille Øjet paa dettes Fjærnpunkt. **-slammelse**: L. af Øjets Akkommodationsapparat, hvorved Øjet bliver indstillet paa sit Fjærnpunkt. Kan være Akkommodationsparese eller -paralyse. Kan skyldes cerebrale Lidelser eller toksisk Indvirkning (Difteri, Botulismus). Endelig paa Grund af Atropininddrypning.

Akme (gr. *akme* Spids, højeste Punkt): Kulmination af en Sygdom; det Tidspunkt, paa hvilket en Sygdom er paa sit højeste, kulminerer.

Akne (rimeligvis opstaet ved Skrivefejl af gr. *akme* Spids, Top) **alba** = Milium. **A. cheloidea michæ**, se Aknekeloid. **A. congestiva** = **A. rosacea**. **A. cornea** = Lichen spinulosus. **A. decalvans**: smaa Infiltrater i Haarbunden med Destruktion af Haarfolliklerne og derigennem blivende Haaraffald. **A. frontalis** (Hebra) = **A. necrotica**. **A. hypertrophica**: bruges om Betegnelse for Rhinophyma. **A. lupiformis** = en særlig langvarig Lidelse i Skægregioner. **A. molluscum** = Molluscum contagiosum. **A. necrotica**: findes især i Panden og Haargrænsen, bestaar af rødlige Smaapapler, der hurtigt dækkes af en Skorpe, under hvilken findes en glat Kavitet, der efterlader et let deprimeret Ar. **A. pilaris** = **A. necrotica**. **A. punctata** = Comedones. **A. rodens** (Vidal) = **A. necrotica**. **A. rosacea**: Rosacea (se denne Lidelse) kombineret med **A. sebacea fluens** = Seborrhoea faciei. **A. teleangiectodes** = Aknitis. **A. va-**

rioliformis (Bazin) = Mollusca contagiosa. **A. varioliformis** (Hebra) = A. necrotica. **A. (vulgaris)**, »Filipenser«, skyldes Betændelse i og omkring en Talgkirtel. (**A. papulosa**: papelformet Element; **A. pustulosa**: indeholder en Pustel af forskellig Størrelse; **A. indurata**: flere Elementer smelter sammen til et puklet Infiltrat; **A. phlegmonosa**: indeholder en stor Pusmængde).

Aknekeloid (**Akne** [s. d.] + **Keloid** [gr. *kelis* Plet, Brandar]) (Bazin): Hudlidelse, lokaliseret til Nakken, baade over og under Haargrænsen først bestaaende af smaa follikulære Pustler og Papler, senere en dyb Infiltration med vorteformede, keloidagtige, fremspringende Elementer.

Aknemia (gr. *aknemos* uden Læg [a- priv. + *kne* Skinneben og Læg]): medfødt Mangel paa Underekstremiteter.

Aknitis (**Akne** [s. d.]): papulonekrotiske Tuberkulider særligt lokaliserede til Hænder og Underarme.

Akoasma (gr. *akoë* Hørelse): Hørelsesshallucination, særlig af mere elementær Art (Susen, Piben, Hvislen o. l.). Sml. Phonema.

Akognosia (gr. *akos* Lægemiddel + gr. *gnosis* Kendskab): Kendskab til Lægemidler. (Gl. Udtryk).

Akoli, se Acholia.

akolisk Afføring, se Faeces acholiae.

Akologia (gr. *akos* Lægemiddel + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Lægemidler. (Gl. Udtryk).

Akompletinose (gr. a- priv. + lat. *complere* [completum] fylde): »Mangelsygdøm« f. Eks. Myxøden, Anæmia perniciosa.

Akoria (gr. a- priv. + *kore* Pupil): medfødt Mangel af Pupil.

Akorie (gr. *akorie* Umættelighed): Udpræget stærk Appetit, Forslugenhed med Overfyldning af Føde paa Grund af en abnormt sent optrædende eller manglende Mæthedsfølelse — i Modsætning til *Bulimia*, hvor Forslugenheden skyldes en overdrevent stærk Sultfølelse.

Akrania (gr. a- priv. + gr. *kranion* Hjerneskal): medfødt Defekt af Kraniet.

Akroasphyksia, se Akrocyanosis.

Akroa-cyt (Achroacyt) (gr. *achroos*

farveløs + gr. *kytos* Hulrum): farveløs Celle: hvidt Blodlegeme. -ose: Lymphocytosis.

Akro-anaesthesia (gr. *akros* spids, yderst + gr. *anaesthesia* Ufølsomhed): Følelsesforstyrrelse i den perifere Del af Ekstremiteterne. -**cephalosyndactylia** (Apert) (gr. *kefale* Hovede + gr. *syn* sammen + gr. *daktylos* Finger): Form af Aandssvaghed med Kraniedeformitet, Syndaktyli, Polydaktyli m. m. -**cyanose** (gr. *kyanosis* mørkeblaa Farve): sjælden Lidelse, der viser sig ved blaa-rød Farvning af større el. mindre Dele af Huden paa Hænder og Fødder; der kan enten være Hypertrofi el. Atrofi af Bløddelene. A. er langsomt fremadskridende, uden Smerte, undertiden med afstumpet Følelse. Aarsagen ukendt. -**dermatitis** (gr. *akron* Spids, Ekstremitet + gr. *derma* [dermat-] Hud) **atrophicans** (Herxheimer): kronisk Hudlidelse (af ukendt Aarsag), der gennem et ødematøst og erytematøst Forstadium medfører Atrofi af Huden, makroskopisk særlig kendetegnet ved »Cigaretpapirrynkning« af Huden og en fin Venetegning, mikroskopisk ved et meget betydeligt Svind af det elastiske Væv. Lokalisation særlig Haand- og Fodrygge samt Albuer og Knæ. **A. continua** (Hållopeau): kronisk Hudlidelse, konstant lokaliseret til Hænder og Fødder, særligt Partiet omkring Neglene og bestaaende af ustandselige Udbrud af flade Pustler (»Pussugillationer«). Under Sygdommens senere Forløb kan der opstaa universelle Erytemer og Pusteludbrud. Sygdommens Ætiologi er ukendt. -**dont** (gr. *odous* [odont-] Tand): Tand, som vokser ud i Overfladen af Kæben. -**fobi** (gr. *phobos* Frygt): Følelse af Angst, Ubehag, Svimmelhed, som kan ses hos visse Personer, naar de kommer op i høje Taarne, paa høje Skrænter o. l. -**keratom** (gr. *keras* [kerat-] Horn): familiært optrædende Hyperkeratoser i Haandflader og Fodsaaler. -**megalia** (gr. *megas* [megal-] stor), **Pierre Marie's Sygdom**: Lidelse, der viser sig ved langsom, abnorm Vækst af Ansigtsgnogerne, Hænder, Fødder og Thorax, og som skyldes et Adenom i Hypofysen. -**melalgia** (gr. *melos* Lem + gr. *algos* Smerte): Rødme, Svulst og Smerter i større el.

mindre Dele af Hænder og Fødder; ofte ledsaget af Hovedpine, Utilpashed, Takykardi. Aarsag ukendt. Vistnok identisk med Erythromelalgia. -**mikria** (gr. *mikros* lille): Hypoplasi el. Atrofi af Hænder el. Fødder. -**neuroser** (gr. *neuron* Sene, Nerve): Angloneuroser, der særlig optræder i Lemmernes perifere Dele. -**paræstesia** (gr. *para* ved Siden af + gr. *aisthesis* Følelse): Lidelse, der viser sig ved lette, prikkende, stikkende Fornemmelser i Fingrene, oftest Finger-spidserne, og moderat Nedsættelse af Følelsen; ses i Alm. hos ældre Kvinder, undertiden i Forbindelse med Dysfunktion af Ovarier, ved Tabes, multipel Sklerose o. a. -**phobia** (gr. *fobos* Frygt), se -fobi. -**sarkoma** (Kaposi) (gr. *sarkoma* Kødsvulst): primære Hudsarkomer af bestemt Bygning og Udseende, hyppigst symmetriske nedad paa Underkøtremiteterne. -**trophoneurose** (gr. *trofe* Ernæring + gr. *neuron* Sene, Nerve): Akroneurose med trofiske Forstyrrelser.

Akroby-stiolith (gr. *akrobystia* Forhud + gr. *lithos* Sten): Forhudssten. -**stitis** = Posthitis.

Akrocephalus (gr. *akros* spids + gr. *kefale* Hoved): opadtiltilspidset Hovedform.

Akrochordon (gr. *akrochordon* Vorte): efter Galen en rund, stillet Ekskrescens paa Huden, f. Eks. Vorter, Mollusca.

Akroma (gr. *akron* Spids, Ekstremitet) = Akrokeratom.

Akroposthitis (gr. *akroposthion* Forhud) = Posthitis.

Akrotismus (gr. *a-* priv. + gr. *krotos* Slag): manglende el. ufølelig Puls.

Aksedrejning: Drejning af et Organ om dettes Længdeakse. f. Eks. af Tarmen (sml. Tarmslyng).

Aksetræktang: Fødselstang, paa hvilken der er anbragt særlige Trækstænger, der er i Ledforbindelse med Tangskeerne, saaledes at Fremtrækningen kan ske i Bækkenaksens Retning, selv naar Fosterhovedet staar højt i Hulheden. Se ogsaa under Fødselstangen.

Aksidentel (lat. *accidēre* hænde tilfældigt) (se accidentil) **Mislyd**: systoliske Blæselyde, som kan høres ved Ba-

sis af Hjertet, over Pulmonalen, sp. ved Apex. Karakteristisk for dem er at de bestaar en vis Tid og svinder atter, og at de ikke skyldes organiske Forandringer i Hjertet (paavist ved Sektion).

Aktiniske Straaler (gr. *aktis* [aktin-] Straale): kortbølgede Lysstråler, blaa, violette og ultraviolette, som er særlig kemisk virksomme.

Aktino-gram (gr. *aktis* [aktin-] Straale + gr. *gramma* Skrifttegn): Røntgenbillede. -**meter** (gr. *metron* Maal): Instrument til Maaling af Straaler, sml. Skiameter. -**morf** (gr. *morfe* Skikkelse): stråleformigt opbygget, saaledes at der opstaar symmetriske Dele efter 2 eller flere Snit. Syn. radiær, multilateral.

Aktinomykose hos Kvæg og Svin: Kvæg: Tungeaktinomykose, se Actinobacilløse; Yveraktinomykose fremkaldes af *Staphylococcus pyogenes*; Kæbeaktinomykose fremkaldes af *Actinomyces* Israëli. Svin: hyppigst Yveraktinomykose fremkaldt af *Staphylococcus pyogenes*. Se ogsaa Actinomyceter.

Aktinoneuritis (gr. *aktis* [aktin-] Straale + gr. *neuron* Sene, Nerve): Nervebetændelse, fremkaldt af langvarig resp. gentagen Røntgenbestraaling eller Radium. -**therapia** (gr. *therapeia* Pleje): Strålebehandling (Røntgen, Radium etc.).

Aktionstremor (lat. *actio* Handling + lat. *tremor* Rysten): kun under Bevægelser tilstedeværende Rysten. — Sml. Intentionstremor.

Aktivere (lat. *activus* handlende, virksom): at gøre virksom. Betegnelsen anvendes f. Eks. i Forbindelse med Enzymer.

Akylil, se Achylia.

Akumeter (gr. *akouein* høre + gr. *metron* Maal): Apparat til nøjagtig Maaling af Høreevnen.

Akustikus-Facialisrefleks (gr. *akoustikos* som vedrører Hørelsen): Kontraktion af Musc. stapedius ved Lydirritation.

Akyesis (gr. *a-* priv. + *kyesis* Svanerskab): Ufrugtbarhed.

Alactia (gr. *a-* priv. + lat. *lac* [lact-] Mælk): Agalactia, Surpia lactis: mangelfuld el. manglende Mælkesekretion.

Alalia (gr. *a-* priv. + gr. *lalia* Tale):

Taleforstyrrelse som Følge af sygelige Forandringer i den perifere Talemekanisme (Tunge, Svæl, Strubehoved) el. de tilhørende Nervegrene. Sml. Dysarthria. **A. idiopathica** = Andimutitas, s. d.

Alarmapparat, se Båråns A.

Alastrim: Sygdom, som staar Variola meget nær og maaske kun er en afsvækket Form heraf. Inkubations-tiden er noget længere end ved Variola; ingen sekundær Feber; Pustlerne efterlader ikke Ar; Almenbefindendet er som Regel lidet paavirket og Letaliteten lav.

Albee's (A., Fred. Houdlett, 1876—, New York) **Hofteoperation**: O. for at fremkalde Ankylose i Hofteleddet. En tynd Skive saves af øverste Del af Caput femoris, den tilsvarende Del af Acetabulum afpasses hertil, saaledes at de to nydannede Benflader kommer i Kontakt. **A.'s Operation ved tuberkuløs Spondylitis**: sagittal Spaltning af Proc. spinosi med Implantation af en Periost-Benspange fra Skinnebenet.

Albers-Schönberg (A.-S., H. E., tysk Røntgenolog, 1865—1927) **Blænde**: primær Blænde mellem Lampe og Objekt ved Røntgenoptagelse. **A.-S.'s Sygdom**: stærk Forkalkning af Rørknoglerne; den spongiøse Substans bliver massiv; Marvhulen formindskes.

Albinismus (lat. *albus* hvid): medfødt Pigmentmangel i Haar, Hud og Øjne (»Albino«).

Albu-go (lat., hvid Plet): tæt, hvid Corneaplet = Leukoma. **-ginitis**: Betændelse af Tunica albuginea = Periorchitis.

Albumen (lat., Æggehvide) i **Urin**, Paavisning af: se Almens Prøve, Hellers Prøve, Hindenlang's Prøve, Kogeprøve, Roberts-Stalnikow-Brandbergs Metode.

Albumin-ometer (*Albumin* [lat. *albumen* Æggehvide] + gr. *metron* Maal): Instrument til kvantitativ Albuminbestemmelse i Urin. **-reaktioner**: se Bisgaard, Claudius, Esbach, Heller, Kogeprøve, Moritz-Rivalta, Oliver, Roger (Ekspektorat), Spiegler. **-uria** (gr. *ouron* Urin): Tilstedeværelse af Albumin i Urinen. Der skelnes mellem **accidentel**, **uægte** el. **falsk A.**, hvor Albumen er tilblandet Urinen, Pus, Blod, Vaginalsekret. o. a. — og **ægte** el. **renal A.**,

ved hvilken Albumen er gaaet fra Blodet gennem Nyrevævet over i Urinen. Her skelnes igen mellem 1) **fysiologisk** og 2) **patologisk A.** — 1) Herunder hører 1a) **cyklisk** el. **ortostatisk A.**; den ses oftest hos unge Mennesker, er periodisk, ses paa visse Tider af Dagen, el. ved visse Lejligheder, Eks. efter at Patienten har gaaet el. staaet en Tid; svinder ved Rygleje. — 1b) **A.** efter stort Muskelarbejde, kolde Bade o. l. — 2) Kan opstaa ved toksisk Paavirkning af Nyrevævet, Eks. ved Infektioner, kemiske Forgiftninger; ved Cirkulationsforstyrrelser, Hjærtelidelser o. a. Ved organisk Beskadigelse af Nyrevævet, Infektion i det, Tuberkulose o. a., ved Cancer.

Albumoser (*Albumin* [lat. *albumen* Æggehvide]): Fællesnavn for de Proteinstof-Spaltningsprodukter, som er opløselige i Vand og kan udsaltes med Ammoniumsulfat. De giver Biuretrektion, kan ikke koagulere, fældes af konc. Salpetersyre, naar Opløsningen er mættet med Natriumklorid.

Albumosuria (*Albumose* [s. d.] + gr. *ouron* Urin) el. Proteosuria: Udskillelse af Albumoser i Urinen; kan ses ved alle supurative Lidelser, ved intestinal Okklusion, Pneumoni, akut gul Leveratrofi, Leukæmi o. a.

Alcalosis, se Alkalose.

Alcoholismus (*Alcohol* [arab. *al-quhl* fint Pulver, Essens]): Alkoholforgiftning. — 1. **Akut A.**: Tilstand (Rus, Coma), som kan opstaa efter Nydelse af Alkohol i en enkelt Portion eller i en kort Periode. 2. **Kronisk A.**: Lidelser, som kan opstaa i forskellige Organer paa Grund af hyppig Nydelse af Alkohol gennem lang Tid. Det drejer sig f. Eks. om Lidelser i Ventrikel (Gastritis), Hepar (Cirrhose), perifere Nerver (Neuritis) og Centralvervesystemet.

Alderdoms-bue: Arcus senilis, **-koldbrand**: Gangraena senilis, **-sløvsind**: Dementia senilis, **-vanskeligheder**: Dysgeria.

Aleksiner (gr. *alexin* afværge, hjælpe): Stoffer i normalt Serum, der er i Stand til at opløse Bakterier (kun gram-negative) og røde Blodleg. fra andre Dyr, er altsaa **normale** Bakteriolyser og Hæmolyser. Bestaar rimeligvis af Komplement og Amboceptor (»Normal-

amboceptor). Andre tager Ordet A. i samme Betydning som Komplement. A. destrueres ved 55° C. (modsat Leukinerne).

Aleppo boil (eng.; *Aleppo*, By i Syrien = Bouton d'Orient).

Alethia (gr. *a-* priv. + gr. *lethe* Glemmel): manglende Evne til at glemme; Fastklæben af Forestillinger og Forestillingskomplekser, spec. ved Hysteri.

Aleukose, Aleukæmi, Aleukæmisk Leukose, Aleukæmisk Leukæmi (gr. *a-*priv. + gr. *leukos* hvid + gr. *haima* Blod) el. Aleukæmisk Leukose: Leukæmiform, som har samme kliniske Billede som lymfatisk Leukæmi, men ingen Forøgelse af de hvide Blodlegemers Antal; Differentialtællingen viser abnorme Forhold.

Aleukia hæmorrhagica = aplastisk Anæmi.

Alexander- (A., William, Kirurg, Liverpool) **Adams** (A. James A., Glasgow, født 1818) **Operation**: (1882) ekstraperitonæal Forkortning af Ligamenta rotunda ved Retroflexio (-versio) uteri gennem Lyskekanalen. Operationen allerede foreslaaet af Alquié i 1840.

Alexia (gr. *a-* priv. + gr. *legein* læse): ophævet Evne til at læse; Ordblindhed.

Algesia (gr. *algesis* Smerte): Følsomhed for Smerter; bruges mest i Forbindelserne Hyper- og Analgesia.

Algesimeter (gr. *algesis* Smerte + gr. *metron* Maal): Instrument til Maaling af Smertesansen.

Algia (gr. *algos* Smerte): Smerteforømmelse; bruges mest i Forbindelser som Neuralgi o. l.

Algiditée progressive (Hervieux) (fr.) = Sklerema oedematosum.

algidus (lat.): kold. **Stadium algidum** ved Cholera betegner en Tilstand med slet Blodomløb, Cyanose og Kulde af Huden, indfaldent Ansigt, Apathi.

Algolagnia (gr. *algos* Smerte + gr. *lagneia* Vellyst): Vellystfølelse ved Fremkaldelse af Smerte; Fællesbetegnelse for Sadisme og Masochisme.

Algor (lat.): Kulde. A. **mortis**: Dødskulde.

Algoris leptotricia = Keratosis pharyngis, s. d.

Algospasmus (gr. *algos* Smerte + gr. *spasmos* Krampe): smertefuld Krampe.

Alibert's (A., Jean Louis, 1766—1837) **Keloid**, se Keloid. A.'s **Dermatose** = Mykosis fungoides.

Alienatio mentis (lat., Sindsforvildelse): Sindssygdom; Syn. Abalienatio.

Alimentær Intoksikation (lat. *alimentarius* hørende til Næringsmidler): Forgiftning stammende fra Føden. Bruges særlig om Mavetarmlidelser af en særlig Form hos Spædbørn, hvor Lidelserne skyldes abnorme Nedbrydningsprodukter af Næringsstofferne; se iøvrigt Gastro-enteritis.

Alitement (fr.): Behandling med Sengeleje.

Alizarin (Opr. usikker): Farvestof, Brintionindikator med Omslagspunkt i Nærheden af Neutralpunktet. Bruges undertiden i Stedet for Lakmus til Titrering af Totalsaltsyren i Maveindhold; endvidere til A.-agar (malay., Tang), et Næringssubstrat, der bruges til Adskillelse af Bakterier med mer eller mindre Syredannelse (Coli-Tyfus), endvidere til neurotrop Vitalfarvning.

Alkali-uria (*Alkali* [arab. *al-gilj* Potaske] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af alkalisk Urin. -**reserve**: Blodets Indhold af alkalisk el. basisk reagerende Stoffer. Se Totalbase.

Alkalose: benævnes en Tilstand, ved hvilken Blodets Indhold af alkalisk reagerende Stoffer er større end normalt. (Se Acidose). A. kan ses ved Indtagelse af store Mængder alkaliske Stoffer, ved Tab af Kuldioksyd, f. Eks. under Hyperventilation, ved Tab af sure Stoffer fra Mavetarmkanalen under Opkastning, Diarre. Symptomerne ved A. kan være Tetani, Overirritabilitet, Paræstesier, Trækninger eller Kramper i Muskler. Undertiden anvender man Plasmaets CO₂-Bindingsevne som et Maal for Alkalose eller Acidose (ad mod. Van Slykes). Normale Tal er 55—65 Volumen-%. 70 V.-% er Alkalose. 40—55 Vol.-%: mild Acidose. 30—40 Vol.-%: middel Acidose. < 30 Vol.-% kommer Hyperpnø, Hovedpine, stærk Mathed. 18—20 Vol.-% er i Alm. Koma. 8—10 Vol.-% medfører i Alm. Døden.

Alkaptonuria (*Alkapton* [*Alkali*, s. d. + gr. *haptēin* gribe, el. gr. *kaptein* snappe] + gr. *ouron* Urin): medfødt, familiær Stofskifteforstyrrelse, ved hvilken der

udskilles Alkapton (Homogentisinsyre) i Urinen. Den friskladte Urin er lys, men bliver ved Henstand (ved Alkalitilsætning straks) mørk, næsten sort, giver Fehlings, men ikke Almén's Reaktion, selv om Prøven p. Gr. af Alkalescensen faar en brunlig mørk Farve. Samtidig med Forandringerne i Urinen kan findes **Ochronose** (Mørkfarvning af visse Væv, særl. Bruskvæv) samt i visse Tilfælde en **Osteo-arthritis deformans alkaptonurica** (Umber). Anomalien har dog som Regel ikke større patologisk Betydning.

Alkohol-delirium (*Alkohol* [arab. *al-quhl* fint Pulver, Essens] + lat. *delirium* Vanvid): Tilstand af Ophidselse og stærk Uro med Bevidsthedsforstyrrelse og ophævet Orienteringsevne, ofte ledsaget af Hallucinationer. -**injection** (lat. *injacere* [*injectum*] kaste el. hælde ind i): Indsprøjtning af Alkohol i sensitive Nerver eller i deres Ganglier for at ophæve Smertefornemmelse i de tilsvarende Omraader. -**paralyse** (gr. *paralysis* Lammelse): Dementia paralytica-liggende Tilstand hos Drankere.

Alkoholisme, se Alkoholismen.

Allachæsthesia, Allæsthesia (gr. *allache* andetsteds, gr. *allos* anden + gr. *atsthesia* Følelse): fejlagtig Lokalisering af et sensitivt Indtryk. Sml. Allocheiria.

Allantiasis (gr. *allas* [allant-] Pølse): Botulismus, Pølsforgiftning.

Allel: Forkortelse af Allelomorf.

Allelomorf (gr. *allelon* gensidig + gr. *morfe* Skikkelse): Anlægspaar, der hører sammen d. v. s. har samme Lokalisation i de to Partnere i et Kromosompar, er allelomorfe.

Allen's (A., Frederick, M., amerikansk Læge, f. 1879) **Kur ved diabetes mellitus** bestod i at man i nogle faa Dage undlader at give Patienten Næringsstoffer, hvorved man tilstræber at fjerne Druesukkerophobninger og acetotiske Stoffer fra Organismen.

Allergener (*Allergi* [s. d.] + gr. *genaîn* frembringe): Stoffer, som fremkalder Allergi eller udløser allergiske Reaktioner.

Allergenfrie Kamre, angivne af Storm van Leeuwen (S. van L., Willem, 1882—1933, Holland): Rum til Behandling af Patienter, der lider af aller-

gisk Astma. Ved særlige Fremgangsmaader befries Luften i et saadant Rum for de Allergener, der ofte findes i almindelig fri Luft.

Allergi(-a) (gr. *allos* en anden + gr. *energeia* Virksomhed [*ergon* Værk]): forandret (oftest forøget) Reaktionsmaade overfor antigen virkende Stoffer.

Allergisk Sygdom (*Allergi* [s. d.]): S., der skyldes Overfølsomhed overfor antigene Stoffer, der er uskadelige for de fleste Mennesker.

»**Alligatorhude**: Hudens Udseende ved Lichen ruber (Taylor).

Allocheiria, Allochiria (gr. *allos* anden + gr. *cheir* Haand): Lokalisering af et sensitivt Indtryk til det tilsvarende Punkt paa den anden Legemshalvdel. Sympt. ved Rygmarvslidelser, Tabes, Hysteri. -**chezia** (gr. *chezein* have Afføring): 1) Udtømmelse af ikke-fækulente Masser pr. Rectum. 2) Udtømmelse af fækulente Masser ad abnorm Vej. -**dromia af Hjertet** (gr. *dromos* Løb) beror paa, at Irritamentet til Hjertet ikke forløber paa normal Maade, hvorved der fremkaldes abnormt Forløb af Kontraktionen. -**dynamia** (gr. *dynamis* Kraft): Formindskelse i Kraft.

Allolalia (gr. *allos* anden + gr. *lalia* Snakken): Fejlsnakken (Sindssyge).

Allongement oedémateux (fr.): ødematos Forlængelse af Cervix uteri (i Svangerskabet).

Allo-pathia (gr. *allos* anden + gr. *pathos* Lidelse): 1) terapeutisk System, efter hvilket en Sygdom behandles ved Fremkaldelse af en sygelig Proces af en anden Art el. i en anden Legemsdel. Eks. at behandle en specifik Betændelse ved at injicere et Stof, som giver en lokal, irritativ, uspecifik Betændelse. 2) Anvendt, men fejlagtigt, om den rationelle Lægevidenskabs Fremgangsmaade i Modsætning til andre Retninger el. Skolers Fremgangsmaader, Eks. den homøopatiske. -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): Udfyldning eller Erstatning af en Defekt med livløst Materiale. -**rhythmia** (gr. *rhythmos* Takt, Rytme): Uregelmæssighed i Hjerteslagets Rytme; Arhythmi bestaaende i periodiske Uregelmæssigheder, f. Eks. pulsus bigeminus, trigeminus o. s. v.

Allotrio-geusia (gr. *allotrios* frem-

med + gr. *geusis* Smag): Forvanskning af Smagen resp. Smagshallucinationer. Skyldes enten lokale Lidelser i Munden eller Psykoser, Hysteri o. l. -**phagia** (gr. *fagein* spise): Tilbøjelighed til at spise Stoffer, der er uskikkede som Næringsmidler, f. Eks. Koks, Kridt, Jord o. l. -**smia** (gr. *osme* Lugt): forvansket Lugt-opfattelse, event. Lugthallucination.

Alogia (gr. *a-* priv. + gr. *logos* Ord): Aphrasia.

Almens (A. Aug. T. Upsala, 1833—1903) **Prøve for Blod**: en Blanding af lige Dele Guajaktinktur og Terpentinolie sættes til den Prøve der skal undersøges; ved Tilstedeværelse af Blod fremkommer blaa Farve. **A. Prøve for Albumen i Urin**: der sættes til Urinen 2 %'s Opl. af Tamin i Alkohol; findes Albumen fremkommer et Bundfald.

Almén-Nylander's Reaktion til Paavisning af Sukker i Urinen: Reagensopløsningen bestaar af 4 g Kaliumnatriumtartrat; 10 g NaOH i Substans; 2 g Subnitrats bismuticus — i 100 cm³ Vand. Til 10 cm³ Urin sættes 1 cm³ Reagens, og det koges flere Minuter. Findes dre Sukker, kommer der sort Bundfald af Vismut eller Vismutoxyd. Æggehvide-stoffer og Stoffer, som udskilles ved Indtagelse af Rhabarber og Sennespræparat kan give brunlig eller brunsort Udfældning.

Almindelig, ligelig forsnævret Bækken = overalt forsnævret B. (s. d.).

Alopecia (gr. *alopekia* [*alopez* Ræv]): Haarmangel. (Alopeci efter akute, febrile Sygdomme, A. pityrodes, A. seborrhoica, A. syphilitica). **A. areata**: spontant optrædende, pletformet Haarauffald med normal udseende Haarbund, vistnok af neurotrofisk Oprindelse. **A. decalvans**: universel A. areata. **A. pseudofaviforme** = Pseudo-pélade (Brocq).

Alopécies ambiguës, innominées (fr.): Haarauffald efter Akne decalvans (s. d.).

Alphosis (gr. *alfos* hvid Plet i Huden): gammel Betegnelse for Lepra, Psoriasis, Leukoderma.

Alteration (lat. *alter* den anden): Forandring, Forstyrrelse.

Alternative (lat. *alternare* afveksle) **Gener** = allelomorfe Gener.

Alternerende Bevidsthed (lat. *alter-*

nare afveksle): særlig hos Hysterikere iagttaget Optræden af skiftende Bevidsthedstilstande med delvis forskelligt Erindringsindhold, ydre Væsen etc. og dermed sammenhængende Følelse af at være snart en, snart en anden Person. (»Dobbeltbevidsthed«). **A. Hyperfori**: i Reglen hos Pat. som har binokulært Syn, og bestaaende i, at der ved Til-dækning af det ene eller det andet Øje kommer en Opaddrejning af det dækkede Øje og ofte tillige undulerende, vertikale Bevægelser af dette.

Altmann's (A., Richard, 1852—1900, Tyskland) **Granula** (**Altm.-Schridde's** (S., H., nulev. Tyskland) **Granula**): med Fuchsin farvelige, perinucleære Granula i hvide Blodlegemer, særl. Lymfocyter.

Altruismus (lat. *alter* den anden): bruges i Psykiatrien om en hos visse patologiske Individer fremtrædende Lyst til at drage Omsorg for andre.

Aluminosis pulmonum (**Aluminium** [lat. *alumen* Alun]; lat. *pulmo* Lunge): Aflejringer i Lungerne af Støv fra Sten eller Lerjord, som særlig indeholder Aluminiumsilikat.

Alveolar-ectasi (lat. *alveolus* [dim. af *alveus* Trug, Fordybning] + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Lunge-alveoler (Emphysem). -**punkt**: Krydsningspunkt af Overkæbens Tandrand med Midtlinien (anthropologisk Betegnelse).

Alveole (lat. *alveolus*): en lille Fordybning. **Alveolær**: med smaa tætstil-lede Fordybninger eller rundagtige, tyndvægede Dannelser. Alveolære Kirtler; alveolært Carcinom: Binde-vævstromaets danner et fint Maskeværk, i hvilket Kræftcellerne ligger i Hobe.

Alveolitis (lat. *alveolus* lille Trug, Fordybning): 1) Benhindebetændelse i Tand-alveoler. 2) Betændelse i Lunge-alveoler. **A. infectiosa** (Witzel) = Pyorrhoea alveolaris = Parodontose.

Alveol-ektomia (lat. *alveolus* lille Trug, Hulhed + gr. *ektome* Udskæring): Resektion (egentlig Udskæring) af Tand-alveole.

Alyosmia gr. *algein* være forvirret + gr. *osme* Lugt): Lugtehallucination.

Alzheimers (A., Aloys, 1864—1915,

Breslau) **Sygdom**: en af diffuse og disseminerede Degenerationsprocesser i Hjernebarken forårsaget præsenil resp. senil Demensform med visse Fokal-symptomer, spec. en karakteristisk Taleforstyrrelse (Logokloni).

Amanitatoksiner (gr. *amanitai* Svampe + *Toksiner* [s. d.]: antient virkende, giftige, hæmolytiske Stoffer i Fluesvampe (*Amanita muscaria*, *A. phalloides*).

Amastia (gr. *a-* priv. + gr. *mastos* Bryst): medfødt Mangel af Brystkirtler.

Amaurosis (gr. *amauros* mørk Blind): fuldstændig Blindhed uden Lyssans. **A. ex hæmorrhagia**: uhelbredelig Blindhed, opstaaet pludseligt efter svære Blodtab. **A. hysterica**. **A. partialis fugax** = Flimreskotom; se *Scotoma scintillans*. **A. uræmica**: pludselig opstaaet og forbigaaende fuldstændig Blindhed ved akut Uræmi; af central Oprindelse.

Amaurotisk Idioti (gr. *amauros* mørk, blind): heredo-familær Sygdom, der optræder i den spæde Alder og viser sig ved tiltagende aandelig Defekt indtil Idioti, Synsnedsættelse indtil Blindhed (som Følge af Synsnervedatrofi), Afkræftelse, Lammelse og ender med Døden i Slutningen af andet Leveaar. Karakteristiske Forandringer i *Macula lutea* ved Oftalmoskopi. (path.-an.: Gangliocelleforandringer). Syn.: *Tay-Sach's Idioti* (se d.). Medens *Tay-Sach's* Form er infantil, er der af Vogt og Spielmeier beskrevet en juvenil Form, der kommer i 5.—10. Aar, og som ogsaa paa andre Punkter adskiller sig fra *T.-S.'s* Form. **A. Katteøje** (gr. *amauros* mørk): Øje, hvis Pupil paa Grund af en Svulst i dets Indre lyser hvidligt; saaledes specielt ved Glioma retinae. Ogsaa ved metastatisk Oftalmi kan man finde dette Forhold (Pseudogliom).

Amazaphobia (gr. *amaza* Vogn + gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for at køre i Vogn.

Ambards (A., Leo, Fysiolog, Strassburg) **Love**: I. Naar Nyren udskiller Urinstof i konstant Koncentration, saa er den i 24 Timer beregnede Urinstofudskillelse proportional med Kvadratet paa Urinstofkoncentrationen i Blodet. II. Naar Urinstofkoncentrationen i Urinen

varierer ved konstant Urinstofindhold i Blodet, saa er den beregnede Urinstofudskillelse i 24 Timer omvendt proportional med Kvadratoden af Urinstofkoncentrationen i Urinen. III. Naar Urinstofkoncentrationen baade i Blodet og Urinen varierer, saa er »Urinstofdebit« (d: den beregnede Urinstofudskillelse i 24 T.) direkte proportional med Kvadratet af Urinstofkoncentrationen i Blodet og omvendt proportional med Urinstofkoncentrationen i Urinen.

Ambidexter (lat. *ambo* begge to + lat. *dexter* højre): betegner Individer, der anvender begge Hænder lige let.

Ambivalens (lat. *ambo* begge [*ambirundt omkring*] + lat. *valentia* Kraft): Inkonsekvens i Følelsesreaktionerne, saaledes at Pt. paa samme Tid kan nære venlige og uvenlige Følelser over for samme Person, Ting o. l.

Amblotika (gr. *amblosis* Abort) = Ekbolika. (Gl. Udtryk).

Ambly-aphia (gr. *amblys* stump, sløv + gr. *hafa* Berøringsfølelse): Afstumpning af Berøringsfølelsen. Sml. *Hypæsthesia*, *Anæsthesia*. -**noia**, **Amblythymia** (Evensen) gr. *nous* Sind, gr. *thymos* Sind) = *Dementia præcox*. -**opia** (gr. *ops* [op-] Øje: Svækkelse af Synet, specielt hvor der ikke i de brydende Medier eller ved Oftalmoskopi findes nogen Aarsag til denne. **A. alcoholica** s. *potatorum*: en Art Intoksikationsamblyopi, s. d. **A. centralis** = Intoksikationsamblyopi, s. d. **A. congenita**: Synssvækkelse, som har bestaaet saa længe Pt. husker, og hvortil ingen Aarsag vides. **A. ex anopsia**: Synssvækkelse opstaaet ved i lang Tid ikke at benytte Øjet, hyppigst p. Gr. af Skelen, ogsaa ved Uklarheder i Øjet. **A. fugax** = *Amaurosis partialis fugax* = *Flimreskotom*. **A. hysterica**. -**oskop** (Worth) (*Amblyopia* + gr. *skopeein* undersøge): Apparat til Opøvelse af Øjnenes binoculære Syn.

Amboceptor (lat. *ambo* begge + lat. *capere* [*captum*] tage): Antistof, opstaaet ved Immunisering med Bakterier (Bakteriolysiner) eller Celler (Cytolysiner, spec. røde Blodlegemer: Hæmolysiner). Disse opløses ved Samvirken mellem K. og den specifikke Amboceptor. A. taaler Opvarmning til højere Temperaturer

end Komplement og er i det hele betydelig mere holdbar end dette. **Normal-amboceptorer**: se Aleksiner.

Ambustio (= Combustio) (lat.): Forbrænding; efter Intensiteten af en F. af Legemets Overflade skelnes mellem 3 Grader: 1. **A. erythematosa**: Rødme af Huden. 2. **A. bullosa**: Rødme og Svulst af Huden med Blæredannelse. 3. **A. escharotica**: Vævet er nekrotisk i vekslende Dybde og omdannet til skorpebildende Masse (Eschara).

Ambulant (lat. *ambulare* gaa omkring): Betegnelse for en Behandlingsmaade eller Sygdom, ved hvilken Pt. ikke er bundet til Sengen.

Ambulatorium (lat. *ambulatorius* egnet til Spadseren el. Bevægelse): Anstalt til Behandling af ikke sengeliggende Pt.

Amedullær Amputation (gr. *a-* priv. + lat. *medulla* Marv) (efter Bunge, Rich., Kirurg, Bonn, f. 1870): A. af Underbenet, hvor Knoglehinde og Knoglemarv fjernes i 1 cm's Udstrækning fra Savfladerne.

Amelier (gr. *ameleia* Skødesløshed): sproglige Uvaner.

Amelus (gr. *a-* priv. + gr. *melos* Lem): Misdannelse uden Ekstremiteter.

Amenomania, se Amoenomania.

Amenorrhoea (gr. *a-* priv. + gr. *men* Maaned + gr. *rhoë* Flod): manglende Menstruation hos Kvinder i den kønsmodne Alder, uanset om det er en Følge af Sygdomme (f. Eks. Chlorose, Diabetes, Tuberkulose o. m. a.) eller af Svangerskab og Dlegivning (**A. lactantium**). Cfr. Cessatio mensium, Emansio mensium, Menostasi, Suppressio mensium.

Amentia (lat., Afsind): acut (subacut) Forvirring; i Tilslutning til Infektioner, Intoksikationer o. l. optrædende Psykoseform af kortere Varighed, hvis mest fremtrædende Symptom er Desorientation, sml. Delirium.

Amerikansk Suture (Halsted): Sammensyning af et Saar, hvor Traaden skjules i Huden.

Ametropia (gr. *a-* priv. + gr. *metron* Maal + gr. *ops* Øje): Afgivelser fra Øjets normale (emmetrope) optiske Bygning, saa at Nethinden ikke ligger i Brændpunktet. Sammenfatter Hypermetropi, Myopi og Astigmatisme.

Amfibol (gr. *amfibolos* usikker): anvendes f. Eks. som Betegnelse for et Stadium under Forløbet af en Sygdom, hvor Resultatet synes uvist. **A. Kurve**: Feberkurve med stor Afstand mellem Morgen- og Aftentemperaturerne. Findes f. Eks. i 3.—4. Uge af Tyfus.

Amfitrich Bakterie (gr. *amfi* paa alle Sider + gr. *thrix* [trich-] Børste, Haar): B. med Cilier i begge Ender, Eks. visse Spiriller.

Amfolyt (gr. *amfo* begge to + gr. *lyein* opløse): Stof, som er karakteriseret ved at optræde som Syre ved Reaktiøner, der ligger paa den basiske Side af Stoffets isoelektriske Punkt, og som Base paa den sure Side. Mange Protein-stoffer har denne Egenskab.

Amforisk Lyd (lat. *amphora* [gr. *amphoreus*] Krukke): L., hvis Karakter minder om den Lyd, der fremkommer, naar man blæser hen over en forholdsvis snæver Munding, der fører ned til et Hulrum, f. Eks. hen over Mundingen af en Flaske.

Amforisk Respiration (se Amforisk Lyd): R. med amforisk Karakter; kan høres ved Stetoskopi over et Lungeparti, hvori der findes Hulrum, f. Eks. en Caverne.

Amidostomum anseris (gr. *amis* [amid-] Potte, Baad [?] + gr. *stoma* Mund): 10—20 mm lang, tynd Rundorm, der snylter i Epitelet i Muskelmaven hos Gæs og andre Svømmefugle. Kan især hos unge Individer fremkalde dødelig Sygdom.

Amimia (gr. *a-* priv. + gr. *mimia* Efterligning): Tab af Evnen til at udtrykke sig mimisk (motorisk A.) eller til at forstaa Mimik (sensorisk A.).

Aminer = Aminbaser = Ammoniakbaser: Organiske Baser, som kan afledes af Ammoniak, idet eet el. flere af dens Brintatomer erstattes med Alkoholradikaler. Er et Atom erstattet har vi en Monamin, 2 Atomer Diamin o. l.

Aminosyrer: organiske Syrer, hvor et eller flere Brintatomer er substituerede med det monovalente Radikal NH₂. Fuldstændig Spaltning af Protein-stoffer resulterer i en Blanding af A. De er optisk aktive.

Amitose (gr. *a-* priv. + gr. *mitos* Traad): direkte Kærne- og Celledeling,

d. v. s. uden at Kærnen splitter sig op i Kromosomer. Adj.: amitotisk.

Amme: Nutrix.

Ammotherapi (gr. *ammos* Sand) = Pssammotherapi.

Amnesia (gr. *a-* priv. + gr. *mnesis* Erindring): Hukommelsestab. De **amnestiske** Forstyrrelser kan være saavel funktionelt som organisk betingede; de omfatter som Regel kun en Del af Individets Erindringer. Hvor Amnesien rammer Oplevelser, der ligger forud for den udløsende Begivenhed, taler man om **retrograd A.**, hvor den rammer Tiden efter denne, taler man om **anterograd A.**

Amnionbristning (gr. *amnion* Fosterhinde): isoleret Bristning af Amnion under Svangerskabet, saaledes at Æghulen kun begrænses af Chorion og Decidua (Graviditas extraamniialis).

Amnionstrænge = Simonarts Strænge, s. d.

Amniotom (Wencks) (gr. *amnion* Fosterhinde + gr. *tomos* skærende): Instrument til Aabning af Ægsækken.

Amoeburia (*Amoeba* [gr. *amoibos* vekslende] + gr. *ouron* Urin): Forekomst af Amoebier i Urin.

Amoenomania (lat. *amoenus* behagelig, smuk + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Munterhed, syn. Amenomania.

Amok (malay.): hos den malajiske Race forekommende akut Sindslidelse med Raseri og Voldsomhed; formodentlig af postepileptisk Natur. Se epileptisk Sindssygdom.

Amotio (lat.): Fjernelse, f. Eks. A. corporis alieni: F. af Fremmedlegeme. A. **chorioideae**: en Løselse af Korioidea fra Sklera. Forekommer ikke sjældent i den første Tid efter Operationer for Står og Glaukom; forsvinder snart uden at efterlade Følger. A. **ovi**: F. af Ægget fra Livmoderen. A. **placentae**: F. af Efterbyrden. A. **retinae**: Fortrængning af Retina fra dens Plads enten ved Ekssudat mellem denne og Korioidea eller ved Blødninger eller Tumores i Korioidea. Kan desuden fremkomme ved Korpustab, ved Læsioner eller Operationer eller ved Skrumpning af Corpus vitreum. »Spotan A.» hyppigst ved excessiv Myopi.

Amor lesbicus (lat., lesbisk Kærlig-

hed): Form af homoseksuelt Samkvem mellem Kvinder. Syn. Sapphismus.

Amphibletritis (gr. *amfiblestron* Fiskenet = Retinitis).

Amphorophonia (lat. *amphora*, gr. *amforeus* Krukke + gr. *fone* Stemme): Stemme, som har en amforisk Karakter.

Ampullae (lat., Flasker): ganske smaa Glasflasker med tilsملتet Hals, beregnet til Opbevaring af Vædske til Indsprøjtning. Ved Brugen afknækkes den tilsmeltede Hals.

Ampuller, se Ampullae.

Amputatio (lat., Afskæring): Bortskæring af Legemsdel, især om større eller mindre Afsnit af en Ekstremitet; ved fuldstændig Fjernelse af en Ekstremitet benyttes Betegnelserne **Ablatio** eller **Exarticulatio**.

Amputationsneurom (lat. *amputatio* Afskæring + gr. *neuron* Sene, Nerve): kolbeformet Knudedannelse paa Nerveenderne i en Amputationsstump.

Amusia (gr. *amouos* som ikke forstaar Musik): Tab af Evnen til at opfatte Musik.

Amyelencephalia (gr. *a-* priv. + gr. *myelos* Marv + gr. *enkefalos* Hjærne): medfødt Mangel paa Hjærne og Rygmarv.

Amyelia (gr. *a-* priv. + gr. *myelos* Marv): medfødt Mangel paa Rygmarv.

Amygdalitis (gr. *amygdale* Mandel) = Tonsillitis: Betændelse af Mandlerne.

Amygdalolith (gr. *amygdale* Mandel + gr. *lithos* Sten): Stendannelse i Mandlerne.

Amyl (gr. *amylon* Stivelse + gr. *hyle* Stof): hypotetisk, univalent Radikal, C₅H₁₁, som ikke eksisterer i fri Tilstand.

Amylo-id (gr. *amylon* Stivelse + gr. *eidos* Udseende, Form): et fast, glinsende Æggehvidestof, meget modstandskraftigt mod Forraadnelse, uopl. i Vand, Alkohol og Æther. Kendes ved karakteristiske Farvereaktioner, f. Eks. rødbrun Farve med Jod, rød Farve med Anilindrønt. Findes i Vævene ved Amyloidose. -**idosis**: amyloid Degeneration af forskellige Organer, f. Eks. Lever, Milt, Nyre, Tarm, Endocardium, hvor Amyloid optræder imellem Cellerne, begyndende om Kapillærerne, i Form af Korn med koncentriske Lag. Infiltrationen paafølges af Atrofi og Svind af

Organets Celler. Findes ved kroniske, kakektiske Tilstande (kron. Suppurationer, Tuberkulose, Syfilis, maligne Tumores). -**rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Afgang af abnormt stivelsesrige Fæces.

Amylopsin (gr. *amylon* Stivelse + [*? gr. pepsis* Fordøjelse]): Enzym i Pankreassaften, som kan spalte Stivelse og Glykogen til Dekstriner og Maltose.

Amylorrhoe (gr. *amylon* Stivelse + gr. *rhoë* Flod): Bortgang af ufordøjet Stivelse med Afføringen.

Amyo-cardia (gr. *a-* priv. + gr. *mys* [*myo-*] Muskel + gr. *kardia* Hjærte): Svækkelse af Hjertemusklens. -**stasia** (gr. *stasis* Staaen): Vanskelighed ved at staa oprejst paa Grund af muskulær Instabilitet (grov Tremor, Ataksi m. m.). Adj.: amyostatisk. -**sthenia** (gr. *sthenos* Styrke), se Myasthenia. -**taxia** (gr. *taxis* Orden): Mangel paa ordnet Sammenspil mellem Muskelbevægelserne. -**tonia** (gr. *tonos* Spænding), se Myatonia. -**trophia** (gr. *trofe* Ernæring) (Myatrophia): Muskelsvind, specielt forårsaget af Degenerationstilstande i det spinale Afsnit af Nervesystemet. -**trophisk Lateral-sklerose**: kronisk Rygmarvssygdom med progredierende Degeneration af Pyramidebaner, Forhornsceller og event. de bulbære, motoriske Kærner, resulterende i Muskelsvind, Lammelse og Hyperrefleksi. Syn. Charcots Sygdom.

Amyxi (gr. *a-* priv. + gr. *myxa* Slim): manglende Slimafsondring.

Amøber (gr. *amoibos* afvekslende [*amoibe* Forandring]): nøgne Protozoer, som bevæger sig ved Pseudopodier, d.v.s. Protoplasmaudløbere, som skydes ud hvor der er Brug for dem og derefter trækkes ind igen. Cytoplasmaet kan dele sig i to Lag: Ekto- og Endoplasma. — A. i Tarmkanalen, se Entamoeba.

Amøbiasis (*Amøbe* [s. d.]) Infektion med Amøber.

Amøboid (*Amøbe* [s. d.] + gr. *eidōs* Form): amøbelignende. **A. Bevægelser**: Bevægelser af lignende Art som hos Amøberne.

Anabiose (gr. *anabiosis* Genoplivelse) Genoptagelse af Livsfunktionerne efter Dvaletilstand (f. Eks. hos Frø og Bakteriesporer).

Anachlorhydria = Achlorhydria: Mangel paa Saltsyre i Mavesaften.

Anaciditet (gr. *a-* priv. + lat. *aciditas* Syre, Surhed): Mangel paa Syre; anvendes f. Eks. om Mangel paa eller ringe Mængde af Saltsyre i Mavesaften.

Anadenia (gr. *a-* priv. + gr. *aden* Kirtel): Atrofi af Kirtelvæv. **A. gastrica**: Atrofi af Ventrikulens Kirtler.

Anadidymus (gr. *ana* op + gr. *didymos* dobbelt): Fællesbetegnelse for adskillige Dobbelt-Misdannelser, ved hvilke Fordoblingen begynder nedefra.

Anaërob Dyrkning (gr. *a-* [*an-*] priv. + gr. *aër* Luft + gr. *bios* Liv): D. af Bakterier uden Ilttilgang. De vigtigste Metoder beror paa et eller flere af følgende Principper: 1) Dyrkning i høje Lag Næringssubstrat; 2) Fjernelse af Iltten ved iltforbrugende Stoffer, som enten anbringes i Berøring med Luften udenfor Næringssubstratet (Pyrogallol; levende Bakteriekulturer) eller sættes til selve Substratet (Cystein; friske Organstykker); 3) Fjernelse af Iltten ved Fortrængning med en indifferent Luftart (H_2 el. N_2); 4) Udpumpning af Luftten over Kulturen.

Anaërobe (= obligat a.) Bakterier: B., der kun vokser ved lavere Iltspændinger end den atmosfæriske. Fakultativt a. B.: se under aërobe B.

Anaesthesia (gr. *anaesthesia*): Føleløshed; mere specielt Ophævelse af Berøringsfølelsen; sml. Analgesia. **A. dolorosa**: Optræden af (centralt betingede) Smerter, der projiceres ud i Legemsafsnit, hvor den perifere Sensibilitet er gaaet tabt. **A. sexualis**, se Frigiditet.

Anafylaksi (gr. *ana* [= *a-* (*an-*) priv.] + gr. *fulaxis* Beskyttelse): Overfølsomhed. **Aktiv A.**: forøget Modtagelighed for et bestemt Antigen, fremkaldt ved Injektion af dette Antigen (artsfremmed Serum, Mælk, Organekstrakter etc.). Medens den første Injektion, der kan være ganske ringe, ingen Symptomer fremkalder, opstaar der ved en Injektion ca. 10 Dage efter eller endnu senere heftige Tilfælde: Tørfald eller Tøfstigning, Opkastning, Krampe, ofte Død (det anafylaktiske Chok). **Passiv A.**: forøget Modtagelighed for et bestemt Antigen, fremkaldt ved Indsprøjtning af Blod fra et med vedkommende Antigen aktivt anafylaktiseret Dyr. Den anafylaktiske Tilstand indtræder her

straks eller i Løbet af 1. Døgn. **Naturlig eller medfødt A.:** som saadan kan man maaske opfatte Idiosynkrasi mod visse bestemte Stoffer.

Anafylaktogen (*Anafylaksi* [s. d.] + gr. *gennaein* frembringe): anafylaksi-frembringende Antigen, det Æggehvide-stof, man benytter til Fremkaldelse af den anafylaktiske Tilstand. Syn.: Sensibilogen.

Anafylatoksin (*Anafylaksi* [s. d.] + *Toksiner* [s. d.]): et giftigt Stof, som skulde opstaa, naar Anafylaktogenet ved den anden Indsprøjtning træffer sammen med det anafylaktiske Immun-stof eller Antistof (Sensibilisin), som er dannet efter den første Indsprøjtning. Det er dog tvivlsomt, om det anafylaktiske Chok skyldes et særligt Giftstof. Den almindelige Opfattelse nu til Dags gaar ud paa, at det drejer sig om Processen af mere fysisk Karakter (Præcipitation o. a.), som særlig rammer Karendotelet og den glatte Muskulatur.

Anakrot (gr. *ana* opad + gr. *krotos* Slag): Tak eller lille Bølge, som kan findes paa den opadstigende Del af en Pulscurve. **A. Puls:** en bestemt Tegning i, eller Form af en Pulscurve, som kan ses f. Eks. ved Febersygdomme. En **dikrot** (gr. *dikrotos* som slaar to Gange) **Pulscurve** bestaar af en stor og en lille Tak, som følger regelmæssigt efter hinanden, og som hver har begge Ben paa samme horisontale Niveau. Hvis den store Tak begynder sin Stigning, inden den lille er naaet ned til det fælles Niveau, vil den til en vis Grad komme til at ligge paa Pulscurvens opadstigende Del og kaldes derfor **anakrot**.

Anakusis (gr. *a-* priv. + gr. *akousis* Hørelse): Mangel paa Hørelse.

Analgesi (gr. *a-* priv. + gr. *algesis* Smerte): Smertefrihed; anvendes hyppigt om en Tilstand, hvor Smertefølelsen er ophævet uden at Muskelbevægelser (vilkaarlige som uvilkaarlige) er svundne, og hvor Bevidstheden kan være mere eller mindre bevaret; sml. Anæstesi, universel, hvor foruden Smertefølelsen ogsaa Bevidstheden og Muskelbevægelser er ophævede.

Analgetika (gr. *a-* priv. + gr. *algos* Smerte): smertestillende Midler.

Analgia (gr. *a-* priv. + gr. *algos* Smerte): Smertefrihed.

Analrefleks (lat. *anus* Aabningen paa Endetarmen + lat. *reflexus* Bøjning): reflektorisk Kontraktion af Endetarmens Ringmuskel, der udløses ved Berøring o. l.

Anamnese (gr. *anamnesis* Erindring): den Del af en Sygehistorie, som skyldes Oplysninger fra Patienten selv eller hans Omgivelser om tidligere eller nuværende Lidelse, bl. a. ogsaa Patientens subjektive Symptomer.

Anamnestisk (gr. *anamnestikos* hørende til Erindringen): hvad der vedrører Anamnesen.

Anandride (gr. *anandros* umandig): Individ med mangelfuldt udviklede mandlige Kønsskarakterer.

Ananafylaksi (gr. *a-* [an-] priv. + *Anafylaksi* [s. d.]): Antianafylaksi.

Anan(g)kasmus (gr. *anangke* Tvang): Tvangsforestilling; sml. Obsessio, Men-tismus.

Anaphalantiasis (gr., Skaldethed paa Forhovedet): Mangel af Haar, særligt i Øjenbrynene.

Anaphase (gr. *anafainein* lægge for Dagen [fasis Tilsyneladelse]): = Karyokinese.

Anaphrodisia (gr. [a- priv. + *Afro-dite* Kærlighedens Gudinde]): nedsat el. manglende Kønssdrift. Syn. Anæsthesia sexualis, Frigiditet.

Anaplasma (gr.; det omdannede; Dannelse): Ejendommelige encellede dyriske Mikroorganismer, som findes i de røde Blodlegemer ved en Sygdom (Anaplasmos) hos Kvæget forskellige Steder, bl. a. Sydafrika. Overføres ved blodsugende Mider (Flaat).

Anaplasmos (gr. *anaplasma* det omdannede; Dannelse): Kvægmalaria, pernicious Anæmi hos Kvæg; en specifik febril Kvægsygdom med svær Anæmi, ingen Hæmoglobin i Urinen. I Periferien af de røde Blodlegemer ses Chromatinlegemer, Anaplasma marginale; en Varietet A. centrale ses i Centrum af de r. Bl. Lidelsen overføres ved Insekter, *Boophilus decol.* og *Rhipicephalus* simus. Sygdommen ses kun i Tøperne. Letalitet 50—80%.

Anaplasti(k) (gr. *anaplassein* forme): Tilheling af afhuggede Legemsdele

(Fingre, Tær) paa deres gamle Plads; ogsaa benyttet = Transplantation.

Anarthria (gr. *anarthros* uartikuleret): Forstyrrelse af Udtalen, der er karakteriseret ved manglende Evne til at forme, betone og sammenføje Bogstaver og Ord paa normal Maade. Skyldes en Læsion af de bulbære Kerner el. deres tilførende Nervebaner. — Lettere Grader betegnes som **Dysarthri**; sml. **Alalia**, **Aphasia**.

Anasarka (gr. *ana sarka* igennem el. i Kød): Udsivning af Vædske fra Blodkarrene til Vævene (navnlig det subcutane Væv) i hele eller Størstedelen af Legemet, i Modsætning til Ødemer eller Hydrops, hvor Udsivningen kun har fundet Sted i enkelte Dele af Legemet.

Anaspadia = **Epispadi**.

Anastomosis (gr., Oplukning, Aabning): aaben Forbindelse mellem Hulorganer (Kar, Tarme el. lign.), men ogsaa benyttet om Forbindelse mellem Nerver (se Gastroenteroanastomose).

Anastomoseknap, se **Murphy's Knap**.

Anatoksine (gr. *a-* [*an-*] priv. + *Toksine* [s. d.]) (Formoltoksoid, Formoltoksin): Toksin (Difteri-, Tetanus- o. a.), som ved Behandling med Formol er saaledes omdannet, at Giftvirkningen er ophævet, men den immuniserende og antitoksinebindende Virkning bevaret. Anvendes til profylaktisk Vaccination, særlig mod Difteri. Injektionerne gives subkutan og kan suppleres med en senere Inddrypning i Næsen. De grundlæggende Arbejder over Stoffets Fremstilling, Egenskaber og Anvendelse skyldes Ramon (R., G., 1886—, Frankrig); koncentreret A. er fremstillet af Schmidt (S., Sven, 1896—, Danmark) o. a.

Anchilops (gr.): gammel Betegnelse for en Svulst mellem Canthus int. og Næsen, spec. Taarevejsabsces.

Ancistrodon (gr. *ankistron* Fiskekrog + gr. *odous* [*odont-*] Tand): en til Viperidae hørende Slægt af Giftslanger (s. d.). **A. Halys**, Halys-Slangen i sydlige Sibirien og sydøstl. Rusland. **A. piscivorus** (Mokassinlangen) i Nordamerika.

Ancylostoma (-um) **duodenale** (gr. *ankylos* kroget + gr. *stoma* Mund): en ca. 1 cm lang Rundorm, som hos Mennesket snylter i mellemste og nederste Del

af Tyndtarmen (sjældent i Duodenum); den forekommer særlig hos Tunnel- og Minearbejdere; Sygdommens Hovedsymptom er Anæmi.

Anden-Afledning, se **Afledning**.

Androgenese (gr. *aner* [*andr-*] Mand + gr. *genesis* Oprindelse): hypotetisk Dannelse af Sædceller af kunstig Næringssubstrat.

Androgynia (gr. *androgynos* Mand-Kvinde, Hermafrodit [*aner* Mand, *gyne* Kvinde]): kvindeligt Habitus hos Mænd, event. Pseudohermaphroditismus masculinus. Som Regel forbundet med homoseksuel Retning af Kønsliften.

Andrologia (gr. *aner* [*andr-*] Mand + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Mænd, spec. om deres Sygdomme (sml. Gynækologi).

Andromania (gr.) = **Nymphomania**.

Androphonomania (gr. *androfonos* Morder + gr. *mania* Raseri, Vanvid): Sindssygdom med morderiske Tilbøjeligheder (sml. amok).

Anebortfald: Formindskelsen af Forfædrenes Antal ved Indgifte.

Anels (A., Dominique, fransk Kirurg og Øjenlæge, 1679—1730) **Arterieligatur ved Aneurysmer**: Ligatur saa tæt som muligt centralt for Aneurysmet. A.'s Sonde og Sprøjte til Taaregangene.

Anémie des mineurs (fr.): Ankylostomiasis.

Anemometer (gr. *anemos* Vind + gr. *metron* Maal): Apparat til at maale den kunstige Ventilation i et Rum.

Anencephalus (gr. *a-* priv. + gr. *enkefalos* Hjerne): Misdannelse med delvis el. fuldstændig Mangel paa Hjerne.

Anepia (gr. *a-* priv. + gr. *epos* Ord) = **Aphasia**.

Anepithymia (gr. *a-* priv. + gr. *epithymia* Begær, Lyst): Ulyst, Appetitmangel.

Anergasia (gr. *a-* priv. + gr. *ergasia* Arbejde, Virksomhed): ophævet Aktivitet.

Anergi (-a) (gr. *a-* [*an-*] priv. + gr. *energeia* Virksomhed [*ergon* Værk]): Mangel paa Evne til at reagere overfor Antigener. Eks.: Personer, som ellers giver kutan Tuberkulinreaktion, kan miste Evnen til at reagere under Forløbet af visse Infektionssygdomme (Mæslinger, Influenza).

Anerosia (gr. *a-* priv. + gr. *eros* Kærlighed, Attraa): manglende Kønndrift.

Anerythropoiesis (gr. *a-* priv. + gr. *erythros* rød + gr. *poiesis* Dannelse): mangelfuld eller ophævet Dannelse af røde Blodlegemer.

Anerythroptia (gr. *a-* priv. + gr. *erythros* rød + gr. *opsis* Syn): = Rødblindhed. Se Farveblindhed.

Anetodermia erythematos (gr. *anetos* slap + gr. *derma* Hud) = *Atrophia maculosa cutis*.

Aneurysma (gr.): cirkumskript Udvildelse af en Arterie betinget ved Forandring af Væggen; se ogsaa Arteriek-tasi. **A. aortasis**: A. paa aorta thoracalis, oftest paa luisk Basis; sjældnere er Aneurysmer af Aorta abdominalis paa arteriosklerotisk Basis. **A. cordis**: Ektasi af Hjærtewæggen, som Regel et Parti af venstre Ventrikel, ved alvorlige Beskadigelser af Myocardiet, se Infarctus cordis. **A. dissecans**: A. med Ruptur af Tunica int.; Blodet baner sig Vej mellem media og externa. **A. miliaris**: dissekerende mikroskopisk smaa A. paa arteriosklerotisk Basis, især paa Hjernekar og ofte Aarsag til Hjerneblødning. **A. per arrosionem**: opstaar i Saarhuler ved Mavesaar, i tuberkuløse Kaverner o. s. v., og kan ved Ruptur give voldsomme arterielle Blødninger: Hæmoptyse, Hæmatemese. **A. spurium**: Blod træder ud gennem den syge Arterievæg og danner en Ansamling, som begrænses af omgivende Celle-væv. **A. verum**: Udvidelsen dannes af selve Arterievæggen.

Angialgia (gr. *angeion* Kar + gr. *algos* Smerte): Smarter, som udgaar fra Blodkarrene eller skyldes anormal Funktion af disse. **-asthenia** (gr. *astheneia* Kraftesløshed): Svækkelse af Blodkarrene eller manglende Evne til at fungere med Dilatation eller Kontraktion. **-ektasi** (gr. *ektasis* Udvidelse): Karudvidning.

Angina (lat., Snæverhed, Halsbetændelse): Halsbetændelse, akut Betændelse af Mandlerne. **A. abscedens**: A. med Bylddannelse i Mandlen eller dens Omgivelser (= Abscessus peritonsillaris). **A. agranulocytotica**: Blodsygdom ytrende sig ved manglende Dannelse af de

kornede hvide Blodlegemer, i Reglen ledsaget af Betændelsesforandringer i Mandlerne. **A. apostematosa** = A. abscedens. **A. catarrhalis**: let A. uden Belægninger. **A. diphtherica** = Svælgedifteri. **A. Epiglottidea**: Akut Betændelse af Strubelaaget. **A. erythematos**: simpel akut Svælghkatarr. **A. exsudativa** = A. pseudomembranacea, s. d. **A. follicularis**: Mandelbetændelse m. Udgangspunkt i selve Mandelvævet. **A. fusospirillaris** = A. Vincentii, s. d. **A. lacunaris**: Betændelse m. Udgangspunkt i Mandellakunerne. **A. laryngis** = Laryngitis acuta, s. d. **A. leptothricia** = Keratosis pharyngis, s. d. **A. Ludovici**: akut, brædtthaard Binde-vævsbetændelse af Mundbunden. **A. membrano-ulcerosa** = A. pseudomembranacea, s. d. **A. monocytotica**: Blodsygdom, ytrende sig ved Forøgelse af Mængden af store, enkærkede hvide Blodlegemer (Monocyter), i Reglen ledsaget af Betændelsesforandringer i Mandlerne. **A. necroticans** = A. Vincentii, s. d. **A. parotidea**: Parotitis epidemica. **A. phlegmonosa**: Mandelbetændelse ledsaget af Bindevævsbetændelse i Mandlernes Omgivelser. **A. Plautii** = A. Vincentii, s. d. **A. pseudomembranacea**: A. med membranlignende, sammenhængende Belægninger paa Mandlerne, hyppigst Difteri. **A. ulcero-membranacea** = A. Vincentii, s. d. **A. Vincentii**: godartet, ulcerøs Mandelbetændelse, kendetegnet ved Tilstedeværelsen af 2 i Symbiose levende Mikroorganismer, en tenformet Bacil (Bac. fusiformis) og en slangebugtet Protozo (en Spirokæte) i det kraterformede, dybe med Membraner belagte Saar i Mandlen.

Angina (lat., Snæverhed, Halsbetændelse) **abdominalis**: 1) anfaldsvis optrædende, heftige, sammensnørende Smarter i Abdomen med forskellig Udspraaling, som menes at skyldes Lidelser i Abdominalarterierne. 2) Form for Angina pectoris, hvor Smarterne begynder i, eller væsentlig straalende ned i Abdomen, men ogsaa findes i Præcordiet. **A. pectoris**: Sygdom, karakteriseret ved anfaldsvis optrædende, stærke Smarter i Brystet, nærmest lokaliseret til Hjærteegnen, straalende ud i Arm, Ryg eller op i Halsen, ofte ledsaget af Svækkelse,

Blegthed, manglende Evne til at røre sig, stærk Angst. Findes oftest hos Mænd af den intellektuelle Klasse. Kan fremkaldes af muskulært Arbejde, Kulde, psykisk Insult o. m. a. Aarsagen er Sammentrækning eller Forsnævring af Blodkarrene i Hjertemuskulaturen og svigtende Blodgennemstrømning. Syn. Stenocardi. **A. pectoris spuria sive nervosa**, **s. pseudo A.**, **s. funktionel A. p.**, **s. toksisk A.**: mild Form for Angina pectoris med Smerter i Hjærteregionen, Hjærtebanken, Angst, Uro, ofte ledsaget af blaalige, klamme, kolde Hænder, Fødder og Crura. Optræder hyppigt hos nervøse Personer. Kan fremkaldes af Kulde, Tobak, Kaffe, Te, Bevægelse el. Forstyrrelser i Fordejelteskanalen. Skyldes ikke organiske Forandringer i Hjærttet, men muligvis Karkontraktioner i Brystmuskler og Ekstremiteter.

Angiitis (gr. *angeion* Kar): Betændelse i et Blodkar (Arteriitis, Endangiitis, Phlebitis) eller i Lymfekar (Lymfangitis). **Consecutiv A.**: Betændelse i Blodkar, opstaaet ved, at Betændelse i det omgivende Væv, har grebet over paa Blodkarret.

Angine sousmaxillaire infectieuse (fr.) = A. Ludovici.

Angio-blast (gr. *angeion* Kar + gr. *blastos* Kim): 1) embryonal, kardanende Celle. 2) mesenchyonal Celle med embryonale Potenser, som ved Proliferation kan danne Kar. **-blastisk Sarkom**: S., som især bestaar af Celler med angioplastiske Potenser. **-blastom**: svulstagtig Ophobning af Angioblaster (se Hæmangioblastom). **-cholitis** (gr. *chole* Galde): Betændelse i Galdegange. **-gliomatosis** (gr. *glia* Lim) = v. Hippels Sygdom. **-graph** (gr. *grafein* beskrive): Instrument til Optegnelse af Pulskurve. **-fibroma** (lat. *fibra* Fiber): Svulst bestaaende af Bindevæv med stærk Karudvikling. **-keratoma** (gr. *keras* [kerat-] Horn) (Mibelli): smaa, hyppigst grupperede, livligt røde, angiomatøse Pletter, der senere kan blive verrukøse, og som oftest ses hos skrofuløse Individer; den hyppigste Lokalisation er Haandryggene og Fingrene. **-lith** (gr. *lithos* Sten): Phlebolith, forkalket Thrombemasse, hyppigst i udvidede Vener (Varicer). **-logi** (gr. *logos* Lære):

Læren om Kar. **-ma**: Karsvulst. Haem-a. af Blodkar, Lymph-a. af Lymfekar. **A. pigmentosum et atrophicum** = Xeroderma pigmentosum. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): Ødelæggelse i Karvæg i Reglen ved Betændelse. **-neurosis** (gr. *neuron* Nerve): Neurose, der viser sig ved sygelige Forandringer i Karrenes Tonus enten som Karspasme eller som Karparalyse. Syn. Vasomotorisk Neurose. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Karlidelse i Almindelighed. **-pathia labyrinthica**: Lidelse af det indre Øre paa vasomotorisk Basis, se ogsaa Menière's Sygdom. **-pathia retinae traumatica Purtscher** (P., Otmar, 1852—1927, Østrig): i Tilslutning til svære Hjærnelæsioner el. Thoraxkompressioner opstaaende hvide Partier i Nethinden, særlig omkring Papillen og langs de store Vener. **-raphia** (gr. *rhafe* Syning, Søm): Sutur af Kar. **-rhexis** (gr. *rhexis* Brud): Bristen af Karvæg. **-sarkoma** (gr. *sarkoma* Svulst [sark (sark-) Kød]): Sarkom udgaende fra Kar, betegner tillige et stærkt karholdigt Sarkom. **-sclerosis** (gr. *skleros* haard): Fortykkelse af Karvæg, omfatter Arteriosclerosis og Venosclerosis. **-sialitis** (gr. *sialon* Spytt): Betændelse i Udførselskanalen fra en Spyt-kirtel. **-tripsia** (gr. *tripsis* Gniden): Knusning af Kar (ved særlige Instrumenter: **Angiotriber**) for at fremkalde Blodstandsning.

Angioneurotisk Akustikuslam-melse (gr. *angeion* Kar + gr. *neuron* Sene, Nerve) = Morbus Menière (s. d. paa vasomotorisk Basis. **A. Oktavus-krise** = Mb. Menière (s. d.) paa Basis af vasomotoriske Forstyrrelser i Nervus VIII.

Angioid streaks (eng.) (Knapp): karlignende, graalige, brune eller røde Striber i Øjenbaggrunden, særlig omkring Papillen, og med lange grenede Udløbere. Senere kommer der subretinale Ekssudationer i Macularegionen, ofte forb. med Hæmorrager, og stærk Nedsættelse af det centrale Syn. — Sjælden Lidelse, er ofte forbundet med Pseudoxanthoma elasticum i Huden (E. Grønblad). Er næsten altid dobbelt-sidig.

Angiostrongylus vasorum (gr. *an-*

geion Kar, Blodkar + gr. *strongylos* rund): en 1,5—2 cm lang tynd rød Orm, der snylter i Hjærte og Lungearterier hos Hund.

Angioma (gr. *angeion* Kar): Godartet Karsvulst i indre Organer, undertiden som **A. cavernum**, eller i Huden, hvor A. som Regel præsenterer sig som en flad, let fremhævet rød eller blå-rød Svulst, **A. arteriale racemosum**, **A. fissurale**; **Nævus vasculosus**; ofte multiple, se Hæmangioma.

Angiomatosis (*Angioma*, s. d.): multipel Optræden af Angiomer. **A. hereditaria** = Oslers disease.

Angitis (gr. *angeion* Kar): Betændelse i Kar.

Angophrasia (lat. *angere* ængste + gr. *frasis* Tale): af Ængstelse betinget Taleforstyrrelse, hvor Ord og Sætninger hakkes i Stykker ved indskudte Lyde; kan efterhaanden fæstnes vanemæssigt.

Angor (lat.): 1) Uro, Ængstelse (*Angor animi*), saaledes **A. mortis**, Følelse af Dødsangst særlig hos Hjertepatienter, 2) = **Angina**, besværligt Aandedræt, se **A. pectoris**.

Angst, Ængstelse: Angor.

Angstforførmelse i høje Taarne o. l.: Akrofobi.

Angst-neurose, -**psychose**: Neurose og Psykose med dominerende Angstforestillinger. Sml. Fobier.

Anguilluliasis (lat. *anguilla* Aal): Infektion med Rundorme, særlig *Strongyloides stercoralis*.

Anguloscapulære Symptom (lat. *angulus* Vinkel + lat. *scapulae* Skulderblad): ved ensidige Lungelidelser, Infiltration, Adhæranter, Kompression o. l. vil den Side af Brystkassen, i hvilken Lidelsen sidder, bevæge sig mindre under Respirationen. Dette skal særligt tydeligt kunne ses ved at lade Pt. sidde foroverbøjet og ved at betragte *Angulus medialis scapulae*; den bevæger sig mindre paa den syge Side.

Angulærlinien (lat. *angulus* Vinkel) (lig Skapulærlinien): en L., som tænkes trukket vertikalt paa Toraks Bagflade gennem *angulus scapulae*.

Angustatio (lat. *angustare* indsnævre): Forsnævring. **Angustia aortæ congenita** (Virchow) (lat. *angustia* snæver Plads): medfødt Forsnævring

af Aorta, beskrevet hos unge med Chlorose.

Anhedonia (gr. *a-* priv. + gr. *hedone* Lyst): manglende Lystfølelse, særlig i seksuel Henseende.

An(h)idrosis (gr. *a-* priv. + gr. *hidrosis* Sveden): manglende Svedsekretion. Det kan gælde hele Legemet el. en Del af det; kan ses ved visse kroniske Sygdomme, navnlig Nervesygdomme.

Anhydromyelia (gr. *a-* priv. + gr. *hydor* Vand + gr. *myelos* Marv): Vædskemangel i Spinalkanalen.

Aniridia (gr. *a-* priv. + gr. *iris* [irid-] Regnbue; Iris): medfødt Mangel af Iris; i Reglen klinisk set totalt manglende, anatomisk rudimentær.

Anischuria (gr. *a-* priv. + gr. *ischein* holde tilbage + gr. *ouron* Urin) = Incontinentia urinæ, s. d.

Aniseikonía (gr. *anisos* ulige, uens + gr. *eikon* Billede): Forstyrrelse i det stereoskopiske Samsyn af Øjnene, beroende paa at Billeddannelsen i de to Øjne ikke er ganske eens.

Aniso-cytosis (gr. *anisos* ulige + gr. *kytos* Hulrum): forskellig Størrelse af Celler; anvendes om de røde Blodlegemer som Betegnelse for en abnorm Variation i deres Størrelse; der forekommer meget smaa eller store Celler, hvis Størrelse ligger udenfor de normale Variationer (< 5 μ , > 9,5 μ). -**donti** (gr. *odont* [odont-] Tand): Tændernes Form er forskellig efter det Arbejde, som de forskellige Tænder har at udføre. -**koria** (gr. *kore* Pupil): forskellig Størrelse af de to Pupiller. -**leukocytose** (gr. *leukos* hvid + gr. *kytos* Hulrum): abnorme Variationer i de hvide Blodlegemers Størrelse. -**metropi** (gr. *metron* Maal + *ops* [op-] Øje): forskellig optisk Bygning af de to Øjne.

Anisuria (gr. *anisos* ulige + gr. *ouron* Urin): Svingning i Døgnurinens Mængde.

Ankelklonus = Fodklonus.

Ankylo-blepharon (gr. *ankylos* krum + gr. *blefaron* Øjelaag): partiel eller total Sammenvoksning af Randene paa øvre og nedre Øjelaag. Sjældent medfødt, hyppigst sammen med Symblepharon som Følge af Forbrænding el. lign. -**chilla** (gr. *cheilos* Læbe): Sammenvoksning af Læberne. -**glossum** (gr.

glossa Tunge): Sammen voksning mellem Tungen og Mundhulens Bund eller med Gingiva. -*sis*: egentlig Vinkel-(stilling), men nu udelukkende benyttet om den i Reglen dermed forbundne sygelige Stivhed i Led som Følge af Kapselskrumpning, fibros eller ossøs Sammen voksning.

Ankylostomiasis: Sygdom fremkaldt af *Ancylostoma duodenale* (s. d.).

Ankylotia (gr. *ankylos* krum + gr. *ous* [ot-] Øre): Forsnævring af ydre Øregang.

Ankylotisk (gr. *ankylos* krum): stift (i krum Stilling). **A. Bækken**: B., der er forsnævret paa Grund af ensidig eller dobbeltsidig Ankylose i *Articulatio sacroiliaca* og samtidig medfødt Defekt af *Ala ossis sacri* (cfr. Nægeles B., Roberts B.).

Annexitis (= *Adnexitis*) (*Adnexa* [s. d.]): Betændelse i *Adnexa*, d. e. de ved Siden af Uterus liggende tilknyttede kvindelige Genitalia (*Tuba*, *Ovarium*, *Biovarium*).

Annulus arthriticus (lat. *an[n]ulus* Ring): Dilatation af *Venae ciliares* ant. ved Glaukom. Ældre Betegnelse, hidrørende fra Glaukomets Hyppighed ved *Arthritis urica*.

Anochlesia (gr. *a-* priv. + gr. *ochlesis* Foruroligelse = *Analgesia*).

Anodyna (gr. *a-* priv. + gr. *odyne* Smerte): smertestillende Midler (Gl. Udtryk).

Anoësia (gr., Tankeløshed, Uforstand): *Idioti*, resp. *Imbecillitet*.

Anola (gr.): syn. *Anoësia*.

Anomal Trichromasi (König) (gr. *anomalos* uregelmæssig; gr. *tri-* tre + gr. *chroma* Farve): Afvigelse fra den normale Farveopfattelse, som viser sig ved, at der ved Blanding af rødt og grønt Lys for at fremkalde en bestemt gul Farve bruges mere rødt Lys (*Protanomaly*) eller mere grønt Lys (*Deutanomaly*) end normalt. Se *Rayleigh-Ligningen*.

Anomaloskop (Nagel) (gr. *anomalos* uregelmæssig + gr. *skopein* se, undersøge): Apparat til Prøve for Farveblindhed, hvorved man prøver Personens *Rayleigh-Ligning* (s. d.), hvor alt saa et med homogen Gult belyst Felt sammenlignes med et som belyses af en Blanding af Rødt og Grønt.

Anomia (gr. *a-* priv. + gr. *onoma* Navn): optisk Afasi; Tab af Evnen til at benævne iagttagne Genstande. Sml. *Agnosia*, *Alexia*.

Anomphalus (gr. *a-* priv. + gr. *omphalos* Navle): uden Navle.

Anonychosis (**Anonychi**) (gr. *a-* priv. + gr. *onyx* [*onych-*] Negl): (nedsat eller) manglende Negledannelse.

Anopheles (gr. *anopheles* unyttig, skadelig): Myggeslægt. Flere forskellige Arter, særlig *A. maculipennis*, er Mellemværdter for Malaria-parasiter.

Anoplocephala (gr. *anoplos* ubevæbnet + gr. *kephale* Hovede): Bændelorme i Hestens Tarmkanal. 3 Arter, af hvilke *A. magna* er den største (9—80 cm lang); temmelig sjældne her i Landet.

Anoplocephalidae (gr. *anoplos* ubevæbnet + gr. *kephale* Hovede): Familie af Bændelorme, der næsten alle lever i Tarmen hos Planteædere; Udviklingen ganske ukendt. Herunder bl. a. Slægterne *Anoplocephala* og *Moniezia* (s. d.).

Anophthalmia (gr. *a-* priv. + gr. *ophthalmos* Øje): manglende Bulbus eller rudimentær Udvikling af denne.

Anopsia (gr. *a-* priv. + gr. *opsis* Syn): manglende Funktion af *Retina* uden Sygdom i denne (se *Amblyopia*).

Anorchia, **Anorchidia** (gr. *anorchos* uden Testikel [*orchis*]): rudimentær Udvikling eller fuldstændig Mangel paa *Testes*.

Anorexia (gr.): Appetitmangel; ses i Alm. ved Sygdomme i Fordøjelseskana-len og Feber. **A. nervosa**: som selvstændig Sygdom oftest hos unge Piger. Aarsager dels funktionelle, dels organiske Sygdomme i Fordøjelsesorganerne, dels rent psykiske. Afmagringen kan naa betydelige Grader.

Anosmia (gr. *a-* priv. + gr. *osme* Lugt): Mangel paa Lugtesans.

Anosognosia (*Babinski*) (gr. *a-* priv. + gr. *nosos* Sygdom + gr. *gnosis* Erkendelse): psykisk Forstyrrelse, ved hvilken Pt. ikke kan opfatte sine Symptomer (f. Eks. *Lammelser*).

Anostosis (gr. *anosteos* uden Knogle [*osteon*]): *Knogleatrofi*.

Antia (gr. *a-* priv. + gr. *ous* [ot-], Øre): Mangel paa Øren.

Anovaria (gr. *a-* priv. + *Ovarium*

[lat. *ovum* Æg]): medfødt Mangel af Ovarier (Æggestokke).

Ansigtstillings: Fosterstilling, hvor Fosterets Ansigt er forliggende.

Antafrodisiaka (gr. *anti* imod + gr. *afrodisiakos* hørende til Elskov [*Afroditē*]): Midler, der kan nedstemme eller ophæve en sygeligt forøget Kønssdrift.

Antagonisme (gr. *anti* imod + gr. *agonisma* Kamp): modsat Virkning; to Stoffer virker **antagonistisk**, naar de i Organismen virker i modsat Retning; herved kan de gensidigt ophæve hinandens Virkning; i andre Tilfælde er Antagonismen ikke gensidig (mutuel), idet kun det ene Stof ophæver Virkningen af det andet Stof.

Antecedentia (lat. [*antecedere* gaa forud]): tidligere Begivenheder.

Antefixatio uteri (lat. *ante* foran + lat. *figere* [*fixum*] fæste): operativ Fiksation til forreste Bugvæg af den retroflektede (-verterede) Uterus (= Ventrifixatio uteri).

Anteflexio uteri (lat. *ante* foran + lat. *flectere* [*flexum*] bøje): Bøjning fortil af Corpus uteri i Forhold til Collum; kun patologisk ved stærkere Bøjningsgrader end den fysiologisk normale.

Antepositio (lat. *anteponere* [*antepositum*] sætte foran): fortil Lejring. **A. uteri:** Forskydning af hele Uterus fortil, f. Eks. ved Tryk af en Svulst eller fæcesfyldt Rectum bagfra eller ved Træk forfra.

Anterograd Amnesi (lat. *ante*, *anterior* foran + lat. *gradi* gaa): se Amnesia.

Anteversio uteri (lat. *antevertēre* vende foran): Drejning af hele Uterus fortil uden Forandring af Formen eller Vinklen mellem Corpus og Cervix.

Anthelmintika (gr. *anti* imod + gr. *helmins* [*helminth*] Orm): Midler til at fremskynde Afgangen af Parasitter (»Indvoldsorme») fra Tarmkanalen.

Anthrakosis (gr. *anthrax* [*anthrak*] Kul): Ophobning af Kulstøv i Organer. **A. pulmonum** i Lunger, **A. lymphogland.** i Glandler.

Anthrax (gr., Kul; Brandbyld), Miltbrand: en oftest akut, højfebril Infektionssygdom hos Mennesker og Dyr, fremkaldt af Bac. anthracis. Vigtigste Lokalisationer: Hud-Miltbrand (Milt-

brandkarbunkel, Pustula maligna), Lunge-M., Tarm-M., Almeninfektion (M.-Sepsis). Lunge-M. kaldes ogsaa Kludesorterersygdom (Haderkrankheit, Woolsorters' disease). Ordet A. anvendes ogsaa om Karbunkler, fremkaldt af andre Mikrober end Miltbrandbacillen, f. Eks. Stafylokokker.

Antiaditis (gr. *antias* [*antiad-*] Mandel) = Tonsillitis: Betændelse af Mandlerne.

Antianafylaksi (gr. *anti* imod + *Anafylaksi* [s. d.]): Tilstand af Ufølsomhed overfor Anafylaktogenet, der indtræder, hvis Dyret overlever det anafylaktiske Chok; kan ogsaa fremkaldes ved meget smaa Indsprøjtninger af Antigenet, der er utilstrækkelige til at fremkalde Chok.

Antibakterielle Sera (gr. *anti* imod + *Bakterier* [s. d.]): S., indeholdende Antistoffer mod Bakterier (Amboceptorer, Agglutinin, Bakteriotropiner).

Antidifteriserum (gr. *anti* imod) (Behring [B., Emil, 1854—1917, Tyskland]): Serum, indeholdende Antitoxin mod Difterigiften. Fremstilles ved Indjektion af Difteritoxin (el. Anatoksin) paa Heste eller andre Dyrearter (Okse, Faar). Anvendes terapeutisk, sjældnere profylaktisk.

Antidot, se Antidotum.

Antidotum (lat., af gr. *antidoton* Middel mod): Modgift.

Antidysenteriserum (gr. *anti* imod): Serum indeholdende Antistoffer mod Dysenteribaciller.

Antiendotoksin (gr. *anti* imod): Antistof mod Bakteriers Endotoksin.

Antienzymer, Antifermenter (gr. *anti* imod + gr. *en* i + gr. *zyme* Surdej, lat. *fermentum* Surdej): 1) specifikke Antistoffer, der fremstilles ved Immunisering med de tilsvarende Enzymer, der har antigen Karakter. Sekundært har disse A. en mere eller mindre hæmmende Evne over for Enzymerne. 2) Visse i Blod og Væv naturligt forekommende Stoffer, der har enzymhæmmende Evne.

Antiflogistika (gr. *anti* imod + gr. *flogizein* brænde): betændelseshæmmende Midler.

Antiferment = Antienzym, se dette.

Antiformin: Alkali-Hypokloritopløsning, som opløser de fleste organiske

Stoffer uden at beskadige Tuberkelbacillen. Har, navnlig tidligere, været meget anvendt til Koncentrering af Tuberkelbaciller, idet man først behandler med A. og derefter centrifugerer Tuberkelbacillerne ned.

Antigen (*Anti*[stof] + gr. *gennaein* frembringe): Fællesnavn for de Stoffer, der ved Injektion paa en Organisme forårsager Dannelse af et specifikt Antistof. Saadanne er: 1) Celler (Bakterier, Blodlegemer, Vævsceller etc.), 2) højt molekulære, kemiske Stoffer af ukendt Sammensætning (Toksiner, Slangegift, Enzymer, forskellige Æggehvide-stoffer fra Dyr og Planter). Lavt molekulære, kemiske Forbindelser kan kun fremkalde Antistoffer i Forbindelse med Æggehvide-stoffer o. l.

Antihæmolysiner (gr. *anti* imod): Antistoffer mod Hæmolysiner.

Antinfektios (gr. *anti* imod + lat. *inficere* smitte): hvad der modvirker en Infektion.

Antikatalase (gr. *anti* imod + *Katalase* [gr. *katalysis* Opløsning]): Antistof mod Katalase. Se Antienzym.

Antikinase (gr. *anti* imod + *Kinase* [gr. *kinesis* Bevægelse]): Antiaktivatorer, Antistoffer mod Enterokinase og andre Kinaser.

Antikonceptionelle (gr. *anti* imod + lat. *conceptio* Befrugtning): befrugtningshindrende (Metoder, Midler, Vejledning).

Antikoaguliner (gr. *anti* imod + *Koaguliner* [s. d.]): Stoffer, som hindrer Blodets Koagulation, findes i Slangegiften hos Colubridae.

Antilipase (gr. *anti* imod + *Lipase* [gr. *lipos* Fedt]): Antistof mod Lipase. Se Antienzym.

Antiløbe (gr. *anti* imod): Antistof mod Løbe (Chymosin). Se Antienzym.

Antimeningokokserum, Meningokokserum (gr. *anti* imod): Serum mod Meningokokinfektion. Fremstilles ved Injektion af Meningokokkulturer paa Heste.

Antiserum (gr. *anti* imod + *Serum* [lat., egl. vandklar Vædske, Valle]): Immunserum.

Antistof (gr. *anti* imod), Immunstof: Fællesnavn for de Stoffer i Blodserum, som dannes, naar en Organisme ind-

sprøjtes med et Antigen, eller er angrebet af en Infektionssygdom, hvis Bakterie i saa Fald er Antigenet. Antistofferne er specifikke, d. v. s. virker kun mod det Antigen, der har bevirket deres Dannelse; det samme Antigen kan imidlertid i visse Tilfælde forekomme hos vidt forskellige Organismer (se Forssman-Antigen). De vigtigste Antistoffer er: 1) Antitoksiner, 2) Antienzymer, 3) Agglutiner, 4) Præcipitiner, 5) Amboceptorer, 6) komplementbindende Antistoffer, 7) Anafylaksi-Antistoffer, 8) Bakteriotropiner.

Antipepsin (gr. *anti* imod + *Pepsin* [gr. *pepsis* Kogen, Fordøjelse]): 1) Antistof mod Pepsin. Se Antienzym. 2) Pepsinhæmmende Stof, som menes at findes i Ventrikelslimhinden og der beskytte mod Selvfordøjelse.

Antipepton (gr. *anti* imod + *Pepton* [gr. *pesein*, *peplein* koge, fordøje]): syn. Trypsinpepton, det ved den tryptiske Fordøjelse af Æggehvide-stoffer dannede Pepton. Immunisatorisk Antistof mod Pepton kendes ikke.

Antiperistaltik (gr. *anti* imod + gr. *peristaltikos* omsluttende og sammentrykkende [*dynamis* peristaltike Indvolgenes Muskelbevægelse]): Muskelbevægelser i Tarme (el. i enkelte andre rørformede Organer med glat Muskulatur i Væggen) som modarbejder el. har modsat Retning af den normale Peristaltik.

Antiphlogose (gr. *anti* imod + gr. *flogosis* Betændelse): Bekæmpelse af el. Beskyttelse mod Betændelser.

Antiphon (gr. *anti* imod + gr. *fone* Stemme): Apparat til Beskyttelse af Øret mod for stærke Lydbølger, i Form oftest af Metal-, Voks- eller Gummi-legemer, anbragt i Øregangen.

Antiprotease (gr. *anti* imod + *Protease* [*Protein*, af gr. *protos* først]): Antistof mod Protease. Se Antienzym.

Antipruriginosa (gr. *anti* imod + lat. *prurigo* Kløe): kløestillende Midler.

Antipyresis (gr. *anti* imod + gr. *pyressein* have Feber): Behandling, der tilstræber Nedsættelse af Feber.

Antipyretika (gr. *anti* imod + gr. *pyretos* Feber): feberstillende Midler.

Antirheumatica (gr. *anti* imod + gr. *rheumatikos* rheumatisk [*rheuma* det i Legemet flydende Sygdomsstof]): Midler

som kan anvendes mod rheumatiske Lidelser.

Antiseptik (gr. *anti* imod + gr. *sepsis* Forraadnelse): den af den engelske Kirurg **Joseph Lister** i 1867 angivne Metode til Saarbehandling, ved hvilken man søger at bekæmpe Smitte ved bakteriedræbende kemiske Stoffer (oprindelig Karbolvand). Denne Metode blev Grundlaget for en enestaaende Udvikling indenfor Kirurgien og dermed beslægtede Discipliner (se Aseptik).

Antiseptika (gr. *anti* imod + gr. *sepsis* Forraadnelse): Midler, der er i Stand til at hæmme eller helt modvirke Bakteriens Formering.

Antiseptisk (gr. *anti* imod + gr. *sepsis* Forraadnelse): modvirkende Forraadnelse, Kim-dræbende.

Antispasmodika (gr. *anti* imod + gr. *spasmos* Krampe): krampestillende Midler.

Antistreptokokserum, Streptokokserum (gr. *anti* imod): S., indeholdende Antistoffer mod Streptokokker.

Antitetanusserum, Tetanusserum (gr. *anti* imod): S., indeholdende Antitoxin mod Tetanustoxinet. Fremstilles ved Injektion af Tetanustoxin (el. Anatoxin) paa Heste eller andre Dyr (Okser, Faar). Anvendes hovedsagelig profylaktisk.

Antitoxin-er (gr. *anti* imod + *Toksiner* [s. d.]): Antistoffer mod Toksiner. Hertil hører: Difteri-, Tetanus-, Botulismus- og Dysenteri-Antitoxin, endvidere Antitoxiner mod dyriske Gifte (Slangegift etc.) og mod giftige Planteæggehvide-stoffer (Abrin, Ricin, Amanitoxin etc.). De fremstilles ved Injektion af langsomt stigende Mængder af vedkommende Toksin paa store Dyr, f. Eks. Heste. -**ehed**, **Immuniseringsenhed** (Behring og Ehrlich) blev oprindelig defineret som den Mængde Antitoxin, der neutraliserer 100 Gg. den dødelige Minimaldosis for Marsvin af det tilsvarende Toksin; senere gik man over til at benytte et indtørret, holdbart Standardserum som Grundlag for Maalingen af andre Seras Styrke, idet man ved direkte Sammenligning af forskellige Sera bestemmer de Mængder, der giver samme Beskyttelse overfor en bestemt Toksinmængde. Forraad af saadanne Standard-

sera vedligeholdes nu paa Statens Serum-institut i København.

Antitoksisk: virksom mod Toksinforgiftning.

Antitoksiske Sera: S., indeholdende Antitoksiner.

Antitryptase (gr. *anti* imod + gr. *thryptein* ødelægge [?]): 1) specifikt Antistof mod tryptiske Enzymer (Tryptaser), kaldes ofte ogsaa **Antitrypsin**; 2) trypsinhæmmende Stoffer, der normalt findes i Blod og Væv. Mængden stiger ved Indsprøjtning af Trypsin eller andre Tryptaser (fra Leukocyter eller Vævsceller) samt ved visse fysiologiske Tilstande (Graviditet) og Sygdomme (Suppurationer, Infektionssygdomme, maligne Tumores), aftager ved Diabetes. **Antitryptisk Titer**, antitryptisk Evne af Serum. Den kvantitative Bestemmelse af denne har været brugt til Diagnose af maligne Svulster.

Antituberkulin (gr. *anti* imod + *Tuberkulin*): hypotetisk Stof, der antages at findes hos tuberkulose i Blod og i de syge Væv, og som ved Tuberkulininjektionen antages at reagere med dette paa anafylaktisk Maade.

Antivirus (gr. *anti* imod + *Virus* [lat. *virus* Gift]): Bakteriekulturfiltrater, som anvendes til — hovedsagelig lokal — Behandling af Infektioner. Metoden og Navnet er indført af Besredka (B., Alexandre, 1870—, Rusland, senere Paris), som mener, at en Bakteries Kulturfiltrat udøver en specifik, lokalt immuniserende Virkning mod den samme Bakterie. Denne Teori har dog ikke vundet almindelig Anerkendelse.

Antodontalgica (gr. *anti* imod + gr. *odontalgia* Tandpine): Midler mod Tandpine.

Anton (A., Gabr., 1858—1933, Halle) 's **Bjælkestik**: Punktur af 3. Hjerneventrikel gennem Corpus callosum for at aflaste Hjernetrykket. A.'s **Symptom**: manglende Erkendelse af sin Defekt ved lokaliserede Hjernelidelser.

Sct. Antonii Ild: gammel Betegnelse for forsk. Hudaffektioner af erysipelas el. phlegmonøs Natur. Ogsaa benyttet om Herpes zoster og Ergotismus.

Antritis (lat. *antrum* [gr. *antron*] Hule) = Sinuitis maxillaris, s. d. **A. dilatans** (lat. *dilatare* udvide): Betændelse i An-

trum Highmori med Udspilling af denne ved Pus, Slim o. s. v. Overhovedet en saadan Tilstand i Næsens Bihuler.

Antro-cele (gr. *antron* Hule + gr. *kele* Brok, Svulst): Ansamling i Antrum særligt A. Highmori, Kæbehulen. **-tomia** (gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Antrum (Mastoideum eller Highmori).

Antropo-centrisk (gr. *anthropos* Menneske + lat. *centrum* [af gr. *kentron*] Brod, Midtpunkt i Cirklen): stillende Mennesket i Midtpunktet. **-genese** (gr. *genesis* Oprindelse): Menneskets Udvikling gennem Tiderne. **-grafi** (gr. *grafein* skrive): Beskrivelse af Mennesket, spec. de menneskelige Racer. **-id** (gr. *eidōs* Form, Udseende): menneskelignende. **-ide** (syn. -morf **Aber**: Menneskeaber (Orang-Utan, Chimpanse, Gorilla, Gibbon). **-logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Mennesket, spec. Menneskets Naturhistorie. **-metri** (gr. *metron* Maal): Bestemmelse af det menneskelige Legemes Masseforhold (ved Maaling, Vejning etc. af dets forskellige Dele). **-morf** (gr. *morfē* Skikkelse): menneskelignende, i Menneskets Billede. **-zoisk** (gr. *zōē* Liv) **Tidsperiode**: Kvartærtiden som Menneskets Tidsalder.

Antrumfistel (lat. *antrum* Hule + lat. *fistula* Rør, Byld): Fistel fra Øregangen til Antrum mastoideum.

Antyllus's (græsk Læge i Rom ca. Aar 300 e. Kr.) **Metode**: Underbinding af Arterien tæt ovenfor og nedenunder et Aneurisme, Spaltning og Udrensning af Aneurismesækken.

Anuria (gr. *a-* priv. + gr. *ouron* Urin): manglende Urinudtømmelse enten paa Grund af ophævet Urinsekretion eller paa Grund af forhindret Udtømmelse, cfr. Ischuria.

Anus (lat.): Endetarmens Udmunding, en kort Kanal omgivet af kraftig Muskulatur. **A. imperforatus** = Atresia ani: medfødt Mangel af Analaabning. **A. præternaturalis**: kunstig Anus, i Reglen ved Passagehindring i Endetarmen som Følge af Svulster eller Strikurer; i Alm. benyttes hertil Colon sigmoid., der lægges frem gennem Bugvæggen i venstre Fossa iliaca og gennembrændes.

Anæmi (gr. *anaimia* Blodløshed [a-priv. + *haima* Blod]): »Blodmangel»,

Forandringer i Blodets Kvantitet og Kvalitet, bl. a. Reduktion af de røde Blodlegemers Antal, Indhold af Hæmoglobin. Anæmiernes Inddeling, Klassificering og Benævnelse er meget varierende, ofte forvirrende. Der skelnes mellem akute, kroniske, primære, sekundære A. En anden Inddeling i Hovedgrupper er 1) Blødningsa., opstaaet e. Blødninger af forskellig Art. 2) Dannelsesa., som skyldes Lidelser i de bloddannende Væv. 3) Destruktionsa., som skyldes Destruktion af Blodlegemer paa toksisk el. infektiøs Basis. **A. achlorhydria simplex**: Anæmia achylica simplex. **A. achylica simplex**: kronisk A. som ses hos voksne Kvinder; den er karakteriseret ved Akylī el. Hypokylī, lav Farveindeks, lavt Erythrocyttal og Hæmoglobinprocent. Atrofisk Tunge og flossede Negle ses ofte. **A. acuta**: hurtigt opstaaet og gerne sværere A. Symptomerne kan være Sløjhed, Træthed, Døsighed, Tørst, Kvalme, Opkastning; lille, hurtig, blød Puls; bleg Hudfarve, klam Hud; subnormal Temperatur; Uro, Gaben; dyb, hurtig el. overfladisk Respiration; Blodtryksforandringer. **A. aplastica**: kronisk, i Alm. dødelig A., ved hvilken der findes en Aplasi af Benmarven, oftest i flade Knogler og Hvirvlerne; Marven er omdannet til Fedtvæv og fibrøst Væv. Ses hyppigst i Alderen 16—30, varer i Alm. kun nogle Uger. Erythrocyttallet er lavt, ca. 1 Mill., Hæmoglobinprocenten lav. Leukocyttallet formindsket, i Slutstadiet ogsaa Trombocyttallet. Osmotisk Resistens normal, Blødningstid og Koagulationstid lidt forlænget. Benmarvsbeskadigelsen kan skyldes Intoksikation med Benzol, Radium, Røntgen, Trinitrotoluol o. a.; kan ses i Forb. med Lues, Arteriosklerose, Sepsis. **A. chronica**: A. med et langvarigt Forløb. Symptomerne kan være Sløjhed, Dyspnø ved ringe Anstrengelse, Svimmelhed, Palpitationer, lette Ødemer, Anoreksi. **A. hypochronica essentialis** = A. achylica simplex. **A. ictero-hæmolytica** = hæmolytisk Ikterus, Ikterus hæmolyticus, akalurisk-hæmolytisk Ikterus, Splenomegalia hæmolytica: familiær Optræden, kronisk Anæmi med periodevis optrædende store Henfald af Erythrocyter, Ikterus og Milt-

svulst og nedsat osmotisk Resistens af Erythrocyter, 0.7—0.45 (normalt 0.45—0.3). Blodbilledet viser i øvrigt Hb-Indeks ca. 0.8, Erythrocyttal 1.5—3 Mill.; forhøjet Icterusindeks, eventuelt Leukocytose. I Urinen findes Urobilin, sjældent Galdefarvestof. Fæces er ikke lerfarvede (heraf Betegnelsen akalurisk Ikterus). Benmarven er hyperplastisk, og der findes forøget Antal Reticulocyter i Blodet. Aarsagen er ikke kendt. **A. ideopatica hypochronica** = *A. achylica simplex*. **A. infectiosa**: ses hos Heste i bestemte Distrikter i visse Lande, f. Eks. Norge og Sverige. Aarsaget Virus. Inkubationstid ca. 16 Dage. Prognosen daarlig. **A. lymphatica** = Hodgkin's Sygdom. **A. microcytica chron.** = *A. achylica simplex*. **A. splenica** = Banti's Sygdom.

«Anæmisk Lyd» (*Anæmi*, s. d.): let, fløjtende, susende Lyd, undertiden blæsende, pustende, som kan høres ved Stethoskopi af Halsvenerne ved forskellige Lidelser, hyppigst ved Anæmia. Lyden er synkron med Pulsen; ofte intermitterende. Om Aarsagen til den vides intet sikkert.

Anæstesi (gr. *anaesthesia* [a- priv. + *aisthesis* Følelse]): Følelsesløshed.

Anæstetika (gr. *anaesthesia* Følelsesløshed): Midler, der fremkalder Anæstesi = Følelsesløshed. **Lokalanæstetika** fremkalder Anæstesi paa et begrænset Parti. **Universelle Anæstetika** fremkalder Anæstesi af hele Kroppen og anvendes som Bedøvelsesmidler ved Operationer. I mindre Doser anvendes en Del universelle Anæstetika som Sovemidler.

Anxietas (lat.): Ængstelighed.

Aorta-Hjerte (gr. *aorte* Aorta [af *aerein* løfte]): Deformitet af Hjertet, som skyldes Sygdom i Aortaostiet (Insufficiens eller Stenose). Ved Røntgenfotografering ses et karakteristisk Billede; v. Ventrikel er stærkt forstørret; Hjertet er ligesom æg- eller vaseformet, Apex plump, but; det ser ud, som om det ligger ned, medens det normalt staar skraat.

Aortalgia (gr. *aorte* Aorta + gr. *algos* Smerte): Smarter i Brystet, hyppigst i Egnen omkring Manubrium sterni, som skyldes Aortalidelse.

Aortitis (gr. *aorte* Aorta): Betændelse

af Aorta, hyppigst af Intima og Media; er ofte af syfilitisk Natur.

Aparathyreoser (gr. a- priv. + *Parathyreoidea* [gr. *para* ved Siden af + gr. *thyreos* Skjold + gr. *eidōs* Form]): sygelige Fænomener, som skyldes Bortfald af Gl. parathyreoides Funktion.

Apathia (gr. *apatheia* Følelseløshed): sygelig Ligeegyldighed og Utilgængelighed for Indtryk.

Apatogen (gr. a- priv. + gr. *pathos* Lidelse + gr. *gennaein* frembringe): uden patogene Egenskaber.

Apepsia (gr. a- priv. + gr. *pepsis* Fordøjelse): nedsat Fordøjelsesevne; manglende el. ringe Indhold af Pepsin i Mavesaften.

Aperientia (lat. *aperire* aabne): svagt afførende Midler.

Aperiostal Amputation (gr. a- priv. + gr. *peri* omkring + gr. *osteon* Knogle) = Bunge's Amputation (Rich. Bunge, f. 1870): Benhinde og Knoglemarv fjernes i en Udstrækning af 1 cm fra Savfladen.

Aperitiva, se Aperientia.

Apertura pelvis (lat. *aperire* [apertum] aabne): se Aditus pelvis.

Aphakia (gr. a- priv. + gr. *fakos* Linse): manglende Linse; **A. congenita**: medfødt A.; **A. artificialis**: efter Kata-raktekstraktion.

Aphagia (gr. a- priv. + gr. *phagein* spise): manglende Synkeevne. Cfr. Dysphagia.

Aphalangiæsis (gr. a- priv. + gr. *phalanx* Led paa Hænder eller Fødder): Mangel af Phalanges.

Aphasia (gr. *afasia* svigtende Taleevne): mere eller mindre fuldstændigt Tab af Taleevnen som Følge af en Læsion af de kortikale Talecentre eller deres Baner. Ved den **motoriske A.** mistes Evnen til at udtrykke Tanken i Ord (Aphemia) og som Regel ogsaa i Skrift (Agraphia). Ved den **sensoriske A.** lider Ordopfattelsen («Orddøvhed») og som Regel ogsaa Skriftopfattelsen (Alexia). Sml. Agrammatismus, Agraphia, Alalia, Anarthria, Paraphasia, Alexia.

Aphemia (gr. a- priv. + gr. *femi* taler) = motorisk Afasi; mere specielt en Form uden Agraphia.

Aphonia (gr. a- priv. + gr. *fone* Stemme): Talen med fuldstændig klang-

løs Stemme. **A. spastica**: klangløs Stemme paa Grund af Krampe af Stemmelmøberne.

Aphrasia (gr. *a*-priv. + gr. *frasis* Tale): paa sygelige Forestillinger beroende Taleforstyrrelse, der viser sig ved meningsløs Sætningsdannelse eller fuldstændig Stumhed. Symptom ved forskellige Psykoser. **A. voluntaria**: frivillig Tavshed, ses hos Børn med Talefejl (af Frygt for at blive til Spot).

Aphrodisia (gr. *afrodisios* hørende til Kærlighed [*Afrodite*]): forøget Kønsskrift.

Aphrodisiaca (gr. *afrodisiakos* hørende til Elskov [*Afrodite*]): Midler til Forhøjelse af Kønsskriften.

Aphthae epizooticae (gr. *aphthai* Blegner, Udslet i Munden), se Mund- og Klovesygge.

Aphthongia (gr. *a*-priv. + gr. *ftiongos* Stemme, Lyd): Taleforstyrrelse, der skyldes Optræden af tonisk-kloniske Kramper i Tungen og Mundens Muskulatur ved ethvert Taleforsøg.

Aphthæ (gr. *aphthai* [pl.] Saar, Blegner): hvidgullige, knappenaalshovedstore Pletter, omgivne af en smal, rød Bræmme, udvikler sig til overfladiske Saar. I Reglen en godartet Affektion, der navnlig findes paa Tungen, i Munden (Stomatitis aphthosa) og Svelget (Angina herpetica). Ætiologi: maaske Mælk fra Køer med Mund- og Klovesygge, maaske Fordøjelsesforstyrrelser. **Bednars A.**: hvide, symmetriske Pletter nær Alveolarranden af bageste Del af den haarde Gane hos nyfødte indtil 3 Mdr. gamle Børn. Opstaar ved Tryk af Tungen under Patningen. Kan forveksles med Syfilis. Kan hos atrofiske Børn udvikle sig til Saar. **A. tropicae** = Tropediarrhoe.

Apicitis (lat. *apex* [*apic-*] Spids): Betændelse af Apex.

Apikolyse (lat. *apex* [*apic-*] Spids + gr. *lysis* Løsning): Løsning af Adhærenser om Lungespidsen.

Apinealismus (gr. *a*-priv. + *Gland. pinealis* [lat. *pineæ* Fyrre- el. Pinjekogle]) = Hypopinealismus el. Dyspinealismus: Symptomer, som kan fremkomme p. G. af manglende Funktion af Glandula pinealis.

Apituitarismus (gr. *a*-priv. + *Gland. pituitaria* [lat. *pituita* Slim]): Symptomer el. Lidelser, som kan opstaa

p. G. af manglende el. mangelfuld Funktion af Gl. pituitaria el. Hypofysen. Eks. Dystrofia adiposogenitalis, Simmonds Sygdom, Diabetes insipidus.

Aplanatio (lat. *ad* til + lat. *planare* gøre flad): Affladning.

Aplasia (gr. *a*-priv. + gr. *plasis* Dannelse): manglende eller ufuldstændig Udvikling af Væv eller Organer. **A. axialis extracorticalis congenita**, se Pelizaeus-Mergbacher's Sygdom. **A. labyrinthi**: (medfødt) manglende Labyrint. **A. nervi optici**: fuldstændig Mangel af Nervus opticus. **A. pilorum intermittens** = Monilethrix.

Apleuria (gr. *a*-priv. + gr. *pleura* Ribben): Mangel af Ribben.

Aplastisk Anæmi (gr. *a*-priv. + gr. *plassein* forme); se Anæmia aplastica.

Apneumatosi (gr. *a*-priv. + gr. *pneumatosis* Oppusten) = Atelektasis.

Apnoea (gr. *a*-priv. + gr. *pnoë* Aandedræt): Udeblivelse af den respiratoriske Bevægelse paa Grund af mangelfuld Irritation af Respirationscentret. Kan opstaa, naar Blodet indeholder mere Ilt og mindre Kuldioxid end normalt.

Apochromater (gr. *apo* [forstærkende] + gr. *chroma* Farve): Objektiver, der paa Grund af særlig Glasart og Konstruktion giver skarpe Billeder for alle Farver, ikke blot for en enkelt som de sædvanlige Linser (Achromater).

Apodaktyl (gr. *apo* = *a*-priv. + gr. *daktylos* Finger): uden direkte Berøring med Fingeren.

Apodemialgia (gr. *apodemia* Udenlandsrejse + gr. *algos* Smerte): sygelig Rejselyst, Udlængsel.

Apodia (gr.): Mangel af Fod.

Apogami (gr. *apo* borte fra + gr. *gamos* Ægteskab): obligat, apomiktisk Kimdannelse af en ureduceret Ægcelle eller af en anden Gametofytcelle. Sml. Partenogenese.

Apokamnos (gr. *apokamnein* blive træt): sygelig Tilbøjelighed til Træthed eller hurtigt opstaende Træthed ved ringe Anstrengelse.

Apolants Leje: Elevation af Fodenden af Sengen hos Patienter med Bronchiektasi.

Apomiktisk (gr. *apo* borte fra + gr.

mignymi [mikt-] blander, parrer) **Kim-dannelse**: det ubefrugtede Æg eller en anden Celle bliver direkte til Kim og udvikler sig til et Individ.

Apopleksi, se Apoplexia.

Aponeurotomy (gr. *aponeurosis* Enden af Musklerne, hvor disse gaar over til Sener [*apo* fra + *neuron* Sene] + gr. *tome* Snit): Gennemskæring af en Aponeurose.

Apoplexia (gr.): ved A. forstaas en Tilstand, hvor et Organ pludselig af indre Aarsager sættes ud af Funktion. — Almindeligvis bruges Udtrykket i Forbindelsen **A. cerebri** (Hjerneapopleksi) som et Samlebegreb for Hæmorrhagia cerebri, Emollitio cerebri, Embolia cerebri o. a. Lidelser, hvis kliniske Hovedsymptom er en hurtigt opstaaet hemiplegisk Forstyrrelse, event. ledsaget af Afasi, Bevidsthedstab m. m. **A. sanguinea retinae** (v. Michels) = Retinitis hæmorrhag. **A. uvulae**: pludselig Blødning i Drøbelen.

Apoplektiform (gr. *apoplektos* apoplektisk + lat. *forma* Skikkelse): apopleksilignende.

Apoplektisk, se Apoplexia. **A. Habitus**: Legemsbygning, der tyder paa truende Apopleksi. **A. Ictus**, **A. Insult**: apoplektisk Anfald.

Aposkeparnismus (gr. [*skeparnon* Økse]): Afhugning af et Stykke af Kraniet (med Bløddede).

Apostema (gr.): Absces, Byld; adj. apostematosa.

Apostoli's (A., Georges, 1847—1900, Paris) **Metode**: elektrisk Behandling af gynækologiske Lidelser, navnlig Uterusfibromer; Metoden nu fuldstændig forladt.

Apothesis (gr., Aflæggelse, Tilside-læggelse) **funiculi umbilicalis**: Reposition af den fremfaldne Navlesnor.

Appendectomy (*Appendix* [lat. *ad* ved, til + lat. *pendere* hænge] + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Proc. vermiformis.

Appendicismus = Pseudoappendicitis.

Appendicitis (*Appendix* [lat. *ad* til, ved + lat. *pendere* hænge]): Betændelse i Processus vermiformis.

Appendicitophobia (*Appendicitis*, s. d. + gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for Blindtarmsbetændelse.

Appendico-pathia (*Appendix* [s. *Appendicitis* + gr. *pathos* Lidelse] **chronica** (i Alm. ensbetydende med den næsten altid benyttede Betegnelse **Appendicitis chronica**): Følgetilstand efter akut Appendicitis, hvor ikke blot en kronisk Betændelse, men alene Sammenvoksninger, Ar og Stase ofte er Aarsag til dumpe Smertefornemmelser. **-stase** (gr. *stasis* Standsen): Ophobning af Tarmindhold i Processus vermiformis. **-stomia** (gr. *stoma* Aabning): Fremlægning og Aabning af Proc. vermiformis for gennem denne at kunne behandle forskellige Lidelser i Tyktarmen. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Aabning af Processus vermiformis.

Appendiculære Smertepunkter (se McBurney, Lanz, Lenzmann, Morris): Steder paa Bugvæggen, der ofte er ømme for Tryk ved akut Appendicitis.

Apperception (lat. *ad* til + lat. *perceptio* Opfattelse): skarp og klar Opfattelse af det iagttagne eller forestillede.

Appetitmangel = Anepithymia, Anorexia, Dysorexia.

Applanatio (lat. *ad* til + lat. *planare* gøre flad): Afkladning. **A. corneae**: Afkladning af Cornea (ved udstrakte Ardannelse eller efter Operationer).

Applikatio (lat. *applicare* føje til, anvende): Anvendelse, Paalæggelse.

Approksimal-fladerne (af Tænderne) (lat. *approximare* komme nær til): Mesial- og Distalfladerne af Tænderne danner tilsammen Approksimalfladerne. **-kavitet** (lat. *cavus* hul): en mod Nabotanden vendende Kavitet.

Apraxia (gr., Uvirksomhed [*a-* priv. + *praxis* Handling]): Tab af Evnen til at udføre almindelige, tillærte, mere eller mindre komplicerede Bevægelser og Handlinger, uden at der foreligger nogen Lammelse, Ataksi eller Forstyrrelse af Opfattelsen. **A. algera**: manglende Evne til at foretage sig nogen Handlinger, idet Forsøg paa saadanne foraarsager psykiske Smerte (Hovedpine m. m.). Sml. Akinesia algera.

Aprosexia (gr. *a-* priv. + gr. *prosexia* Opmærksomhed): Svækkelse af Evnen til vedholdende Opmærksomhedskoncentration. Symptom ved Næselidelser, Neurasteni m. m. **A. nasalis**: fra Næsen udgaende Vanskelighed ved at samle Tankerne; specielt ved Næselidelser med

stærkt nedsat eller ophævet Luftpassage gennem Næsen; endvidere ved adenoide Vegetationer paa Grund af den nedsatte Luftpassage.

Aprosopia (gr. *aprosopos* uden Ansigt [*prosopon*]): Misdannelse, hvor Ansigtet mangler.

Apselesia (gr. *a-* priv. + gr. *psela-fesis* Berøren): Ophævelse af Berøringsfølelsen; sml. *Anæsthesia*.

Apsithyria (gr. *a-* priv. + gr. *psithy-rizein* hviske): højeste Grad af Afoni; Ophævelse selv af Hviskeevnen. Symptom ved Hysteri.

Apsychia (gr.): Afmagt, Besvimelse.

A. R. = Abderhalden's Reaktion (s. d.).

Arach-nitis (*Arachnoidea* [gr. *arachne* Spindelvæv + gr. *eidōs* Form]): Betændelse i *Arachnoidea*; bruges, særlig af engelske Forf., syn. med *Leptomenin-gitis*.

-nodaktylia (gr. *arachne* Edderkop + *daktylos* Finger): en ejendommelig Tyndhed og patologisk Længdevækst af Ekstremitetsknoglerne forbundet med forskellige andre Misdannelser, sandsynligvis betinget af en medfødt mangelfuld Legemsudvikling, særl. af de endokrine Glandler og maaske af Knoglemarven.

-noidalblok: Aflukning af Kraniehulheden fra Rygmarvskanalen paa Grund af Hjernebetændelse i Egnen ved Foramen magnum.

Arachnoiditis (*Arachnoidea* [s. *Arachnitis*]): Betændelsestilstande i *Arachnoidea*.

Aran (A., François Amilcar, 1817—61) - **Duchenne's** (D., Guillaume Benjamin Amand, 1806—75) **Sygdom**: spinale Form af den progressive Muskelatrofi.

Arbejderhjerte: Hjerteforstørrelse opstaaet efter svært, legemligt Arbejde.

Arbejdshypertrophia (gr. *hyper* over + gr. *trofe* Ernæring): Hypertrophia opstaaet som Følge af forøget legemligt Arbejde.

Arbejdslammelser: L. med Svind af enkelte Muskler eller Muskelgrupper — særlig paa Hænderne — som Følge af professionelle Overanstrengelser, Tryk af Værktøj o. l.

Arbejdsneurose: N., knyttet til professionelt Arbejde.

Arboresationsblok (lat. *arbor* Træ):

en ofte i Amerika og England anvendt Betegnelse for Grenblok.

Arc de cercle (fr.): hysterisk Opistotonusstilling.

Architis (gr. *archos* Bagdel, Endetarm = Proctitis).

Archo-cele (gr. *archos* Endetarm + gr. *cele* Brok) = Rectocele (se her).
-ptosis (gr. *ptosis* Fald): Fremfald af Endetarmen = Prolapsus recti. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Endetarmen syn. Prokorrhagia. **-rrhea** (gr. *rhoë* Flod): Slimudflod fra Endetarmen; syn. Prokorrhæa.

Arctomys bobac (gr. *arktos* Bjørn + gr. *mys* Mus), se Tarbaganpest.

Arcus senilis (lat. *arcus* Bue, lat. *senilis* Gammelmands-): ringformet Uklarhed i Cornea tæt indenfor Limbus, i Reglen hos ældre Personer, = Geron-tonoxon.

Area Celsi (C., Aulus. I. Aarh.) (lat. *area* Plads) = Alopecia areata.

Areflexia (gr. *a-* priv. + *Reflex* [lat. *reflexus* Tilbagebøjning]): Ophævelse af Reflekserne.

Areolitis (lat. *areola* [dim. af *area*] lille Plads): Betændelse i Areola mammæ.

Argas: en Mideslægt. **A. persicus** suger Blod, fortrinsvis hos Høns o. a. Fugle, hos hvem den overfører Spirokætozer. Skal ogsaa hos Mennesket kunne fremkalde højfebrile, dødelige Infektioner. **A. reflexus**: Duemide, som ogsaa kan gaa over paa Mennesket og fremkalde kløende Udslet.

Argyll-Robertson's (R., Douglas Argyll, 1837—1909, Edinburgh) **Symptom**: reflektorisk Pupilstivhed; Ophævelse af Pupillens direkte og konsensuelle Lysreaktion med Bevarelse af Akkomodations- og Konvergensreaktionen. Hyppigst som Symptom ved syfilitiske Cerebrospinallidelser, specielt Tabes og Dementia paralytica.

Argyria (**Argyrosis**) (gr. *argyros* Sølv): graalig Farvning af Huden og indre Organer, som skyldes Aflejring af Sølv; den kan opstaa, naar der gennem længere Tid er resorberet Sølvpræparater fra Tarmen, f. Eks. i Tilfælde, hvor Sølvnitrat er givet **per os** i terapeutisk Hensigt, eller hvor Patienter pensles i Halsen med Lapis gennem lang Tid. Foruden i Huden kan Sølv aflejres paa Gin-

givæ, i Tarm og Mesenterium, Lever og Nyrer. Det aflejres som meget smaa sorte Korn; det aflejrte Sælv kan ikke fjernes.

Arhythmia (gr. *arrhythmia* Mangel paa Rytme): uregelmæssig Funktion eller Forstyrrelser i en bestemt Rytme; det refererer i Almindelighed til Hjertets Funktion eller Pulsens Rytme. **A. cordis**: uregelmæssig Hjertefunktion. **Alorhythmer** (gr. *allos* anden + gr. *rhythmos* Rytme): regelmæssigt optrædende Forstyrrelser eller ensartet tilbagevendende Forandringer i en bestemt Rytme.

Arithmomania (gr. *arithmos* Tal + gr. *mania* Raseri, Vanvid): Tællesyge, tvangsmæssig Tilbøjelighed til at tælle alle mulige Genstande.

Arkontraktur: K. (se Contractur), der fremkommer som Følge af Skrumpninger i Arvæv, især efter Forbrænding.

Arlt's (A., Ferdinand, 1812—87, Wien) **Operation**: Tarsorrhaphia interna, hvor der fjernes et hesteskoformigt Parti omkring Canthus int. og de dannede Defekter i øvre og nedre Øjelaag forbindes.

Armamentarium (lat., Opbevaringssted for Redskaber og Vaaben): Instrumentsamling, Udrustning.

Armløsning: Fremhjælpning af Føsterets Arme ved Fødsel i Underkropstillig. Ved den klassiske Metode føres Armene frem, idet de fattes med Haanden, — ved Müllers (s. d.) Metode sker det ved Træk i Fosterkroppen.

Armsved el. Axilsved = Odor hircinus.

Armonusreaktion (Fischer-Wodaks-, Prag) (gr. *tonos* Spænding): En fra Labyrinten udløselig Ændring af den udstrakte Arms Muskeltonus.

Arneth's Formel (A., Joseph, tysk Læge, f. 1873): A. inddeler ved Differentialtælling de neutrofile og eosinofile Leukocyter i Grupper eller Klasser, eftersom Kernen er delt i 1, 2, 3, 4 eller 5 Segmenter. Normalt er Fordelingen for neutrofile (A) og eosinofile (B) Leukocyter saaledes:

	1	2	3	4	5
A	5 %	35 %	41 %	17 %	2 %
B	11	69	19	1	

Hvis Antallet af neutrofile Leukocyter med 1 eller 2 Segmenter i Kernen stiger

under en Sygdoms Forløb, siger man, at »der er sket en Venstreforskydning« eller en Forskydning til venstre i Blodbilledet.

Arnold's (A., Julius, tysk Patolog, 1835—1915) **Legemer**: Dele af røde Blodlegemer, der undertiden forveksles med Blodplader.

Aronson's (A., Hans, 1865—1919, Tyskland) **Serum**: et Antistreptokokserum.

Arp: Aflejring af fedtede Skælsskorper i Haarbunden hos Spædbørn.

Arrestantlammelse: traumatisk Lammelse af Nervus radialis eller N. medianus hos Arresteranter som Følge af Sammensnøring med Reb, ved faste Haandgreb el. l.

Arrhinocephalia (gr. *a-* priv. + gr. *rhis* [*rhin-*] Næse + gr. *kephale* Hovede): medfødt Misdannelse af Kranie og Ansigtsskelet med Mangel af Hjernens Lugteorganer.

Arrosion (lat. *arrodere* [*arrosum*] gnave paa): langsomt fremadskridende afgnavende Ødelæggelse af f. Eks. et Blodkars Væg eller en Knogleflade. Skyldes oftest svulstagtige Processer i Nærheden.

d'Arsonval's (fransk Fysiolog, f. 1858) **Strøm**: er det samme som Teslas Strøm; d'A. eksperimenterede med Testrøm og indførte den i Medicinen.

Arsonvalisation: Anvendelse af Testrømme i terapeutisk Øjemed (se Testrømme og d'Arsonvals Strømme).

Artefakt (lat. *ars* [*art-*] Kunst + lat. *facere* [*factum*] danne): Kunstprodukt.

Artificialis (lat. *artificialis* efter Kunstens Regler): kunstigt, ved Kunstindgreb.

Arteria cilio-retinalis (gr. *arteria* Palsaare): hyppig Karanomali, bestaaende i at en Arterie, der stammer fra A. ciliaries, dukker op ved Papillranden og gaar ind i Retina. **A. hyaloidea persistens**: Streng, som fra et Kar paa Papilla n. optici gaar frem mod Linsen; indeholder ofte blodførende Kar.

Arterialisat (gr. *arteria* Palsaare): Omdannelse (i Lungerne) af venøst Blod til arterielt.

Arteriectasi (gr. *arteria* Palsaare + gr. *ektasis* Udvidelse): diffus Udvidelse af en Arterie.

Arterieforkalkning, se Arteriosklerose.

Arterieklemme (gr. *arteria* Pulsaaare): Instrument til Standsning af Blødning fra en Arterie. De hyppigst anvendte Modeller fremstillet af Péan og Kocher.

Arterietone (gr. *arteria* Pulsaaare): let blæsende Lyd, som kan høres, naar man sætter et Stetoskop over en større Arterie, f. Eks. Carotis eller Subclavia. Man hører i Almindelighed hos normale to Toner, den ene ved Begyndelsen af Hjertets Systole, den anden ved Begyndelsen af dets Diastole. Lydene skyldes rimeligvis Hjerteronerne, som ledes op gennem Arterierne; trykker man med Stetoskopet, bliver Lyden mere blæsende, hvilket skyldes den Stenose, man frembringer ved Trykket.

Arterio-gram (gr. *arteria* Pulsaaare + gr. *gramma* Skrifttegn): Pulskurve optegnet fra en Arterie. -**lith** (gr. *lithos* Sten): Forkalkning af Thrombe i Arterie. -**sclerosis** (gr. *skleros* haard): kroniske fremadskridende Forandringer, som viser sig ved Nydannelse af Bindevæv, Tab af Elasticitet, større el. mindre pletformede Dannelser af fedagtig Substans (Ateromatosis), Kalkaflejringer. Forandringerne findes fortrinsvis i Intima og Media. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Incision af Arterie. -**tripsia** (gr. *tripsis* Gniden): Knusning af Arterie, jfr. Angiotripsia.

Arteriomesenterialt (gr. *arteria* Pulsaaare + gr. *mesenterion* Krøs) **Tarm-lukke**: Kompression af Tolvfingertarmens nederste Afsnit ved Tryk af Krøsrøden og dennes Arterie (A. mesenterica superior).

Arteritis (gr. *arteria* Pulsaaare): Betændelse af Arterievæg. **A. deformans** = Arteriosklerosis.

Arthagra (gr. *arthron* Led + gr. *agra* Fangst) = Arthritis.

Arthralgia (gr. *arthron* Led + gr. *algos* Smerte): Ledsmarter. **A. saturnina**: Smarter i Leddene, som optræder i Tilslutning til Blyforgiftning.

Arthrectomia (gr. *arthron* Led + gr. *ektome* Udskæring): Udskæring af et Led, særlig af dettes Bløddene. **A. synovialis**: Ekskision af Synovialis ved overfladiske Lidelser; ved mere dybtgaaende **A. ossalis**: Resektion af Ledenderne.

Arthritis (gr., Sygdom i Leddene): Betændelsesproces lokaliseret til Led, Synovialis og Kapsel; i Alm. med Eksudat i Leddet. Brusken kan angribes. A. benævnes efter de Sygdomme i Tilslutning til hvilke de optræder, efter de Bakterier, der har fremkaldt dem o. l. **A. allergicus**: akut A. opstaaet i Tilslutning til Serumsygdom. **A. deformans**: kronisk Lidelse, karakteriseret ved Betændelsesproces i og omkring Led (i Lymomalis, Kapsel og periartikulært Væv) — destruktive Processer i Brusk og Knoglevæv — og hypertrofiske Processer med Dannelse af uregelmæssige Benfremspring i Nærheden af Ledfladerne. Kan ledsages af Hævelse, Rødme, Smarter. De danner ofte Ankylose. Kan skyldes Infektioner, akutte el. kroniske, Traumer, Forandringer i intern Sekretion o. a. **A. infectiosus chronica** = Arthritis deformans. **A. rheumatica**: akut Ledbetændelse opstaaet i Tilslutning til den almene Infektion febris rheumatica. **A. suppurativa**: en i Alm. akut Ledbetændelse ved hvilken der findes Pus i Leddet; kan ofte opstaa i Tilslutning til en Almeninfektion med Streptoc. hæmolyticus el. Stafylococ. aureus. **A. urica**: Lidelse, som er karakteriseret ved akutte, anfaldsvis optrædende el. kroniske betændelsesagtige Processer i el. omkring forskellige Led. Anfaldene begynder ofte om Natten med Hævelse, Rødme, stærk Smerte og Ømhed, hyppigt i Stortaaens Metacarpofalangealled. Moderat Feber kan ses. Dannelse af Tofi ses hyppigst ved de kroniske Tilfælde, ved Kanten af Ørerne, Fingerled, Haandled, Albued, desuden Svulst af forskellige Bursae, oftest ved Olekianon. A. u. skyldes en Abnormitet i Purinstofskiftet; den er hereditær, kan staa i Forbindelse med overdreven Nydelse af Mad, Alkohol, Blyforgiftning. Er sjælden hos Kvinder. **Arthritisk Diathese**: Tilbøjelighed til eller Anlæg for Ledsygdomme. Anvendes oftest om urinsur Diathese, Tilbøjelighed til Arthritis urica og de patologiske Tilstande, som kan følges med denne.

Arthro-cace (gr. *arthron* Led + gr. *kake* Ondskab): ulcerøs Form af Ledtuberkulose, der fører til udstrakt Ødelæggelse af Synovialis, Brusk og Led-

flader og som Følge deraf til stærk Deformation af Leddet. **-centesis** (gr. *ken-tesis* Stikken): Punktur af Led. **-chondritis** (gr. *chondros* Brusk): Betændelse af Ledbrusken. **-desis** (gr. *desis* Binden): operativt fremkaldt ossø Ankylose i et Led, f. Eks. for at skaffe Fasthed i Under-ekstremiteterne ved Lammelser. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): operativ Mobilisering af et ankyloseret Led ved Gennemskæring eller Bortmejsling af de fikserende Elementer. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Ledlidelser sp. paa Basis af Sygdomme i Centralnervesystemet. **A. tabica**: trophoneurotisk Ledlidelse, særl. i Knæ- el. Fodled af stærkt deformerende Karakter ved *Tabes dorsalis*. **-plastik** (gr. *plastike* [sc. *techné*] Kunsten at forme): operativt Indgreb paa deformeret el. ankyloseret Led for at danne Forhold, saa vidt muligt svarende til de normale ved Formning af Ledflader, Interposition af Fedt el. Fascielapper o. l. (Murphy). **-pyosis** (gr. *pyosis* Suppuration [*pyon* Pus]): purulent Betændelse i Led. **-sporer** (gr. *sporos* Frø, Sæd): Ledsporer, Sporer, der ikke som de alm. Bakteriesporer (Endosporer) dannes inde i Cellen, men som dannes ved direkte Omdannelse af hele det enkelte Led i en Række Celler til et mere modstandsdygtigt Individ end de andre. Mentet tidligere at forekomme hos visse Streptokokker, men dette er næppe Tilfældet. Findes hos Alger. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Aabning af et Led ved Snit. **-xesis** (gr. *xesis* Skraben): Udskrabning af et Led.

Arthrosis atrophica = Arthritis deformans.

Arthus (A., Maurice, 1862—, Frankrig, senere Schweiz) **Fænomen**: Infiltration og Hudnekrose opstaaende paa Injektionsstedet efter gentagne subkutane Injektioner af Serum (Anafylaksi).

Articuli duplicati (lat.): »Dobbelte Led»; ved Rachitis kan der forekomme Svulst ved Leddene (Epifyselinierne), saa at det kan se ud, som om de var dobbelte.

Artikulation (lat. *articulatio* Leddannelse): (i Tandlægekunsten) Maaden paa hvilken Tænderne i Over- og Underkæbe træffer hinanden ved lukket Mund.

Artsimmunitet (lat. *immunitas* Fri-

hed for noget): I. af en Dyreart mod en Sygdomsvækker, der er patogen for andre Dyr; Duer er f. Eks. immune mod Kolera.

Arveanlæg: Syn. Arvefaktor, Arveenhed (ældre Udtryk: Dominant, Determinant). Gen. Anlæg til arvelig Egenskab med bestemt Lokalisation i en Kromosom.

Arveelement (lat. *elementum* Grundstof, Element): Gen.

Arveenhed: Arveanlæg, Gen.

Arvefaktor (lat. *factor* Skaber, Op-havsmand): Arveanlæg, Gen.

Ary-ankylosis (ary- = *Arytænoidea* [gr. *arytaina* Øsekar + gr. *eidōs* Form] + gr. *ankylosis* Krumning): Fiksation af Ledforbindelsen mellem Tudbrusk og Ringbrusk i Struben. **-arthritis** (gr., Sygdom i Led): Betændelse i dette Led. **-ektomia** (gr. *ektome* Udskæring): Fjernelse af Tudbrusken = Arytænoidektomia.

Arytænoidektomia (*Arytænoidea* [gr. *arytaina* Øsekar + gr. *eidōs* Form] + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Cartilago arytænoidea. **-itis**: Laryngitis (ofte phlegmonøs), begrænset til Regio arytænoidea.

Asbestagtig (*Asbest* [gr. *asbestos* uslukket, nudslukkelig]) **Degeneration**: hyppigt forekommende Degeneration af Ledbrusk som mister sin Elasticitet og præsenterer sig glinsende-hvidligstribet (som Asbest).

Ascaridia (gr. *askaris* en Art Indvoldsorm) (syn. Heterakis): Gruppe af Rundorme, der lever i Tarmen hos Fjerkræ (Høns, Kalkuner, Duer). Flere Arter af forskellig Størrelse (fra ca. 1,5 til 10 à 12 cm lange).

Ascari(di)asis (gr. *askaris* en Art Indvoldsorm): Sygdom, fremkaldt af *Ascaris*.

Ascarinae (gr. *askaris* en Art Indvoldsorm), **Spolorme**: Subfamilie af parasitiske Rundorme (Nematoder). Tarmsnyltene, overføres uden Mellemvært. Herunder bl. a. Slægterne *Ascaris*, *Parascaris* og *Toxocara*.

Ascaris (gr. *askaris*): temmelig store Spolorme. **A. lumbricoides** i Menne-skets og Svinets Tyndtarm; 15—40 cm lang, rødgullig; meget hyppig hos Men-sket, især hos Børn. **A. vitulorum**

(15—30 cm) i Tyndtarmen hos Kvæg (Kalve).

Ascendenstavle (lat. *ascendēre* stige opad [sml. *Ascendenter*]): Slægtstavle over et Individis direkte Forfædre.

Ascender (lat. *ascendentes* [*ascendēre* stige opad]): Forfædre, Slægtninge i opadstigende Linie.

Ascenderende (lat. *ascendēre* stige opad): opadstigende. **A. Paralyse**: fremadskridende Lammelse.

Ascheim-Zondek's Graviditets-prøve, se Londek-Aschem's G.

Aschheim-Zondek's biologiske Svangerskabsreaktion: beror paa Paavisningen af forøget Hormonudskillelse (Prolan- eller bedre Hamburgers Betegnelse: Chorion-Hormon) i Urinen allerede meget tidligt efter Befrugtningen. Prøven udføres ved at indsprøjte den svangres Urin paa infantile Hunmus (A.-Z.'s Reakt.) el. paa infantile Kaniner (Friedneau-Schneiders R.), hvorved der, i Tilf. af positiv Reakt., sker en i Løbet af faa Døgn optrædende Modningsforandring af Dyrets Kønsorganer, spec. af Ovarierne. Metoden har kun en Fejlprocent paa ca. 2.

Aschner's (A., Bernh., wiensk Gynækolog, f. 1883) **Fænomen**: Tryk paa Øjæblet forårsager, navnlig hos Vagotonikere, en Nedsættelse af Pulshastigheden med 5 à 10 Slag, Nedsættelse af Blodtrykket og evt. Ophør af Pulsen i A. radialis.

Aschoff-Tawaras Bundt (A., Ludvig, tysk Patolog, f. 1866—, T., japansk Patolog). Se atrioventrikulære Lednings-system.

Ascites (gr. *askites* [*askos* Lædersæk]): Bugvattersot, d. v. s. Ansamling af serøs Vædske i Bughulen.

Ascitesagar (gr. *askos* Lædersæk; gr. *askites* Vandansamling i Underlivet + malay. *agar* Tang): A., tilsat Ascitesvædske. Dyrkningssubstrat for Gonokokker, Meningokokker o. a.

-**ase**: Endelse, der bruges ved Betegnelse af Enzymer, saaledes at Navnets første Del, hvortil Endelsen -ase føjes, dannes af Navnet paa det Stof, paa hvilket paagældende Enzym udøver sin specielle Virkning. Eks.: Lipase, fedtspaltende Enzym, Laktase, Maltase, Amylase, etc. I enkelte Tilfælde bærer En-

zymet et Navn, der betegner dets Virkning i Almindelighed, f. Eks. Oxidase, ved hvilken Betegnelse der refereres til Enzymets iltdende Virkning.

Asemia (gr. *a*-priv. + gr. *sema* Tegn), se Aymbolia.

Asepsis (gr. *a*-priv. + gr. *sepsis* Forraadnelse): forraadnelsesfri Tilstand, ofte (fejlagtigt) brugt i Stedet for Aseptik

Aseptik, se aseptisk Metode.

Aseptisk (gr. *a*-priv. + gr. *sepsis* Forraadnelse): kimfri. **A. Feber**: F., der ikke skyldes Infektion; kan f. Eks. skyldes Resorption af udtraadt Blod om et Brud el. Blødning andetsteds i Organismen. **A. Metode til operativ Saarbehandling**, ved hvilken man søger at undgaa Smitte ved kun at bringe Saaret i Forbindelse med steriliserede, bakteriefri (aseptiske) Medier. Metoden har til dels afløst Antiseptiken, der dog endnu i stor Udstrækning benyttes, navnlig ved urene eller inficerede Saar.

Asexual (gr. *a*-priv. + lat. *sexualis* hørende til Kønnen): Uden Køn; anvendes bl. a. om Personer, som mangler Trang til eller endog føler Ulyst ved Kønsdriftens normale Tilfredsstillelse.

Asialia (gr. *a*-priv. + gr. *sialon* Spytt): ophørt eller nedsat Spyttudskillelse.

Asiditet, se Aciditas.

Asidose (tidl. Acidose), se Acidosis.

Asitia (gr., Fasten [*a*-priv. + *sitos* Føde]): Anorexia, Appetitløshed.

Asomnia (gr. *a*-priv. + lat. *somnus* Søvn): Søvnløshed.

Aspergillus (lat. *aspergēre* bestænke): Vandkandeskimmelen, Skimmel-svamp, hvis Sporer afsnøres fra flaskeformede Stilke (Sterigmer), der sidder tæt paa en kugleformet Opsvulmning af Frugtbarerne. Patogen er **A. fumigatus**, der hyppig findes i Kældere og paa Næringsmidler, kan give Epidemier af Pneumoni hos Fugle; hos Mennesket har man set Otiter, Keratiter, Rhinitis, Pneumonier etc.

Aspergilosis (*Aspergillus* [lat. *aspergēre* bestænke]): Infektion med myceldannende Svampe: *Aspergillus flavus*, *A. fumigatus*, *A. nidulans*, *A. niger*. Hyppigst i Øregangen, sjældent i Næsekaviteten.

Asperitas ungvium (lat.): Ruhed af Neglene,

Aspermatismus (gr. *a-* priv. + gr. *sperma* [spermat-] Sæd): manglende Sæddannelse eller manglende Evne til at ejaculere Sæd under Coitus.

Aspermia, se Aspermatismus.

Asphyktica (gr. *asphyxia* Ophør af Pulsslaget): Stoffer, som fremkalder Asphyxia, især giftige Gasarter.

Asphyxia (gr., Ophør af Pulsslaget): Ophør af de umiddelbart paaviselige Tegn paa Liv som Følge af manglende el. mangelfuld Iltning af Blodet. Kan opstaa ved abnorme Forhold i Respirationssystemet, Fremmedlegemer i Trakea, Kighosteanfald hos Spædbørn, Vand i Lungerne, Lukning af Trakea ved Betændelse, Glottisødem, Difteriebetægninger, Tumores, Strangulation, Paralyse af Respirationscntret ved Anæstesi, Narkose, elektrisk Chok. **A. neonatorum**: Skindød hos Nyfødte. Man skelner mellem **A. livida** (den blaa Skindød), hvor Barnet er cyanotisk farvet og med bevaret Muskeltonus, og **A. pallida** (den blege el. hvide Skindød), hvor Huden grundet paa Hjerteinsufficiens er ligbleg, og hvor Muskeltonus som Regel er ophævet.

Asphyxie lente (Letourneau) (fr.) = Sklerema oedematosum.

Aspiration (lat. *aspiratio* Beaanding): 1) Indaanding el. Optagelse i Trakea, Bronkier el. Lunger af Luft, vædskeformige el. faste Stoffer. 2) Udsugning el. Udtømmelse ved Sugning af en el. anden Vædske fra et Hulrum i Legemet, Eks. af Pleuraeksudat, Vædske fra Bursæ, Abscesser o. l. A. kan foregaa ved Hj. af en Rekordsprøjte el. et særligt konstrueret Sugeapparat, Dieulafoy's eller Potain's Aspirator. **-spneumoni** (gr. *pneumonia* Lungebetændelse): Lungebetændelse, som er opstaaet som Følge af Aspiration (Indaanding el. Indsugning) af et el. andet infektiøst Stof, f. Eks. Fødebestanddele, faste Legemer (Tandstumper), Slim (fra Mund el. Svælg), Pus (fra en Absces, der tømmer sig ind i Luftvejene).

asporogen (gr. *a-* priv. + gr. *sporos* Sæd, Sædekorn + gr. *gennaein* frembringe): ikke sporedannende.

Assimilation (lat. *assimilare* gøre lig): Proces, der bestaar i Optagelse i Organismens Væv af Stoffer, som forud

er gjort egnede hertil gennem Fordøjelsen. **-sbækken**: B., hvis Form er forandret ved, at den nederste Lændehvirvel er smeltet sammen med Os sacrum; Promontorium bliver derved mere højtstaaende.

Association (lat. *associare* forene [ad til + *socius* Kammerat]): 1) brugt om koordineret Bevægelse, spec. af Øjnene. Ved **associeret Bliklamhed** forstaaes Ophævelse af Øjnenes konjugerede Bevægelse til den ene eller — sjældnere — til begge Sider. 2) uvilkaarlig Sammenknytning af Forestillinger (efter Begrebsindhold, Lydighed etc.).

Associeret (lat. *associare* give som Ledsager, forene): forbundet, samhörig.

Astasia (gr. *a-* priv. + gr. *stasis* Staaen): manglende Evne til at staa; Ligevægtsforstyrrelse i staaende Stilling uden Kraftesløshed. Symptom ved organiske og funktionelle Nervelidelser, se Abasia.

Asteatosis (gr. *a-* priv. + gr. *stear* [steat-] Talg): manglende Talgsekretion fra Hudens Talgkirtler.

Astheni, Asthenia (gr. *astheneia* [*a-* priv. + *sthenos* Styrke]): almindelig Svækkelse, Kraftesløshed, Muskelslaphed. **A. universalis congenita**: Konstitutionsanomali, karakteriseret ved Smalskuldrethed, afladet Brystkasse, snæver Aorta, lille Hjerte, Enteroptose, ringe Udvikling af Muskulaturen, slanke Knogler m. m. Syn. Astenisk Habitus (Stiller).

Asthenisk, se Astheni. **B. Bulbærparalyse**: Myasthenia gravis pseudo-paralytica. **A. Feber**: F. ledsaget af stærk Svækkelsestilstand, som ogsaa omfatter Muskulaturen. **A. Habitus**, Konstitution el. Type (**Kretschmer**): Legemstype karakteriseret ved lang, smal, flad Brystkasse, smalle Skuldre, Magerhed, ringe Udvikling af Muskulatur og Knoglesystem.

Asthenopia (gr. *asthenes* svag + gr. *ops* Øje): Synsforstyrrelse, Træthed og Gener, som optræder ved Nærarbejde. **A. accommodativa**: ved hurtig indtrædende Træthed af Akkommodationen p. Gr. af Presbyopi, Hypermetropi eller Akkommodationslammelse. **A. muscularis**: ved hurtig Træthed af Konvergensmusklerne p. Gr. af stærk Myopi eller

Tilbøjelighed til Strabismus divergens el. hos Rekonvalescenter. **A. nervosa**: hos nervøse el. medtagne Patienter. **A. conjunctivalis**: ved Irritationstilstande af Conjunctiva.

Asthenospermia (gr. *asthenes* kraftløs + gr. *sperma* Sæd): Sæd med uudviklede Spermatozoer.

Aster (gr. *aster* Stjerne) = Karyokinese.

Astereognosis (gr. *a-* priv. + gr. *stereos* haard, fast + gr. *gnosis* Erkendelse): manglende Evne til at bestemme Genstandes Form og Størrelse gennem Følesansen. Symptom ved Hjernelidelser m. m.

Asterococcus mycoides (*Micromyces peripneumoniae bovis contagiosae*): synlig Mikrob, som kan passere Bakteriefiltre. Ved 1500—2000 G. Forst. ses den som lysbrydende, rundagtige, ovale, ubevægelige Legemer eller Korn. A.'s Stilling i det bakteriologiske System uklar. Kan dyrkes. Fremkalder Oksens ondartede Lungesyg.

Astigmatismus (gr. *a-* priv. + gr. *stigma* [stigmat-] Punkt (**A. regularis**): Egenskab ved et dioptrisk Apparat yttrende sig ved at Straalerne ikke samles i et Brændpunkt, men i to paa hinanden vinkelrette Linjer med forskellig Brændvidde. Beror i Øjet i Reglen paa, at Hornhinden er mere krummet i den vertikale end i den horizontale Meridian (**A. selon la règle**). »**Aksen**« (for den stærkest brydende Meridian) er da horizontal, den kan ogsaa ligge skraat. Efter Kataraktoperationer ligger den ofte vertikalt (**A. contre la règle**). **A. simplex**: Refraktionen i den ene Hovedmeridian er emmetrop; kan være **A. simplex hypermetropicus** eller **myopicus** efter den anden Hovedmeridians Forhold. **A. mixtus** = blandet Astigmatisme. Refraktionen i den ene Hovedmeridian er hypermetrop, i den anden myop. **A. compositus** = sammensat Astigmatisme. I begge Hovedmeridianer findes Myopi el. Hypermetropi, men i forskellig Grad. **A. irregularis**: Uregelmæssighed af en brydende Flade, f. Eks. Hornhinden.

Asthma (gr. *asthma*): 1) besværet Aandedræt, Aandenød, et Symptom ved mange Lidelser; benævnes efter de Syg-

domme i Forbindelse med hvilke det findes, **A. cordiale**, **A. uræmicum** o. a. 2) anvendes oftest for **A. bronchiale**: anfaldsvis optrædende Aandenød p. Gr. af Spasme af Bronkialmusklerne og Ødem af Slimhinderne i Bronkierne. Aandenøden er fortrinsvis ekspiratorisk, er ledsaget af Sekretion og Ekspektoration af Slim, som indeholder forskellige karakteristiske Bestanddele. Mellem Anfaldene er Patienterne i Alm. fuldstændig raske. Aarsagerne kan være allergiske, fremkaldt af visse Stoffer i Føden, af Støv el. Afsondringer fra Dyr, Planter, Bakterieprodukter, Medikamina o. a. — Betændelser i Bihuler, Lunger, Genitalia o. a. — af nervøs Art, psykiske Insulter, Smerter o. l.

Asthmakrystaller: forskellige Slags Krystaller, som kan findes i Ekspektorat fra Patienter med Asthma bronchiale. De kan mangle lige efter Ekspektorationen, men kan saa komme til Syne, naar Ekspektoratet har staaet nogle Timer. F. Eks. 1) Charcot-Leyden's Krystaller (se disse). 2) Hæmatin-, Cholesterin-, Fedtsyrekrytaller.

Asthmatogene Punkter (gr. *asthma* trangt Aandedræt + gr. *gennaein* frembringe): P., hvor særlig mekanisk Irritation fremkalder asthmatiske Anfald, f. Eks. Næsepolyp, adenoide Vegetationer m. m.

Astraphobia (gr. *astrape* Lyn + gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for Uvejr, spec. Lyn og Torden.

Astrocytom (gr. *aster* Stjerne + gr. *kytos* Hulrum): relativ godartet Gliomform.

Asymbolia (gr. *a-* priv. + gr. *symbolon* Tegn): mer eller mindre fuldstændigt Tab af Evnen til at give resp. opfatte »Tegn« (Tale, Skrift etc.) som Udtryk for Begreber. A. omfatter saaledes f. Eks. de forsk. Former af Afasi. Syn. Asemia.

Asymmetrisk Bækken (gr. *asymmetros* med ulige Maal), pelvis oblique angusta: B., hvis to Halvdele er ulige udviklede, oftest som Følge af ensidige Hofteidelser (Coxitis, Luxatio coxae congenita unilateralis) eller sjældnere ved Lidelse i Articulatio sacroiliaca (se Naegeles Bækken).

Asynergia (gr. *a-* priv. + gr. *synergia* Samarbejde): manglende resp. mangel-

fuldt Sammenspil mellem Organer, spec. Muskler. Se Ataxia, Inkoordination.

Asynklitismus (gr. *a-* priv. + *Synklitismus* [s. d.]): Fosterhovedets Indtræden i Bækket i abnorm lateroflekteret Stilling, saaledes at Sutura sagittalis løber nærmere ved Promontorium end ved Symfyen (*A. anterior* = forreste Issebentsstilling = Naegeles Obliquitet), eller omvendt: nærmere ved Symfyen end ved Promontorium (*A. posterior* = bageste Issebentsstilling = Litzmanns Obliquitet). Forekommer undertiden ved fladt forsnævrede Bækkener; cfr. Synklitismus.

Asystolia (gr. *a-* priv. + gr. *systole* Sammentrækning): mangelfuld Kontraktion og Toning af Hjertet. Bruges som Synonym for Hjerteinsufficiens.

Ataktisk, se Ataxia.

Atavismus (lat. *atavus* Tiptipoldefader, Forfader): Tilbageslag, Fremtræden af fysiologiske eller patologiske Egenskaber fra Forfædre flere Generationer tilbage.

Ataxia (gr., Uorden, Mangel paa Disciplin): Forstyrrelse af de vilkaarlige Musklers Sammenspil (deres »Koordination«) uden Nedsættelse af de enkelte Muskelgruppers Kraft. Skyldes Lidelser i det perifere eller centrale Nervesystem, sml. Amyotaxia, Inkoordination. *A. locomotoria* = Tabes dorsalis.

Ataxie locomotrice progressive (fr.) = Tabes dorsalis.

Ateleiosis (gr. *ateleios* ufuldendt): ægte Dværgvækst.

Atelektasis (gr. *ateles* ufuldstændig + gr. *ektasis* Udvidelse): manglende el. ufuldstændig Udfoldning af Lungealveoler. *A. congenita*: Fortsættelse af Lungernes foetale Tilstand. *A. acquisita*: 1) e compressione ved Samtrykning af Lungerne ved Luft eller Vædske, 2) e resorptione sive obturatione ved Resorption af Luften efter Tilstopning af Bronchus.

Atelo-myelia (gr. *ateles* ufuldstændig + gr. *myelos* Marv): den delvise medfødte Mangel af Rygmarv. **-prosopia** (gr. *prosopon* Ansigt): ufuldstændigt Ansigt.

Athelia (gr. *a-* priv. + gr. *thele* Brystvorte): medfødte Mangel paa Brystvorte.

Atheroma (gr. [*athere* Hvedemels-

grød]): Cyste med grødet Indhold; skyldes Retention i Hudens Haarskeder el. Talgkirtler.

Atheromatosis (gr. *atheroma* Svulst med grødet Indhold), se Arteriosclerosis.

Atherosclerosis (gr. *athere* Hvedemelsgrød + *Sklerose* [gr. *skleros* haard]), se Arteriosclerosis.

Athétose double (fr.): medfødte Lidelser i Corpus striatum (status marmoratus C. & O. Vogt), visende sig ved atetotiske Bevægelser i alle Ekstremiteter.

Athetosis (gr. *athetos* uden fast Plads): Form af uvilkaarlige, langsomme, kontinuerlige Bevægelser, som oftest i Fingre og Tær, med forceret Strækken og Bøjen, Spreden og Samlen. Symptom ved cerebrale Læsioner (særlig af Basalganglierne); kan være halvsidig (Hemiatetosis) ved Hjerneapopleksi eller dobbeltsidig (Athétose double, se denne). Syn. Hammonds Sygdom.

Athymia (gr.): Modløshed, Sørgmodighed.

Athyreosis (gr. *a-* priv. + gr. *thyreos* Skjold): Lidelser, som skyldes manglende el. mangelfuldt fungerende Skjoldbruskkirtel

Atletisk Type (gr. *athletes* Vædekæmper i Sportskampe) (**Kretschmer**): Legemstype, karakteriseret ved kraftig Udvikling, særlig af Knoglerne og Muskulaturen.

Atmiatria (gr. *atmos* Damp + gr. *iatreia* Helbredelse): Therapiform, ved hvilken de benyttede Lægemidler anvendes i Dampform eller i forstøvet Tilstand (en Slags *spray*-Behandling). Anvendes navnlig ved Lidelser i Luftvejene.

Atmokausis (gr. *atmos* Damp + gr. *kaisis* Brænden): Åetsning af Uterinslimhinden med hed Damp (110° C.), der ledes ind gennem et Metalkateter forsynet med fine Sideaabninger. Se ogsaa Vaporisation.

Atoksisk (gr. *a-* priv. + gr. *toxikon* Pilegift): ugiftig.

Atonia (gr., Afspænding, Slaphed [*a-* priv. + *tonos* Spænding]): Mangel paa el. mangelfuld Tonus af Muskulatur og den deraf følgende Slaphed. Bruges ogsaa om mangelfuld Kontraktionsevne af glat el. tværstribet Muskulatur (*A. uteri*, *A. ventriculi* o. lgn.). *A. gingivæ*: Slaphed af Tandkødet.

Atonisk Blødning (gr. *atonos* afspændt, slap): B. fra Uterus paa Grund af manglende Kontraktion af denne, efter at den ved Fødslen har udtømt sit Indhold.

Atopi (gr. *atopia* Mærkværdighed): medfødt Overfølsomhed overfor bestemte Stoffer, overfor hvilke Desensibilisering ikke er mulig.

Atopomenorrhoea (gr. *atopos* ude af Plads + gr. *men* Maaned + gr. *rhoë* Flod): vikarierende Menstruation.

Atremia (gr. [*a-* priv. + *tremein* ryste]): Bevægelsesmangel; Syn. f. *Akinnesia algera* (s. d.).

Atrepsi, **Athrepsia** (gr. *a-* priv. + gr. *threpsis* Ernæring): mangelfuld Ernæring, **Atrofi** (særl. af Spædbørn). **Atreptisk Immunitet** (Ehrlich): I. ved eksperimentel Indpodning af Svulster, forårsaget ved at de til Svulstens Vækst nødvendige Stoffer ikke er til Stede eller allerede er opbrugt af en anden i Forvejen tilstedeværende Svulst.

Atresia (gr. *a-* priv. + gr. *tresis* Gennemboret, Hul): medfødt el. erhvervet Tillukning af fysiologiske Aabninger eller Kanaler (A. ani, vaginæ o. l.). **A. auris externa**: medfødt el. erhvervet Tillukning af den ydre Øregang. **A. vaginae**: medfødt (congenit) el. erhvervet Tillukning af Vagina. **A. uteri**: tilsvarende Forhold for Livmoderens Vedk. — oftest lokaliseret til Cervix uteri.

Atretisk Follikel (gr. *atrelos* ikke gennemboret, uden Aabning): Ægfollikel, der svinder, uden at Ægget udstødes.

Atrich Bakterie (gr. *atrichos* uden Haar [*a-* priv. + *thrix* [*trich-*] Haar, Børste]): B. uden Cilier, ubevægelig (Eks. Miltbrandbacillen).

Atrichiasis (Atrichi) (gr. *atrichos* uden Haar): medfødt Haarmangel.

Atrie-flagren (lat. *atrium* Forhal), **auricular flutter** (eng.): hurtige, ofte regelmæssige Atriekontraktioner, undertiden 200—300 pr. Minut; paa Elektrokardiogram ses tydelige P-Takker og flere for hvert Ventrikel-Kompleks. **-flimren**: sitrende, ukoordinerede, hurtige Kontraktioner af Atrievæggen; kun nogle af Impulserne fra Atrierne passerer Ledningssystemet og giver Ventrikel-

kontraktioner, der bliver uregelmæssige i Rytme.

Atrio-ventrikulære Ledningssystem (lat. *atrium* Forhal + lat. *ventriculus* Mave; Hjertekammer) el. **Aschoff-Tawaras Knude** el. **Bundt** — el. **His-Tawaras Bundt**: Del af det specifikke Muskelsystem i Hjertet (se dette). Det begynder i bageste Del af Væggen mellem Forkamrene i Nærheden af den mediale Trikuspedalklap, el. ved Sinus coronarius, som finere Traade der samler sig til en Knude, Aschoff-Tawaras Knude; herfra gaar en Stomme — **His Bundt** — gennem Atrioventrikulærgrænsen til Væggen mellem Ventriklerne, deler sig i to Stammer, som gaar ud i hver Ventrikel, hvor de deler sig videre ud i tyn-dere Grene, der ender i fine Traade (undertiden kaldes de Purkingske Traade). A-v. leder Kontraktionsimpulser fra Sinusknuden ud i Hjertemuskulaturen.

Atrium-Bølge (lat. *atrium* Forhal): karakteristisk beliggende Fremspring paa en Venepulskurve, som nogle mener er fremkaldt af Atriernes Kontraktion.

Atrophia (gr. *atrofia* Mangel paa Næring, Udtæring): Svind, universelt eller lokalt. Skyldes mangelfuld Ernæring, Betændelse, Inaktivitet (**Inaktivitets-atrofi**), Lidelser i Nervesystemet, Tryk, Febersygdomme, Fordøjelsessygdomme, Kræft, Tuberkulose o. l. **A. alveolaris** (præcox): Svind (førtidig) af Alveolevæggen. **A. cutis idiopathica progressiva**: Lidelse af ukendt Aarsag, hvor der med et Forstadium med Infiltration kommer A. af større el. mindre Dele af Huden; nærmer sig stærkt Herxheimer's Acrodermatitis. **A. gyrata chorioideae et retinae** (Fuchs): smaa runde Korioidaltrofier, der efterhaanden breder sig og delvis smelter sammen. Indtager en bred Zone i Øjengrunden, strækkende sig fra Ækvatorialregionen tilbage til nær Papillen. Denne er omgivet af en Zone normal Øjengrund, som imidlertid bliver smallere efterhaanden. Perifert, udenfor Ækvator, er Øjengrunden stærkt pigmenteret. Optraad sammen med Myopi og Hemeralopi. **A. maculosa cutis**: spontant opstaaende, hyppigt grupperede, pletformede Hudatrofier, mikroskopisk kendetegnet ved Svind af det elastiske Væv; Aarsag ukendt; Lo-

kalisation særlig Lemmernes Strækkesider, Sideregionerne og Ryggen. **A. musculorum progressiva**: Betegnelse for en Gruppe Lidelser, hvis dominerende Symptom er et stadig fremadskridende Muskelsvind, beroende paa — antagelig medfødte — Svækkelsestilstande i Musklerne, Nerverne eller Rygmarvens Forhornsceller. **A. senilis**: Svind af forsk. Legemsdele, som kan opstaa i højere Alder.

atrofisk: lille som Følge af Atrofi.

Atropho-derma (gr. *atrofos* uden Ernæring + gr. *derma* [dermat-] Hud) **pigmentosum** = Xeroderma pigmentosum. **-dermatitis centrifuga** = Lupus erythematosus. **-dermatosis** = **Atrophoderma**: Hudatrofi.

Atropinisering af et Øje: Lammelse af Akkommodationen og Udvidning af Pupillen ved Atropininddrypning.

Attak (fr. *attaque*): Anfald.

Atticusfistel (*Atticus* [Attika Overbygning over Gesimsen paa en Søjlerække] + lat. *fistula* Rør, Byld): F. fra Øregangen til Kuppelrummet (*Atticus* el. *Recessus epitympanicus*).

Attitude en chien de fusil (fr.), Geværhanestilling: Symptom ved Meningitis, bestaaende i at Benene trækkes op til Underlivet.

Attitudes passionnelles (fr.): teatraliske Stillinger og Gestus ved det saakaldte store, hysteriske Anfald.

Atymi (gr. *athymia* Modløshed): følelsesmæssig Afstumpning (ved Dementia præcox).

Attonitet (lat. *attonitus* forfærdet): Tilstand af skrækslagen Ubevægelighed. Symptom ved Psykoser.

Atypisk (gr. *a-* priv. + gr. *typikos* dannet efter en Form [sml. *Typus*]): afvigende fra Reglen, f. Eks. Svulster.

Audimutitas (lat. *audire* høre + lat. *mutitas* Stumhed): Stumhed hos hørende, ikke at forveksle med motorisk Afasi. Træffes hos Børn, der oftest er lidt tilbage i Udvikling, og skyldes udeblivende Impuls til at tale.

Audifon (lat. *audire* høre + gr. *fone* Stemme): Høreapparat bestaaende af en Hartgummiplade, der støttes mod Fortænderne.

Auditio colorata (lat., farvet Hørelse): farvebetonet Lydopfattelse.

Auenbrugger's (von A., Johs. Leopold, Wiensk Læge, 1722—1809) **Perkussion**: A. var den Mand, som først satte Perkussionen ved Undersøgelse af Brystorganerne i System. Han anvendte den direkte Metode, d. v. s. han bankede direkte paa Toraksvæggen, uden Finger el. Pleuromenomen ved Mellemlid. **A.'s Tegn**: Fremhvelving i Epigastriet el. af Prækordiet, som kan ses ved stort Ekssudat i Perikardiet.

Aufbrauchskrankheiten (ty.) (Edinger): Sygdomme i Nervesystemet, der skyldes: 1) et abnormt stort Krav til Celler og Baner, 2) svigtende Regeneration efter Anstrengelser, 3) medfødt Svaghed af enkelte Baner.

Aujesky's Sygdom, se Bulbærparalyse hos Dyr.

Aura (lat., Luftning): oprindelig Betegnelse for en umiddelbart forud for epileptiske Anfald optrædende Fornemmelse af en kold Luftning, der stiger op mod Hovedet. Nu gerne brugt om alle mulige Prodromalsymptomer, ved det epileptiske og undertiden ogsaa ved det hysteriske Anfald.

Aurignacrace (*Aurignac*, Frankrig), se Homo aurigniacensis.

Auripunktur (lat. *auris* Øre + lat. *punctura* Stikken): = Paracentesis membranæ tympani, Gennemstikning af Trommehinden.

Auropalpebral Refleks (lat. *auris* Øre + lat. *palpebra* Øjelaag): Blinken af Øjnene ved uformodet Lydperception.

Auskultation (lat. *auscultatio* Høren, Lytten): Undersøgelsesmetode, hvorved man iagttager dei Legemet dannede Lydfænomener ved Hørelsen for deraf at skaffe sig Oplysning om Organernes Tilstand. Ved direkte A. lægges Øret mod Legemets Overflade, ved indirekte A. anvendes Instrument (Stethoskop, oprindelig angivet af René Théophile Hyacinthe Laënnec 1816).

Auspitz's (A., Heinrich, 1835—86) **Dermatose** = Mykosis fungoidis. **A.'s Symptom** ved Psoriasis, se Bulkleys Membran.

Australsk Syge (a. Sovesyge), se Encephalitis lethargica s. epidemica.

Authaemoterapi (gr. *autos* selv + gr. *haima* Blod + gr. *therapeia* Pleje): Behandlingsmetode, hvorved man paa

en Patient indsprøjter noget af hans eget Blod intramuskulært, f. Eks. 10—20 cm³. Har været anvendt ved visse Hudlidelser, rheumatiske Lidelser o. l.

Autismus (Bleuler) (gr. *autos* selv): Betegnelse for det sygeligt selvoptagede, indesluttede og afvisende Væsen, der er karakteristisk for Pat. med Dementia præcox. Adj. **autistisk** (egocentrisk, jegbetonet).

Auto-clave (gr. *autos* selv + lat. *clavis* Nøgle): se Autoklaving. **-chthon** (gr. *autochthon* fra selve Landet [*chthon* Jord]): spontan, opstaaet af sig selv, bruges om pludselig Opstaaen af Epidemier. **-digestion** (lat. *digestio* Fordøjelse): Selvfordøjelse. Postmortel A. af Ventrikelslimhinden p. Gr. af den tilstedeværende Mavesaft (**Gastromalacia**). **-gami** (gr. *gamos* Ægteskab), se Automixis. **-graphismus** (gr. *grafein* skrive): Betegnelse for den patologiske Forhøjelse af den, ved Strykning med et stumpt Instrument fremkaldte, vasomotoriske Reaktion i Huden (Hyperæmi, Ekssudation, Vabledannelse). Symptom ved Hysteri m. m. Syn. Dermografisme, Urticaria factitia. **-hypnose** (gr. *hypnos* Søvn): hypnotisk Tilstand, fremkaldt af Individet selv. **-infektion** (lat. *infectio* smitte): Vedligeholdelse af en Infektion ved at Patienten stadig paany smitter sig selv med Sygdomsvækkeren (f. Eks. Koprofa gi ved Oxyuriasis). Hos Barselkvinder fremkommer A. ved at Kim, der findes i Fødselsvejen, ved Bristninger af denne trænger ind i Vævene. **-inoculabel** (lat. *inoculare* pøde): selvindpodelig. Udtrykket anvendes især om Hudsygdomme, der fra en enkelt Efflorescens kan indpodes paa andre Steder af samme Patients Hud, f. Eks. den bløde Chanker, Psoriasis. **-intoxikation** (lat. *in-* i + gr. *toxikon* Gift): Forgiftning af Organismen ved Produkter, der under sygelige Tilstande dannes i Organismen selv, f. Eks. Uræmi, Acidose, Icterus, Intoxikation fra Mavens eller Tarmens Indhold. **-klaving** (lat. *clavis* Nøgle [*claudere* lukke]): Ophedning i mættet, luftfri Vanddamp til Temperaturer over 100° (og altsaa Tryk over 1 Atm.). Til Sterilisering af Forbindstoffer, bakteriologiske Næringssubstrater o. a. anvendes oftest Temperaturer paa 120—128° (1—1½

Atm. Overtryk). A. er kun anvendelig under Forhold, hvor alle de Kim, der skal dræbes, befinder sig i en vandig Vædske eller kommer i direkte Berøring med Vanddampen. Ellers maa Tørsterilisering (s. d.) anvendes. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning, Opløsning): enzymatisk Nedbrydning af Proteiner og andre Stoffer i Vævene ved Cellernes egne Enzymer (Proteaser, Lipaser, Nucleaser etc.), sker efter Døden, naar man henstiller Organerne sterilt ved 37°. **-matia** (gr. *automatos* af egen Drift): selvstændig — af central Innervation uafhængig — Funktion. **-matismus ambulatorius** (gr. *automatos* af egen Drift; lat. *ambulator* Vandrer): pludselig opstaaet, driftsmæssig Omvandren i mere eller mindre omtaaget (eventuelt ubevidstløs) Tilstand. Sympt. ved Hysteri, Epilepsi, Psykoser, patologisk Rus m. m. **-mixis** (gr. *mixis* Blanding, Parring): Befrugtning (hos Protozoer), som udelukkende finder Sted mellem nærbeslægtede Individuer. A. mellem to adskilte Søkendeindivider = Pædogami; A. mellem to Kerner indenfor samme Celle = Autogami. **-mutilation** (lat. *mutilatio* Lemlæstelse): Selvlemlæstelse ses sommetider hos Hunde ved visse nervøse Lidelser, f. Eks. Rabies og Hundesygge. **-phagia** (gr. *phagein* spise): Opæden af sig selv, Afmagring; klassisk Navn for Afmagringen ved Diabetes. **-phonomania** (gr. *fonos* Drab + gr. *mania* Lidenskab, Vanvid): Selvmordsvanvid. **-phonia** (gr. *fone* Stemme): abnorm stærk Fornemmelse af ens egen Stemme i det indre af Hovedet; særlig ved Krampe i de Muskler (Tensor og levator veli palatini) som aabner det Eustachiske Rør. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): Transplantation af Væv fra Individet selv (jfr. Homo- og Alloplastik). **-psia** (gr. *opsis* Syn.): Iagttagelse direkte under Øjets Kontrol. A. **in vivo** f. Eks. af Underlivshulen ved Operation. Ellers anvendes A. mest som ensbetydende med Nekropsi eller Obduktion. **-skopi**: se Laryngoscopia directa. **-som** (gr. *soma* Legeme): Kromosom, der ikke er et Kønskromosom. **-suggestion** (lat. *suggestio* Indgivelse, Raad): Selvindbildning. Et Individ kritiskløse Indpodning af bestemte Forestillinger, Følelser eller Handlings-

impulser i sin egen Psyke. Sml. Suggestion, Suggestibilitet, Autohypnose. **-transfusion** (lat. *transfusio* Overhældning, Overføring): Indvikling af Ekstremiteterne i stramme Bind for at formindske deres Blodholdighed, saa at der tilføres Hjernen mere Blod. Bruges ved faretruende Blødninger. **-vaccine** (*Vaccine*, s. d.): V., fremstillet af Patientens egne Mikrober.

Auxocardia (gr. *auxein* forøge + gr. *kardia* Hjerte): 1) Forstørrelse af Hjertet, enten Hypertrofi eller Dilatation. 2) Hjertets Diastole, den normale Forøgelse af Hjertets Rumfang under Diastolen.

Avancement (capsulo-) musculaire (fr.): Operation for Skelen. Den svækkede Muskel forkortes eller bringes til at hæfte sig længere fortil paa Bulbus; oftest gøres samtidig Tenotomi af Antagonisten.

Avellis' (A., Georg, 1864—1916, Frankfurt a.M.) **Syndrom**: ensidig Lammelse af Ganens, Strubens — og event. de af Accessorius innerverede — Muskler. Symptom ved Syringobulbi m. m.

Avenolither (lat. *avena* Havre + gr. *lithos* Sten): Tarmkonkrementer, som bl. a. indeholder Havreavner.

Aviatikersygdom, som kan forekomme hos Flyvere, naar de kommer op i store Højder; den skyldes Luftens ringere Indhold af Ilt.

A-Vitamin: Opdaget af McCallum i 1912, renfremstillet af Karrer i 1932. Det er en Alkohol, $C_{20}H_{30}O$; det findes i animalske Fedtstoffer. I alle klorofylholdige Plantedele findes A-Vitaminets Forstadium, Karotin, som i dyriske Organismer omdannes til A-Vitamin. Det findes i Tran, Mælk, Smør, Fløde, Spinat, Kaal, Gulerødder, Brød (af usigtet Mel).

Avitaminosis (gr. *a-* priv. + *Vita-min* [lat. *vita* Liv]): Enhver Sygdom, som skyldes Vitaminmangel i Organismen; kan opstaa ved manglende eller stærkt nedsat Vitaminindhold i Føden eller mangelfuld Resorption af Vitaminer fra Tarmen. Nogle Avitaminoser er: Hemeratopia, Xerophthalmia, katarthalske Infektioner, Rachitis, Osteomalacia, Beri-Beri, Pellagra, Skorbug.

Avirulent (gr. *a-* priv. + lat. *virulentus* fuld af Gift): ikke virulent.

Avortement (fr.), se Abortus.

Avulsio bulbi (lat. *avulsio* Afrivning, lat. *bulbus* [gr. *bolbos*] Løg, Knold): voldelig Løsrivning af Bulbus oculi ved Overrivning af Muslerne og N. opticus.

Axillærlinie (lat. *axilla* Armhule): **forreste A.**: som tænkes trukket paa Thorax' Forvæg parallelt med Midtlinien gennem Axillens forreste Begrænsning (eller den laterale Rand af *M. pectoralis major*). **Midterste A.**: L., i hvilken man tænker sig, et Sagitalplan skærer Midten af Axillens mediale Væg. **Bageste A.**: lodret L. gennem Axillens bageste Begrænsning (eller Randen af *M. latissimus dorsi*).

Azolithmin: Indikator — et følsomt Lakmuspapir.

Azoospermia (gr. *azoos* uden Liv + gr. *sperma* Sæd): Mangel paa Sædlegemer i Sæden.

Azot-æmia (fr. *azote* Kvælstof [gr. *a-* priv. + gr. *zotikos* som giver el. bevarer Liv] + gr. *haima* Blod): Forøgelse af Blodets Indhold af kvælstofholdige Stoffer. **-orrhoea** (gr. *rhoë* Flod): stærkt kvælstofholdige Fæces paa Grund af mangelfuld Udnyttelse af disse Stoffer i Føden (forekommer ofte ved Pancreas-Lidelser). **-uria** (gr. *ouron* Urin): abnormt rigelig Udskillelse af kvælstofholdige Forbindelser gennem Urinen.

Azur I (arab. [pers.] *lāzaward* Lazursten): Farvestof, som anvendes sammen med forskellige andre Farvestoffer til Farvning af Blodlegemer i Udstrykningspræparat. Det fremstilles af Metylenblaat ved Oxydation med Bichromat i kogende, vandig Opløsning. Kaldes ogsaa Metylenazur.

Azur II: Blanding af lige Dele Azur I (et Metylenazur) og Metylenblaat.

Azurgranula (*Azur* [s. d.] + lat. *granulum* lille Korn): smaa G. som kan forekomme i normale og patologiske Leukocyter, og som kan farves røde af Azurfarvestoffer.

A. Z.: Forkortelse for Aschheim-Zondeks Svangerskabsreaktion (s. d.).

Aztekentypus (ty.) (*Azteker* Urfolk i Mexiko): Betegnelse for Hovedform med stærkt tilbagefaldende Pande (Fuglehoved), som særlig ses hos mikrocefale Idioter.

B

Baastrup's (B., Christian Ingerslev, dansk Læge, f. 1885) **Sygdom**, osteorhoitis processus spinosi vertebræ lumbales: viser sig ved Smerter i regiones lumbales (»Lumbago») enten akut opstaaet el. med et mere kronisk Forløb. Skyldes en Forøgelse af Lordosen i columna lumbalis, hvorved processus spinosi støder mod hinanden, klemmer det mellemliggende Væv og bliver Sæde for osteoartritiske Forandringer. Hæmatomer menes at kunne opstaa mellem Processus spinosi og give de akut optrædende Smerteanfald (»Hekseskud»). Lordosens Forøgelse kan skyldes Spondylitis, Hofteleksation, Adepositas, Asteni, senilt Svind af Corpora vertebræ el. disci intervertebralis o. a.

Babcock's (Will. Wayne B., amerik. Kirurg, f. 1872): **Methode**: Exstirpation af Vena saphena magna v. H. af en i Venen indført Sonde (Operation for udbredte Aareknuder).

Babès (B. Victor, 1854—, Rumænien) — **Ernst** (E. Paul, 1859—, Tyskland) Legemer, se Polkorn.

Babesia (syn. Piroplasma), Gruppe af Sporozoeer, der snylter i de røde Blodlegemer hos forskellige Pattedyr (Kvæg, Hest, Faar, Hund). Overføres ved blodsugende Mider (Ixodider, Flaate). Her i Landet **B. bovis** (1—2 μ lang), der foraarsager Hæmoglobinuri hos Kvæget; i Amerika den nærtstående **B. bigemina**, Aarsagen til Kvægets Texasfeber. **B. canis** hos Hunden (Sydeuropa og Troperne), Hovedsymptom Ikterus. **B. ovis** hos Faaret (Sydeuropa, Asien og Sydamerika). **B. equi** hos Hesten (Sydeuropa, Rusland).

Babinski's (B., Joseph François Felix, 1857—1932, Paris) **Metode**: Til Udløsning af Achillesrefleksen anbringes Pt. knælende paa en Stol med Fødderne hængende frit. **B.'s Symptom**: abnorm Plantarrefleks, hvis karakteristiske Ejendommelighed er en isoleret træg Dorsalfleksion af Stortaaen, (medens den normale Refleks er en Plantar-

fleksion af alle Tæer). Udløses ved minimal, stump Strygning i Planta, bedst langs den laterale Fodrand. »Babinski's Refleks» kan normalt findes indtil 2.—3. Leveaar, men er efter den Tid Tegn paa en Pyramidebanelæsion.

Babinski-Frølich's Syndrom, se Dystrophia adiposo-genitalis.

Babinski-Nageottes Syndrom ved ensidige Bulbæraffektioner: Lammelse og Anæstesi af den Læsionen modsatte Legemshalvdel i Forbindelse med samtidig Miosis, Asynergi, Lateropulsion og Svimmelhed.

Bacilbærere: sunde Mennesker, der huser smittefarlige Bakterier (f. Eks. Tyfus, Difteri, Cerebrospinalmeningitis), som de enten selv er uimodtagelige for, eller som stammer fra en overstaaet Sygdom.

Bacille court (fr.): Fællesbetegnelse for korte Stave, der ofte findes i Svælg og tilhører Pseudodifteribacillernes Gruppe.

Bacillosis (*Bacillus* [s. d.]): Sygdom, fremkaldt af Baciller.

Bacilluria (*Bacillus* [s. d.] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Bakterier i Urin.

Bacillus (lat., lille Stav [*baculus*]): 1) Lille Cylinder, der indføres i Fistler eller i Urethra ved Urethritis (*Bacilli urethrales*), og som bestaar af en Pasta, indeholdende et Lægemiddel. 2) I Mikrobiologien anvendes Ordet B. (*Bacil*) i 4 forskellige Betydninger: a) som Fællesbetegnelse for alle stavformede Bakterier; b) som Fællesbetegnelse for alle stavformede Bakterier, som man ikke har forsynet med særlige Slægtsnavne (*Brucella*, *Salmonella* o. s. v.); Ordet B. kommer da — men kun rent formelt! — til at figurere som Slægtsnavn. c) Mange Forfattere forstaa ved B. sporedannende Stave og anvender da Betegnelsen *Bacterium* om ikke-sporedannende Stave. d) I daglig Tale anvendes Ordet *Bacil* (eller *Bacille*) ofte ensbetydende med Bakterie (se *Bacilbærere*). — I det følgende anvendes Be-

tydning b. Ved hver enkelt af de under B. anførte Arter angives deres Forhold m. H. t. Gramfarvning (Gram +, Gram ÷), Bevægelighed (bev., ubev.), Sporedannelse (+ Sp., 0 Sp.), Iltkraft (aer. = obligat aerob eller fakultativt anaerob; anaer. = obligat anaerob.). **B. abortus** Bang, se *Brucella abortus*. **B. acidilactici**: Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Underafdeling af Coligruppen. Hører (efter Orla-Jensen) ikke til de ægte Mælkesyrebakt., som alle er Gram +. **B. acidophilus**: Gram +, ubev., 0 Sp., aer. Forekommer i Tarmkanalen hos Mennesket og navnlig hos forskellige Dyrearter. Kultur af B. a. anvendes, særlig i Amerika, terapeutisk ved forskellige Tarmlidelser. Se «Aciduric Group». **B. acnes** se *Corynebacterium*. **B. (lactis) aërogenes**: Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Hører til Coligruppen i videre Forstand, men skelnes fra de egentlige Colibaciller ved sin stærkt slimede Vækst og ved visse biokemiske Reaktioner, særlig Metylrødtprøven (s. d.) og Voges-Proskauers Reaktion (s. d.). Findes fortrinsvis som Saprofyt ude i Naturen, kun sparsomt i Menneskets Tarmkanal. **B. aërogenes capsulatus** se *Ødembaciller*. **B. (fæcalis) alcaligenes**: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Forgæver ingen Sukkerarter. Forekommer bl. a. i Tarmindhold. **B. amylobacter** se *Clostridium butyricum*. **B. anthracis**, Miltbrandbacillen: Gram +, ubev., + Sp., aer. Opdaget 1849 af Pollender (P., Aloys, 1800—1879, Tyskland); dens patogene Rolle paavist af Koch (K., Robert, 1843—1910, Tyskland). Se *Anthrax*. **B. anthracoides**, *B. pseudoanthracis*: Fællesbetegnelse for Baciller, som mere eller mindre ligner Miltbrandbacillen, men afviger fra den paa et eller flere Punkter, f. Eks. ved at være bevægelige. Nogle af disse er patogener for Mennesker og Dyr og kan endog fremkalde miltbrandlignende Sygdomsbilleder. **B. bifidus**: Gram +, ubev., 0 Sp., anaer. Antydning af Forgæinger i Enderne (deraf Navnet). Udgør hos Brystbørn i den første Leve-maaned Hovedparten af Tarmfloraen. Se «Aciduric Group». **B. bipolaris septicus** se *Pasteurella*. **B. botulinus**: Gram +, bev., + Sp., anaer. Se *Botu-*

lismus. **B. Chauvoei** se *Ødembaciller*. **B. cloacae**: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Smelter Gelatine; forholder sig i øvrigt som B. aërogenes; findes i Tarmindhold. **B. coli** (opdaget af Escherich, s. d.): Gram ÷, oftest bev., 0 Sp., aer. Forgæver Laktose under Luftudvikling og danner oftest Indol. Alm. Tarmbakterie; kan ogsaa fremkalde Infektion i Urinvejene og andetsteds. Deles af nogle Forff. i Undergrupper med særlige Navne, f. Eks. *Coli A* = sakkaroseforgærende og *Coli B* = ikke sakkaroseforgærende; paa Grundlag af flere Forgæringsreaktioner m. m. regner nogle Forff. med en Inddeling i Grupper med særlige Navne: *B. acidilactici*, *B. coli communis*, *B. coli communior*, *B. coscoroba*, *B. Grünthali*, *B. neapolitanus*. — *B. coli mutabilis*: Fællesbetegnelse for Bakterier, som forgæver Laktose paa mutationsagtig Maade. — For den praktiske Hygiejne har særlig Forskellen mellem «Varmblods» og «Koldblods»-*Coli* Betydning; se Eijkmanns Prøve. **B. diphtheriae** se *Corynebacterium*. **B. dysenteriae**: Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Aarsag til bacillær Dysenteri (s. d.). 3 Hovedgrupper: *B. d. Shiga* (S., Kiyoshi, 1870—, Japan) eller *Shiga-Kruse* (K., Walther, 1864—, Tyskland), *B. d. Flexner* (F., Simon, 1863—, U. S. A.), *B. d. Sonne* (S., Carl Olaf, 1882—, Danmark) eller *Kruse-Sonne*. *Shiga* Bacil er særlig toksisk; man skelner mellem et Enterotoksin og et Neurotoksin. De to sidste Grupper betegnes ogsaa som giftfattige Dysenteribaciller eller Paradynteribaciller (af Kruse kaldt *Pseudodysenteribaciller*; Kruses Type E = *Sonne's Bacil*). «Hiss», «Y» og «Strong» hører til *Flexner*gruppen. **B. enteritidis** se *Salmonella*. **B. erysipelatis suis**, *B. rhusiopathiae*, Rødsygebacillen: Gram +, ubev., 0 Sp., aer. Ganske tynd Stav, Aarsag til Svinets Rødsyge og Erysipeloid hos Mennesket. **B. fusiformis**: Gram ÷, ubev., 0 Sp., anaer. Findes ved *Plaut-Vincent's Angina* sammen med *Spirillum sputigenum*. **B. Ghon-Sachs**, *B. histolyticus* se *Ødembaciller*. **B. Hofmanni** se *Corynebacterium*. **B. influenzae**, *Pfeiffer's Bacil*: (P., Richard, 1858—, Breslau): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer.

Vokser ikke paa alm. Agar eller blodfri Ascites- eller Serumagar, men derimod paa Substrater med Tilsætning af Blod eller Blodlegemer, særlig naar disse har været underkastet en Fordøjelsesproces, eller ved Tilstedeværelse af andre Bakterier (se V-Faktor og X-Faktor). Findes i Ekspektorat og paa Slimhinderne ved Influenza, Tuberkulose, Mæslinger, Kighoste o. a. Sygdomme samt ofte hos sunde Personer. Blev oprindelig beskrevet som Influenzaens specifikke Mikrob, men denne Opfattelse er nu forladt af de fleste. **B. Koch-Weeks** (K., Robert, 1843—1910; W., John Elmer 1853—, New York): en Pfeifferbacil, som forekommer ved epidemisk optrædende Conjunctivitis. **B. leprae** se Mycobacterium. **B. mallei** se Actinobacillus. **B. melitensis** se Brucella. **B. metacoli**, Morgans Bacil Nr. 1: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Adskiller sig fra Colibaciller ved kun at forgære ganske faa Sukkerarter, deriblandt ikke Laktose; staar Proteusgruppen nær. M. H. t. patogene Egenskaber forholder den sig nærmest som Colibacillen. **B. Morax-Axenfeld** se Diplobacillus. **B. necroseos**, opd. af Bang (B., Bernhard Lauritz Frederik, 1848—1932, Danmark): traadformet, Gram ÷, obligat anaërob Bakterie, som fremkalder nekrotiske Forandringer i Mundhulen hos forskellige Husdyr (Kvæg, Svin, Faar). **B. Novyi**, **B. oedematis**, **B. oedematis maligni**: se Ødembaciller. **B. ozonae**, Abels Bacil (A., Rudolf, 1868—, Jena): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aërob. Patogene Rolle og Afgrænsning fra andre Kapselbaciller usikker. **B. paracoli**: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Betegnelsen anvendes i 2 forskellige Betydninger: 1) I den danske veterinære Litteratur for Gärtnerbaciller, særlig dem, der findes hos Husdyrene, og som ikke forgærer Arabinose paa 1 Døgn; 2) I de fleste Landes Litt. for coliliggende Bakterier, d. v. s. bakterier, som ikke eller kun langsomt forgærer Laktose, men i deres øvrige kulturelle Forhold ligner Colibaciller. **B. paradysenteriae**, se *B. dysenteriae*. **B. perfringens**, se Ødembaciller. **B. peripneumoniae**, se Asterococcus. **B. pertussis**, se *B. tussis convulsivae*. **B. pestis**,

Pestbacillen, opd. 1894 af Kitasato (K., Shibasaburo, 1856—1931, Japan) og Yersin (Y., Alexandre, 1863—, Schweiz). Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Kort, tyk Stav med Polfarvning; karakteristisk Patogenitet for Marsvin. **B. phlegmones emphysematosae**, se Ødembaciller. **B. pneumoniae**, Friedländers Diplabacil (F., Carl, 1847—1887, Tyskland): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Navnet anvendes oftest som Samlebetegnelse for en ret heterogen Gruppe af Kapselbaciller, som findes ved visse Pneumoniformer og ved Otitis, Ozoena o. a. **B. prodigiosus**, Mirakelbakterien, Vidunderbakterien: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Vokser (ved Stuetemp.) med blodrøde Kolonier. Ved Vækst paa indviet Brød har den givet Anledning til Tro paa Miraklet »den blødende Hostie». **B. proteus** Hauser, (H., Gustav 1856—, Tyskland) *B. proteus vulgaris*: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Gruppe af Bakterier, som bl. a. træffes i Tarmkanalen og ved Urinvejsinfektioner. Spalter Urinstof (hvorved Urinen bliver stærkt alkalisk) og Protein-stoffer. Vokser paa Overfladen af faste Substrater med »Sværmning». Til Proteusgruppen hører X-Stammerne; se Weil-Felix's Reaktion. **B. pseudoanthracis** se *B. anthracoides*. **B. pseudotetani** se *B. tetanomorphus*. **B. pseudodysenteriae** se *B. dysenteriae*. **B. pseudotuberculosis murium**: Gram +, ubev., 0 Sp., aer., lille Stav med tilspidsede Ender, ligner Pseudodifferibaciller; fremkalder Pseudotuberkulose hos Mus. **B. pseudotuberculosis ovis**. Prells—Nocards Bacil (P., Hugo v., 1860—, Ungarn; N., Edmond Isidore Étienne, 1850—1903, Frankrig): Gram +, 0 Sp., ubev., aer., lille, polymorf. Fremkalder Faarets Pseudotuberkulose samt Lymphangitis ulcerosa hos Hesten. **B. pseudotuberculosis rodentium**: Gram ÷ bev., (ved Dyrkning ved 22°), 0 Sp., aer. Ganske kort Stav, som fremkalder Pseudotuberkulose hos Gnavere. Ligner Pestbacillen meget. **B. psittacosis**: en Bacil af Typen Salmonella typhi murium, som er fundet hos Papegøjer, hos hvem den kan fremkalde septikæmiske Infektioner, men den har intet med egentlig Psittakose at gøre.

B. pyelonephritidis (renalis) bovis se *Corynebacterium*. **B. pullorum** se *Salmonella*. **B. putrificus verrucosus** (*B. sporogenes*, *Paraplectrum foetidum*): Gram +, bev., + Sp., anaer. Meget udbredt Forraadningsbakterie, er i Renkultur apatogen, men kan udfolde patogen Virkning sammen med patogene Bakterier, særlig *B. oedematiens*. **B. pyocyaneus**: Gram ÷, bev., 0 Sp., aer. Danner et blaa-grønt, vandopløseligt Farvestof. Optræder særlig som sekundær Mikrobe ved Suppurationer. **B. pyosepticus** (*viscosus equi*): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Lille, nærmest oval Stav. Fremkalder Følseyge. **B. renalis** se *Corynebacterium*. **B. rhinocleromatis** (Frisch's Bacil (F., Anton Ritter v., 1849—1917, Wien): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. En forholdsvis vel karakteriseret Kapselbacil, som sandsynligvis er Rhinoskleromets specifikke Mikrob. **B. rhusiopathiae**, se *B. erysipelatis suis*. **B. saccharobutyricus immobilis** se Ødembaciller. **B. saccharobutyricus mobilis** se *Clostridium butyricum*. **B. sarcophyseomatis** se Ødembaciller. **B. septicæmiæ hæmorrhagiciæ** se *Pasteurella*. **B. smegmatis** se *Mycobacterium*. **B. subtilis** Høbacillen: Gram +, bev., + Sp., aer. Vokser paa Agar og i Bouillon som rynket, tør Hinde. Sporene meget resistente. Kan i sjældne Tilfælde optræde som patogen Mikrob. **B. tertius** se *Clostridium butyricum*. **B. tetani**, Stivkrampebacillen, opd. 1884 af Nicolaier (N., Arthur, 1862—, Tyskland): Gram +, bev., + Sp. (endestillede), anaer. Aarsag til Tetanus; den patogene Virkning skyldes Toksindannelse. **B. tetanomorphus**, *B. pseudotetani*: Gram +, bev., + Sp., anaer. Ligner morfologisk Tetanusbacillen, men kan paa anden Maade skelnes fra den og er apatogen. **B. tuberculosis** se *Mycobacterium*. **B. tularensis**: Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Vokser kun paa cystinholdige Substrater. Fremkalder Tularemi (s. d.). **B. tussis convulsivæ**, *B. pertussis*, Kighostebacillen, opd. 1906 af Bordet (B., Jules, 1870—, Belgien) og Gengou (G., O.): Gram ÷, ubev., 0 Sp., aer. Lille Kokkobacil, som trives bedst paa stærkt blodholdige Substrater uden

dog at høre til de egentlige hæmoglobinofile Bakterier. Aarsag til Kighoste. Kan, særlig i Sygdommens Begyndelse paavises ved Hostemetoden (foreslaaet af Mauritzen (M., Jacob Emil, 1887—1930, Danmark), indarbejdet af Meyer (M., Adolph Herman, 1871—, Danmark) og Chlevitz (C., f. Jacobsen, Ingeborg, 1882—, Danmark)). **B. typhi**, *B. typhi gallinarum* se *Salmonella*. **B. ulceris mollis** se *Streptobacillus*. **B. viscosus equi** se *B. pyosepticus*. **B. Whitmori** se *Actinobacillus*. **B. Xerosis** se *Corynebacterium*.

Baciluri (*Bacillus* [s. d.] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Baciller i Urinen.

Backhaus' Mælk (*B.* Navnet paa Fabrikanten): Skummetmælk, der er blevet behandlet med Trypsin og Løbe og tilsat Fløde og Mælkesukker.

Bacterial dissociation (eng.): det Forhold, at der indenfor samme Renkultur optræder Varianter med forskellige Egenskaber. Udtrykket anvendes særlig om den glatte Forms Omdannelse til ru Form.

Badal's (*B.*, Antoine Jules, 1840—, Bordeaux) **Operation**: Overrivning af N. infratrochlearis. Benyttet palliativt for Smærterne ved Glaukom.

Baelz's (*B.*, Erwin B., 1845—1913) **Sygdom**: kronisk, godartet, ulcerativ Lidelse af Mundslimkirtlerne særlig paa Læberne. Syn. Myxadenitis labialis, Cheilitis glandularis apostematosa.

Bagdadbyld (= Orientbyld): Hudsygdom.

»**Bagerfnat**«: kløende Hudlidelse af forskelligt Udseende (særligt paa Underarmene) hos Bagere og Møllere, fremkaldt ved Irritation af Melstøv (eventuelt af Mælkeforbedringsmidler).

Bagerkaries (lat. *caries* Mørhed): Karies paa de labiale, respektive buccale Sider af Tænderne ved Tandhalsen, særlig hos Bagere og Arbejdere ved Konfiturefabriker.

Bailliart's Dynamometer: Apparat til Maaling af Trykket i Art. centralis retinae.

Baker's itch (eng.) = »Bagerfnat«. **baktericid** (*Bakterie* [s. d.] + lat. *cædere* dræbe): bakteriedræbende.

Bakteriel Cyanose (*Bakterie* [s. d.];

gr. *kyanosis* mørkblaa Farve): Blaa-farvning af Hud og Slimhinder, som skyldes Met- el. Sulfhæmoglobinæmi opstaaet p. Gr. af en Form for Sepsis, Tilstedeværelse i Blodet af visse Bakteriearter (enterogen Cyanose).

Bakterier (gr. *bakteria* Stav): mikroskopiske, levende Væsener, der af de fleste opfattes som encellede, klorofylfrie Planter. Cellekerne ikke paavist. Formering ved Tværdeling. Adskilles efter Formen i Kokker, Baciller, Spiriller (Vibrioner) og Spirochæter. Se nærmere under hvert af disse Ord. Spirokætegruppen hører dog næppe til de egentlige Bakterier; visse Stave (særlig *Corynebacterium* og *Mycobacterium*), som almindeligt betegnes som B., kan ogsaa henregnes til højere Svampe. Om de enkelte Bakteriearter se *Actinobacillus*, *Bacillus*, *Boas-Opplers Bacil*, *Brucella*, *Clostridium*, *Corynebacterium*, *Diplobaciller*, *Diplokokker*, *Enterokok*, *Gonokok*, *Meningokok*, *Micrococcus*, *Mycobacterium*, *Pasteurella*, *Pseudomonas*, *Salmonella*, *Sarcina*, *Spirillum*, *Spirochaeta*, *Streptobaciller*, *Streptokokker*, *Trichobakterier*, *Vibrioner*, *Ødembaciller*.

Bakterieterapi se **Vaksineterapi**.

Bakterietyper, se **Typer**.

Bakteriofagi (*Bakterie* [s. d.] + gr. *fagein* spise), se d'Herelles Fænomen.

Bakterio-logi (*Bakterie* [s. d.] + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Bakterier, -**lysis** (gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af Bakterier. -**lysiner**: specifikke Amboceptorer, der i Nærværelse af Komplement har opløsende Evne overfor de Bakterier, de er rettede imod (Pfeiffers Prøve). -**lytiske Sera**: Antisera, der indeholder bakteriolytiske Antistoffer, **Bakteriolytiser**. -**tropiner** (gr. *trope* Venden, Forandring): Antistoffer med samme Funktion som Opsoniner, men som adskiller sig fra disse ved at være mere termoresistente og ved ikke at kræve Komplement til deres Virkning. Tilsvarende Stoffer med andre Celler (Blodlegemer, dyriske Parasitter) kaldes **Cytotropiner** (**Hæmotropiner** o. s. v.).

Bakteri-uri, **Bacteriuria** (*Bakterie* [s. d.] + gr. *ouron* Urin): Forekomst af Bakterier i Urin. -**æmi**, -**aemia** (gr.

haima Blod): Forekomst af Bakterier i Blod.

Balanitis (gr. *balanos* Agern, glans penis): Betændelse af Huden paa Glans penis. **B. areata**, **B. circinati**, se **Balanoposthitis erosiva circinata**. **B. areata hyperkeratotica**, ved **Gonorrhoea generalisata**.

Balano-cele (gr. *balanos* Agern, glans penis + gr. *kele* Svulst, Brok): Fremtrængen af Glans gennem et bortgan grænret Parti af **Præputium**. -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Glans penis. -**posthitis** (gr. *posthion* Forhud): (Forhudsdrøypert), Kombination af **Balanitis** og **Posthitis**. **B. chronica hyperplastia** = **Neurodermitis** paa Glans og **Præputium**. **B. diabetica**, hos Diabetikere, som Følge af den sukkerholdige Urin, der giver en god Jordbund for Bakterier. **B. erosiva circinata**, skyldes en Spiril, giver overfladiske, runde **Epidermisdefekter**.

Balbuties (lat. *babutire* stamme): Stammen.

Bald (eng.): skaldet. **Baldness** (eng.): Skaldethed.

Bald ringworm (eng.) = **Alopecia areata**.

Baldy's (B., John Montgomery, 1860—, Philadelphia) **Operation**: O. for **Retroversio** (-flexio) uteri, hvorved Ligg. rotunda trækkes gennem Ligg. lata og paa Bagsiden af Uterus fikseres til denne og hinanden. Op. benævnes som oftest **Websters Op.** (s. d.) el. **W-B's Op.**

Bálint's Kur (B., Rud., 1871—1929, Budapest): Kogsaltfattig Kost og Bromopan ved Epilepsi.

Ball's (B., Charles Bent, 1851—1916, Dublin) **Operation for Pruritus ani**: Gennemskæring af de sensitive Nervestammer til Anus.

Ballet's (B., Gilbert, 1853—1916, Frankrig) **Sygdom** = **Ophthalmoplegia externa**. **B.'s Symptom**: Paralyse af Øjets voluntære Bevægelser med Bevarrelse af de automatiske; undertiden til Stede ved Hysteri og ved Mb. Basedowii.

Ballismus (gr. *ballismos* Dansen): Samleudtryk for ufrivillige, kastende, slyngende og rystende Bevægelser

(Tremor, Chorea etc.). Sml. Hemiballismus.

Ballon (fr.): (elastisk eller) uelastisk (efter Champétier de Ribes) til Udvidning af Uterus ved Partus arte præmaturus eller under Fødslen; ved Blødninger under denne (særlig Placenta prævia) tillige til Hæmostase, cfr. Metreurynter.

Ballonnement (fr.): Meteorisme. Luftudspiling af Underlivet.

Ballottement (fr.): Tilbagesynken af et fast, relativt frit bevægeligt Legeme (f. Eks. Fosterhovedet) i et vædskefyldt Hulrum (f. Eks. Æghulen), naar den undersøgende Finger har puffet det bort. (Svangerskabstegn i c. 16.—30. Uge. — Kan dog ogsaa forekomme ved stilkede Uterus- og Ovariesvulster og samtidig Ascitis).

Balnea Medicata (lat. *balneum* Bad): medicinske Bade; Bade af een el. anden Slags, som anvendes i terapeutisk Øjemed.

Balneo-logia (lat. *balneum* Bad + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Bade og deres Virkninger. -**therapia** (gr. *therapeia* Pleje): Badebehandling.

Balo's Sygdom: Form af diffus Hjernesklerose med et typisk pat.-anat. Billede.

Balsamum (gr. *balsamon* [af semit. Opr.): Balsam, en sejg Vædske, der vinder ved Indsnit i visse Træer, og som anvendes som Lægemed.

Balsers (B., August) **Necrose**: Pancreatitis med gangrænøse Foci og Fedtnekroser, undertiden ledsaget af Fedtnekroser i Oment og Mesenterium.

Bambergers Sygdom (v. B., Heinrich 1822—88, Böhmer): kronisk Polyserositis, en samtidig Betændelse af flere serøse Hinder, oftest af tuberkuløs Natur. **B.'s Symptom**: Pulsation af Bulbus venæ jugularis sammen med en Tone af Veneklapperne ved Insufficiencia valv. tricuspid.

Bam(b)lesyke (norsk = Myalgia epidemica).

Bandl's (B., Ludwig, 1842—92, Gyn. Wien). **Ring**: Fremspring (der skyldes Ringmuskulatur) i Cavum uteri under Fødslen, oftest paa Overgangen imellem øverste (kontraktionsdygtige) og nederste (dilaterede) Uterinsegment.

Ved Spasme i Kontraktionsringen opstaar en alvorlig Fødselshindring; cfr. Braunes Ring, Kontraktionsring, Schroeders Ring. **B.'s Ruptur**: Bristning i nederste Uterinsegment under Fødslen.

Bang's (B., Bernhard Laurits Frederik, dansk Læge og Veterinær 1848—1932) **Bacil**: 1) Abortbacillen, *Brucella abortus* Bang. 2) *Bacillus necroseos*. **B.'s Infektion**, **B.'s Sygdom**: Infektion af Mennesker el. Dyr med *Brucella abortus*. **B.'s System** ved Tuberkulosebekæmpelsen bestaar i Isolering af nyfødte Dyr; herigennem Opdræt af en sund Besætning, hvis Sundhed overvaages ved Tuberkulinprøver.

Bangs (B., Ivar, 1869—1918, Nordmand, Prof. i Lund) **Blodsukkerbestemmelse**: Kobberreduktionsmetode baseret paa, at det ved Kogning reducerede Cuprooxyd holdes i Opløsning i en Kaliumkloridopløsning og titreres med n/200 Jodopløsning. Ca. 100 millg Blod suges op i Filtrepapir og vejes paa Torsionsvægt, ekstraheres med en Uranyl-Klorkaliumopløsning, tilsættes alkalisk Kobberopløsning, koges en bestemt Tid og titreres under Kulsyretilledning (for at hindre Luftens Iltning). **B.'s Mikromethode** til Bestemmelse af Blodets Bestanddele (Sukker, Klorid etc.) lader man nogle Draaber Blod blive opsugt i Filtrepapir, der vejes paa en fin Torsionsvægt før og efter, tilsætter et Opløsningsmiddel, som opløser de paagældende Blodbestanddele, og bestemmer disse efter en særlig Metode. **B.'s Restkvælstofbestemmelse** s. Restkvælstof. **B.'s Urinsukkerbestemmelse**: Reduktionsbestemmelse efter samme Princip som B.'s Blodsukkerbestemmelse. Titreringen foregaar med n/25 Jodopløsning.

Bangs (B., Sophus, 1866—, Danmark) **Pipette** til Blodundersøgelse: Blodet opsuges i et kalibreret Rør, saaledes at dette fyldes helt; aftørres begge Ender med Fingerspiden, har man en eksakt afmaalt Blodmængde uden Indstillingsfejl. **B.'s Plessimeter** er S-formigt bøjlet for at kunne anbringes bekvemt og nøjagtigt i Fossa supracavicularis. **B.'s Pneumothoraxnaal** er udført efter følgende Principer: 1) Man

drinen er lufttæt forbunden med Kanylen og kan udrækkes og indføres uden at komme i Berøring med Omgivelserne; 2) Kanylen indføres gennem Huden med Mandrinen in situ, saaledes at den lukker Kanylens Munding; 3) Kanylen er i fast Forbindelse med et Vaffilter, og hele Apparatet kan tørsteriliseres under eet. **B.'s Stadieinddeling** (Feltinddeling): medens den Turban'ske Stadieinddeling som Grundmaal benytter en »Lungelap«, benytter B. Felter; hver Luges Overflade inddeles i 18 Felter. Sygdommens Extensitet angives ved Antallet af angrebne Felter (skrevet som Grundtal), dens Intensitet, f. Eks. »Antallet« af Rallelyd, tilføjes særlig (som Eksponenttal). Saaledes betyder f. Eks. $7^5 + 10^4$, at i h. Lunge er 7 Felter angrebne, deraf 5 med Rallelyd, i v. Lunge 10 Felter, deraf 4 med Rallelyd. **B.'s Stethoskop**: binaurikulært Stethoskop, hvis Princip er: 1) lufttæt Tilslutning til Undersøgerens Øregang og Patientens Hud, og 2) at Luftledningen overalt har samme Vidde, hvorved skadelig Resonans nedsættes til et Minimum. **B.'s Stethoskopiske** ma til grafisk Optegnelse af stethoskopiske Fund. Medens de andre Skemaer af denne Art har ganske vilkaarlige Betegnelser for de forskellige stethoskopiske Fænomener, er B.'s Skema systematisk, idet Perkussionsresultaterne udtrykkes ved lodrette Streger, Respirationsforandringer ved vandrette, Stemmegenlydens ved skraa Streger og Ralle- og Gnidningslyd ved Smaafigurer. **B.'s Termostat**: elektrisk T., der anvender Kultraadslamper som Varmekilde, og reguleres af Fjedre, der bestaar af 2 sammenloddede Metalstrimler med forskellig Udvidelseskoefficient. Den varme Luft bringes til ligelig Cirkulation ved et skorstensagtigt Rør omkring Lamperne. **B.'s Thorakograf**: efter Pantograf-Principet konstrueret T., der betegner Thorax's Omkreds saavel i vertikale som i horizontale Planer.

Bankefænomen (Ernl): Hosteanfald og Opspyt som Følge af Bankning paa Brystvæggen over Caverner.

Bankningsundersøgelse: Perkussion.

Bantingkur (William B. var Bede-

mand i London, 1797—1878): Afmagringsdiæt, hvori Hovedvægten er lagt paa Indskrænkning til det mindst mulige af Kulhydrater og Fedtstoffer, medens Æggeghvidestoffer (magert Kød) tilføres i rigelig Mængde for at undgaa Kvalstoftab.

Bantis (B., Guido, italiensk Læge, 1853—1925) **Sygdom**: kronisk forløbende Lidelse, hvis Hovedsymptomer er Miltsvulst, let Anæmi, Leukopeni, senere Levercirrhose, Blødninger og Ascites.

Baptorrhoea (gr. *baptos* neddyppet, farvet + gr. *rhoë* Flod) = Gonorrhoea.

Bar-aesthesia (gr. *baros* Tryk + gr. *aisthesis* Følelse): Tryksans. **-aesthesiometer** (gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Tryksansen.

Baranys (B., Robert, 1876—1936, Ungarer, Prof. i Uppsala) **Endolymfestrømningsteori** til Forklaring af den katoriske Nystagmus: Forskydning af Endolymfen i Buegangene fremkaldt ved Tilførsel af Varme eller Kulde (se Katorisk Reaktion) betinger en Bevægelse af Haarene paa Cristae ampullares, hvorved der opstaar en Nystagmus (s. d.) i modgaende Retning **B.'s Larmapparat**: Støjgivende Apparat, som anbringes i Øret, hvorved det udelukkes fra Høreakten under Prøven paa det andet Øre. **B.'s Pandehuleoperation**: i Princippet = Uffenordes P.-operation, s. d. **B.'s Pegeforsøg**: fra Labyrinten eksperimentelt fremkaldt lovmæssig Forbipegning i Ekstremiteterne. **B.'s Syndrom**: Symptomkompleks, hvoraf de vigtigste Symptomer er: spontan Forbipegning udad i syge Sides Haandled i proneret Stilling, Tunghørighed, Øresusen, Hovedpine og Ømhed af Processus mastoideus paa syge Side samt Svimmelhed. Til Grund ligger ofte Vædskeansamling i den cerebellopontine Vinkel.

Barbados leg (eng.; *Barbados* Ø i Vestindien): Deformitet af Underekstremiteterne fremkaldt af Elephantiasis arabum.

Barber's itch (eng.): populær engelsk Betegnelse for Hudsygdomme overført ved Barbering.

Barberios (neapolitansk Kliniker) **Reaktion**: ved Tilsætning af mættet

Pikrinsyreopløsning til menneskeligt Sperma opstaar straks et Bundfald af mikroskopisk smaa, gule Krystaller.

Bard's (B., Louis, 1857—, Schweizer) **Symptom**: den Forstærkning, der indtræder af en »organisk« Nystagmus, naar Patienten fikserer Undersøgerens Finger, der holdes ud til Siden og føres frem og tilbage.

Bard-Pic's Syndrom: progrediende, intens Ikterus med stærk Dilation af Galdeblæren og successiv Kaxe; tyder paa Tilstedeværelse af en Cancer i Caput pancreatis.

Bardenheuers (B., Bernhard, 1839—1913, Köln) **Extensionsbehandling**: Behandling af Frakturer ved et System af ublodige Extensioner, hvorved de forskelligeartede Dislokationer ophæves.

Barlows (B., Thomas, 1845—) **Sygdom** (infantil Scorbut): kan ses hos kunstigt ernærede Børn (meget sj. hos Bystbørn) i Alderen fra $\frac{1}{2}$ til 2 Aar. Den skyldes C-Vitaminmangel, ofte fordi Mælk er behandlet med langvarig Kogning, el. Barnet i lang Tid er ernæret med Kærnemælkssuppe, Børnemel o. l.

Barnebeg: Meconium.

Barsel-feber: Febris puerperalis.

-kvinde: Puerpera: Kvinde, som har født. **-seng**: Puerperium.

Barsiekows Substrater: Nutrose-Lakmusopløsninger til Forgæringsreaktioner. »Barsiekow I« indeholder Glykose, »B. II« Laktose.

Bartholinitis (B., Caspar, 1655—1738, Danmark): Betændelse i glandula Bartholini, er næsten altid af gonorrhøisk Natur.

Bartons (B., John Rhea, 1794—1871, Philadelphia) **Brud**: B. af distale Del af Radius.

Bartonella: smaa, stavformede Mikroorganismer, som for en stor Del findes i (eller paa) de røde Blodlegemer. B. *bacilliformis* er Aarsag til Verruga peruviana. B. *muris rattii* findes hos de fleste Rotter, men Infektionen bliver først manifest efter Miltekstirpation.

Bartels Brille: Brille med Glas + 20 Dioptrier, hvorved Øjets Fiksation ophæves og dets Bevægelser forstørres; til Iagttagelse af Nystagmus (s. d.).

Bary-akusis (gr. *barys* tung + gr.

akousis Hørelse): Tunghørhed. **-phonia** (gr. *fone* Stemme): Talebesvær.

Basalcellekræft (gr. *basis* Grund, Bund): Krompechers Carcinom, ikke forhornende Kræftsvulst som udgaar fra de basale Cellegange i flerlaget Pladeepithel. Basalcellekræft i Huden vokser relativt langsomt.

Basalganglierne (gr. *basis* Grund + gr. *ganglion* Svulst under Huden). 3 store Centralganglier i Storhjernen: Nucleus caudatus, Nucleus lentiformis og Thalamus opticus.

Basalmeningitis (gr. *basis* Grund + gr. *meninx* (mening-) Hinde): Betændelse af Hinderne paa Hjernens Underside, oftest tuberkuløs.

Basculation (fr. *basculer* vippe): Opretning af den retroverterede Uterus.

Basedowoid: rudimentær Form af Mb. Basedowii (ogsaa kaldet formes frustes) Sympt. er Hjertebanken, Opkastning (paa nervøs Basis), Afmagring, forøget Svedsekretion, stærk Træthed, Gl. thyreoida undertiden let forstørret.

Basedows (B., Karl A. V., Læge i Merseburg, Tyskland, 1799—1854) **Sygdom**: S., hvis Symptomer skyldes en Overfunktion (og Dysfunktion?) af Skjoldbruskkirtlen. »Kardinal«symptomer: Struma, Exophthalmus, Tachycardi, tillige Tremor, Excitabilitet paa det psykiske Omraade, forøget Stofskifte. Afmagring, Sved, anfaldsvis Diarrhoe. Den dybeste Aarsag til Sygdommens Udvikling kendes ikke. Syn. Graves' disease.

Basidium (gr. *basis* Grund, Fodstykke): Frugtbærer paa Skimmel-svampe.

Basiolysis (gr. *basis* Grund + gr. *lysis* Løsning) = Basiotripsia (= Kephilotripsia). **Basilyst** (Simpson) Instrument til Basiolysis.

Basio-tribe (Tarnier) (gr. *basis* Grund + gr. *tribe* Gniden): Instrument til Basiotripsia, kombineret Perforatorium, Cranioklast og Kephilotribe. **-tripsia** (gr. *tripsis* Gniden): Knusning af Fosterhovedet, især ogsaa Basis cranii (= Basiolysis = Kephilotripsia).

Basiphobia, Basophobia (gr. *basis* Skridt + gr. *phobos* Frygt): sygelig Frygt for at gaa (se Abasia).

Basisfraktur (gr. *basis* Grund + lat. *fractura* Brud): Brud i Kraniets Bund (basis cranii).

Basofilt Adenom, se Cushing's Sygdom.

Basofil (*Base* + gr. *fileein* elske) **Punktering** eller Granulering af Erythrocyter: Ved visse Lidelser kan man med basiske Farvestoffer faa blaalig-sortede Korn frem i Erythrocyterne. Set med Immersionslinse kan Kornenes Størrelse variere fra »støvagtig« til ret grov »Kok-Størrelse«. Erythrocyterne er ofte samtidig polykromatofile. Nogle mener, at basofil Punktering er et Degenerationsfænomen. Kan f. Eks. ses ved kronisk Blyforgiftning, pernicios Anæmi og Leukæmi.

Basofilt granulerede Erythrocyter (basofilt punkterede): Erythrocyter, i hvilke man kan finde Korn, som er modtagelige overfor basiske Farvestoffer. Kornene kan, set ved Immersion, variere fra støvagtige til ret grov »Coc-Størrelse«. Erythrocyterne er ofte samtidig polyromotofile. Granuleringen menes at være et »degenerativt« Fænomen; det kan ses ved kronisk Blyforgiftning, ved pernicios Anæmi og Leukæmi.

Bassini's (B.'s Eduardo, 1844—1924) **Operation**: meget anvendt Radikaloperation for Ingvinalhernier. Aponeurosen af M. obliq. ext. spaltes, og efter Exstirpation af Broksækken nydannes Ingvinalkanalen, idet M. obliq. int. sys bredt ned til Lig. Pouparti, og den spaltede Aponeurose atter forenes over Funiklen.

Bastard: 1) Efterkommer af to Individer af forskellig Race eller Art. 2) Individer med heterozygote Anlægspaar.

Bastedo's (B. W. A. 1873—, New York) **Symptom** paa kronisk **Appendicitis**: Smerter og Ømhed i højre Fossa iliaca ved Indpustning af Luft i Tyktarmen.

Bastian's (B., Henry C., 1837—1915, Neurolog, eng.). **Regel**: Ophævelse af Senereflekserne paa Underextremiteterne ved komplette Tværsnitslæsioner af Rygmarvens øverste Del.

Bat's Wing disease (eng.) = Lupus erythematosus i Ansigtet (»Flaggermusfigurer omkring Næseroden).

Bathophobia (gr. *bathos* Dybde, Højde + gr. *fobos* Frygt): Svimmelhedsfølelse ved Betragtning af stejle Højder (Huse etc.) forbunden med Angst for disses Nedstyrtning.

Bathy-anæsthesia (gr. *bathys* dyb + gr. *anaesthesia* Følesløshed): Tab af den dybe Sensibilitet. — **gastria** (gr. *gaster* Mave): Lavmavethed, Betegnelse for Gastropose indført af K. Secher ud fra Paavisning af, at Gastropose er en medfødt Variation af Ventrikulens Form og ikke en erhvervet Lejeforandring. — **morphia bulbi** (gr. *morfe* Form): Forstørrelse af Øjets Gennemsnit forfra bagtil; saaledes ofte ved Myopi.

Battaglia-Fango (it. *fango* Slam): Art Slam af vulkansk Oprindelse, som udvindes ved Battaglia i den italienske Provins Padua. Anvendes til Slampakninger og Bade.

Battarismus (gr. *battarismos* Stammen) = Tumultus sermonis: snublende Tale.

Battle's Symptom: retroauriculære og subconjunctivale Ecchymoser i Tilfælde af Fract. baseos cranii.

Bathing itch (eng.): Irritation af Huden med Tørhed, Afskalning og smaa Papler som Følge af for rigelig Brug af Bade i ikke-kogt Vand.

Batley's (B., Robert, 1828—1895, Amerika) **Operation**: (1872) Eksstirpation af de normale Ovarier som Midde mod Uterinfibromer i Forb. med kunstig fremkaldt Menopause.

Baudelocque's (B., Jean Louis, 1745—1810) **Diameter** = Conjugata (s. d.) externa. **B.'s Haandgreb**: Omdannelse af Ansigtstilling til Issestilling ved Indførelse af en Haand i Fødselsvejen.

Bauers Prøve: Galaktoseprøve, Leverfunktionsprøve: der indgives 40 gr Galaktose oprørt i ca. 400 cm³ Vand el. The; Urinen, som lades i de følgende 6 Timer, opsamles, behandles, og Indholdet af Galaktose bestemmes polarimetrisk; normalt udskilles indtil 3 gr Galaktose. Ved Lidelser af Leverparenchymet udskilles mere end 3 gr.

Bayard's (B., Henri Louis, 1812—1852) **Ecchymoser**: Smaablødninger i Pleura og Pericardium hos nyfødte; har været opfattet som Kvælningssymp-

tom; kan dog ogsaa skyldes andre Aarsager.

Bayles (B., Antoine Gaspard Laurent, 1774—1816) **Sygdom**: Dementia paralytica.

Bazin's (B., Antoine Pierre Ernest, 1807—1878) **Sygdom** = Erythema induratum (Bazin).

B. C. G.-Vaccine, se Calmette-vaccine.

Bdellatomia (gr. *bdella* Blodigle + gr. *tomē* Snit): Aabning af en af de bagerste Blindsække hos den med Blod fyldte Blodigle (med et lille snepert-lignende Apparat). Blodet tømmes da ud og Igen kan atter suge.

Beards (B., George Miller, 1839—1883, New-York) **Sygdom**: Neurasthenia.

Beau's (B., Joseph Honoré Simon, 1806—1865) **Tværstriber paa Neglene**: let indsænkede Tværfurer paa Neglene, opstaaende nogen Tid efter akutte Infektionssygdomme (og Intoksikationer) som Følge af trofiske Forstyrrelser.

Beaume's Lov, se Colle-B.'s Lov.

Beccaria's Svangerskabstegn (1830): stærke, pulserende Smertefornemmelser i Baghovedet i Forbindelse med Svimmelhed og Søvnighed — indenfor de 3 første Svangerskabsmdr. (— uden praktisk Betydning).

Bec-de-lièvre (fr.): Hareskaar.

Bechterew's (B., Wladimir Mikhailovich von, russisk Neurolog, 1857—1927) **Sygdom**: = Spondylitis ankylopoetica (deformans).

Bechterew-Mendels Refleks: se Mendel-Bechterew's Refleks.

Beck's (B., Carl, 1857—1911, New York) **Metode**: M. til Røntgendiagnose og Behandling af fistuløse Lidelser ved Injektion af Vismuthnitratpasta. **B.'s Operation**: plastisk Operation for Hypospadi ved imperforeret Glans, hvorved den fritdissekerede Urethra med sit Corpus cavernosum trækkes gennem en Perforationsaabning i Glans og sutureres til Spidsen her.

Beck's (E. G. B. f. 1866, Kirurg, Chicago) **Sygdom**: progressiv Arthritis aukylopoetica af Hvirvelsøjlen.

Becker's (B., Otto Heinrich Enoch, 1828—1890) **Fænomen**: Pulsation af

Retinal-Arterierne ved Mb. Basedowii. **B.'s Prøve for Astigmatisme**: Patienten skal se paa en Straalefigur og angive, hvilke Linjer der ses utydelige.

Becker-Lenhoff's Index:

Circumferentia abdominalis min.

100 × distantia jugolopubica.

Beckmanns Ringkniv = **B.'s Adenotom**: Instrument til Fjernelse af de adenoide Vegetationer.

Béclard [Pierre Aug., fransk Anatom, 1775—1825] 's **Benkerne**: Ossifikationskernen i distale Femurepiphyse — benyttes i Retsmedicinen ved Afgørelse af et Fosters Udviklingsgrad.

Bednars (B., Alois, Wien) **Aphthe**: hos Pattebørn forekommende knappe-naalshoved- eller hirsekornstore, hvidlige, ofte ulcererede Knuder (Milia, Comedoner, Follikulærtumorer), der, ofte symmetrisk, findes paa de bageste Partier af Ganen. Fremkommer p. Gr. af Patningen. Synn: Plaques ptérigoidiennes.

Bed-sore (eng.): Decubitus, Liggesaar.

Beduinerfnat = Miliaria æstivalis.

Beer's Behandling af Blæresvulster: Koagulation ved højfrekvente Strømme, der appliceres ved Hjælp af en stor Elektrode paa Underlivet og en lille Elektrode, som bringes i Kontakt med Blæresvulsten gennem et Uretercystoskop.

Beevor's Umbilikalsymptom: Optrækning af Navlen, naar Pt. forsøger at rejse sig fra liggende Stilling; findes ved Lammelse af Bugmuskulaturens nederste Afsnit.

Bégaiement urinaire (fr.): manglende Evne til at kvittere Urin i andres Nærværelse.

Begbie's Sygdom (B., James, Edinburg, Læge) = Mb. Basedowii.

Beghætte, se Dropacismus.

Behandling med Kulde: Kryomoterapia, Kryotherapie.

Behring's (Emil v. B. 1854—1917, Tyskland) **Lov**: Blodserum fra Individer, der har erhvervet Immunitet mod en bestemt Infektionssygdom, har Evne til at meddele andre modtagelige Individer samme Immunitet. **B.'s Sera**: Difteri- og Tetanus-Serum.

Beigel's (B., Hermann, 1830—1879) **Sygdom** = *Trichorrhæxis nodosa*.

Belastning, arvelig B.: bruges om det arvelige Sygdomsanlægs Styrke, spec. hos Sindssyge, saaledes som det finder sit Udtryk gennem Paavisningen af lignende Lidelser i opadstigende Linie i vedkommendes Slægt.

Belastnings-deformitet: Misdannelse af Skelettet ved Overbelastning, f. Eks. Platfod. -**prøve:** Form for Funktionsprøve, ved hvilken et Organ stilles overfor en Opgave svarende til dets normale Funktion: Udskillelse (Nyre), Tømning (Ventrikel), Arbejde (Hjerte).

Bell's (B., Charles, 1774—1842, Skotland) **Fænomen:** Opaddrejning af Øjet ved intenderet Tillukning af dette under en Facialisparalyse. Skyldes den fysiologiske Association mellem Innervationen af M. orbicularis og Øjets Opadbevægelse. **B.'s Lov:** Rygmargens Forrødder er motoriske, Bagrødderne sensitive. **B.'s Paralyse:** Facialislammelse. **B.'s Spasme** = Spasmus facialis = Tic convulsif.

Bellocq's (Jean Louis, 1730—1807, fr. Kirurg) **Rør:** Instrument til Tamponade af Næsesevælget (ved Næseblødning).

Belonephobia (gr. *belone* Spids, Naal + gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for spidse Genstande.

Bence-Jones (B.-J., Henry, 1814—1873, London) **Æggehvidelegemer:** Proteinstof, som kan forekomme i Urinen ved forskellige Lidelser Eks. multiple Myelomer, kron. Leukæmi, Osteomalasi, kron. Nefritis med højt Blodtryk og Ødemer. Det er karakteristisk ved, at det ved Opvarmning i Opløsning begynder at koagulere ved ca. 40° og udfældes ved ca. 60°; ved 100° vil det atter helt el. delvist være opløst; det udfældes atter ved Afkøling.

Benedict's (B., Stanley R., nulev. amerikansk fysiologisk Kemiker) **Prøve for Sukker i Urin:** 8—10 Draaber Urin sættes til 5 ccm af flg. Opløsning: kryst. Kobbersulfat 17,3, Kalciumcitrat 17,3, kryst. Kaliumkarbonat 200, Aq. dest. 1000. Koges kraftigt 1—2 Min., afkøles. Er Glycose til Stede, vil Opøsningen blive opalescerende rød, gul el. grønlig. Et svagt blaat Bundfald er ikke

Tegn paa Tilstedeværelse af Sukker. Prøven er fintmærkende; Opøsningen reduceres ikke af Urinsyre, Kreatinin, Kloroform o. l.; Opl. af den angivne Sæmsætning kan ikke anvendes til kvantitativ Sukkerbestemmelse.

Benedikt's (B., Moritz, 1835—1920, Wien) **Symptomkompleks:** Lammelse af den ene Okulomotorius i Forbindelse med Rysten (og event. Parese) af den modsatte Sides Ekstremiteter (Læsion af *Pedunculus cerebri*).

Benfænomen (Schlesinger, Herman, 1866—1933, Østrig) **ved Tetani:** abducerer man Pt.s udstrakte Ben stærkt i Høften, fremkommer (inden 2 Min.) en kraftig Strækkekrampe i Knæet og en ekstrem Supination af Foden.

Béniqué's (B., Pierre Jules, 1806—1851, Paris) **Sonde:** S. af Bly eller Tin med vid Krumning til Dilatation af Strikture i Urethra.

Benledning = Kraniotympanal Ledning, s. d.

Bennet's (B., Edward Hallaran, 1837—1907, Dublin) **Brud:** Skraabrud gennem den volare Del af den proksimale Ledflade paa 1. Metacarp, som rykker dorsalt og synes sublukseret = Bokserfrakturen.

Benzidinprøve: P. for Paavisning af Blod, særligt i Urin el. Fæces. Man anvender i Alm. den af Gregersen (Dansk Læge) angivne Metode. Et Pulver bestaaende af 2,5 ctg Benzidin og 20 ctg Bariumsuperoxyd opløses i 5 cm³ 50% Eddikesyre; lidt Fæces udstryges Eks. paa lidt Filtrepapir og overhældes med Reagenset; ved Tilstedeværelse af Blod kommer en lysere el. mørkere grønlig-blaa Farve. Reaktionen beror paa, at Blodfarvestoffet, ved Tilstedeværelse af aktiv Ilt, er i Stand til at overføre Iltten til let iltelige Stoffer f. Eks. Benzidinen; Farvestoffet forholder sig her som et Slags Iltningsferment; Benzidinet bliver grønblaat ved Iltningen; Salte af Jern, Kobber, Krom o. l. kan ogsaa overføre Ilt til Benzidin.

Berger's (B., Emil, 1876—1931, Østrig) **Paræstesi:** P. i Benene hos unge Individuer, særlig ved Tilløb til Bevægelser. **B.'s Symptom:** uregelmæssig Form af Pupillen, særlig ved Tabes og Paralyse.

Berger-Rytme: Aktionsstrøm, der kan paavises ved bipolar Afledning uden paa Kraniet, og som af Berger kaldes Elektrencefalogram; denne Strøm har en bestemt Kurve, Berger-Rytme, der kan ændres af forskellige Forhold, f. Eks. Lysindtryk.

Bergerons (B., Etienne Jules, 1817—1900) **Sygdom:** ejendommelig, lokaliseret, rytmisk Chorea («Chorea electrica») hos Børn i 7—14 Aars Alderen.

Bergmann's (B., Ernst v. 1836—1907, Berlin) **Operation ved Hydrocele testis:** Ekstirpation af Tunica vaginalis propria. **B's Haandgreb:** Pefingerringen føres ind bag Epiglottis og løfter denne op, hvis den under en Narkose truer med at lukke for Struben.

Bergonisering (Bergonié, Jean Alban, Bordeaux, Læge, 1857—1925): Form for Bevægelsesterapi eller Muskelgymnastik; een eller flere Muskelgrupper kan bringes til Kontraktion ved Hjælp af en faradisk Strøm, som slutes og afbrydes i een bestemt Takt. Pt. anbringes i Alm. i en særligt konstrueret Stol, i hvilken Elektroder er indlagt paa passende Steder.

Beriberi (singhales. *beri* Svagthed): skyldes Mangel paa Vitaminet B₁. Symptomerne kan være: Træthed, Smerter i Ekstremiteterne, Neuritis, Ataksi, Pareser, Hjerterbanken, Kortaaendethed, Ødemer eventuelt stigende til Anasarca, Vædskeansamling i Pleura og Pericardium. Mave-Tarmforstyrrelser. Forandringer i Kulhydratstofskiftet, Glykose vil forværre Lidelsen. Den ses hos Mennesker, som gennem lang Tid har levet paa en meget ensidig, B₁-fattig Kost.

Berkefeld-Filter: F. af Infusoriejord, der tilbageholder Bakterier, men lader filtrerbare Virus passere. 3 Finheder: W (wenig) finest, N (normal) middel, V (viel) grovest.

Berlin's (B., Rudolf, 1833—1897, Tyskland) **Ødem** s. «Berlins Trübung»: Uklarhed af Retina i Makularegionen som Følge af Kontusion af Bulbus. Se Commotio retinae.

Bernard (B., Claude, 1813—1878, Paris)-**Horner's** (H., Johann Friedrich, 1831—1886, Zürich) **Syndrom** = Horners Symptomkompleks, s. d.

Berten's (B. Jac., Tandlæge, München, f. 1855—) **Løftestang**, Vægstang: Instrument til at «vippe» en Tand eller Tandrod op med.

Bertillonage: af Alph. Bertillon angiven Metode til at fastslaa en Persons Identitet ved Hjælp af en Række tidligere undersøgte og maalte legemlige Egenskaber.

Beruselse = Crapula, Ebrietas.

Berøringsfrygt, se Mysofobi.

Beskelersyge: 1) Exanthème coital, godartet hos Heste og Kvæg. Exanthem paa Genitalierne, overføres ved Parringen. Aarsag Virus. 2) Dourine, se Trypanosomer.

Beskæftigelses-delirium: D., hvorunder Patienten forestiller sig at være beskæftiget med sit vante Arbejde (særl. ved D. tremens). -**neurose:** N. med motoriske Forstyrrelser ved visse komplicerede Bevægelser, der foretages under Patientens Arbejde; f. Eks. Skrivekrampe.

Besniers (B., Ernest Henri, 1831—1909) **Prurigo** = Prurigo diathésique (Besnier).

Besniers (B., Jules, fransk Læge, 19. Aarh.) **Rheumatisme:** kronisk Synovitis.

Bestialismus (lat. *bestia* Dyr): seksuel Omgang med Dyr. Syn. Bestialitet. Sml. Sodomia.

Besvimelse: Apsychia, Eklipsis, Liptothymia.

Betændelsessymptomer: efter Celsus. 1) calor, 2) dolor, 3) rubor, 4) tumor og hertil føjede Galen 5) functio laesa.

Bevidstløshed (dyb) = Koma.

Bezoar(sten) (arab. *bāzahr*, sjældn. *bādizahr* o. a., af pers. *pāzahr* ell. *pāwzahr* Modgift): fast sammenklumpede Masser i Mavesækken hos Dyr og hos nogle Sindssyge, Trichobezoare består af Haar, Phytobezoare består af Plantetrævrer. Navnet skal afledes af persisk Pa- zaliar som betyder Modgift; tidligere brugtes Bezoare fra Tarmen af forskellige Dyr som Modgift.

Bezolds (B., Friedrich, 1842—1908, München) **Forsøg:** ubelastet Stemmegaffel a, holdes ud for det Øre, man vil undersøge, medens det andet tillukkes. Høres Stemmegafflen, er der Hørelose

paa det undersøgte Øre. Høres den ikke, kan man kun diagnosticere ensidig Taldøvhed, naar ogsaa andre Undersøgelsesmetoder stemmer hermed. **B.'s Mastoiditis:** Sænkingsabsces fra en Mastoiditis ned paa Halsen, særlig til Musc. sternocleido-mastoideus eller Fossa digastrica. **B.'s Trias:** oprykket nedre Tonegrænse, forlænget Benledning (s. d.), »negativ Rinne» (se Rinnes Forsøg), — Symptombillede ved Otsklerose (s. d.).

Bezold-Edelmann's kontinuerlige Tonerække: en Række belastede Stemmegafler og lukkede Piber samt Galtons Fløjte (s. d.) med hvilke alle hørbare Toner kan gengives i kontinuerlig Rækkefølge.

B-Faktor, se Isoantistoffer.

Bials Prøve til Paavisning af Pentose i Urin: B.'s Reagens: 0,5 g, Orzin 250 cm³ 30% Saltsyre, 10 Draaber Liq. ferriessqichloroti. Prøvens Udførelse er: 4 cm³ Reagens opvarmes i et Reagensglas til Kogning. Der tilsættes draabevis Urin, højst 1 cm³; ved Tilstede. værelse af Pentose kommer grøn Farve-**Bicornis** (lat., med to Horn): se uterus b.

Ble's (B., Valdemar, 1872—, Danmark) **Metode til Difteribacilfarvning:** Modifikation af Neissers Farvning, hvorved opnaas fugtig Farvning af Babes-Ernsts Polkorn. Farvevædsken indeholder Methylenblaat, Dahlia og Iseddike. **B.'s Metode til Farvning af Urincylindre:** til Bundfald efter Centrifugering tilsættes Farvevædske: Kryсталviolet 0,04 g, Iseddike 5 cm³, Aq. d. 95 g.

Biedert's (B., Philipp, Strassburg 1847—1916) **Metode til Paavisning af Tuberkelbaciller:** Eks. i Ekspectorat; det koges med en Opløsning af Kaliumhydroxyd til det bliver homogent, centrifugeres og lidt af Bundfaldet farves paa sædvanlig Maade paa Objektglas.

Biedl's (Pathol. i Wien, f. 1869) **Sygdom,** se Laurence.

Bielschowsky's Fænomen: ved ensidig Synssvækkelse ses ofte dette Fænomen, som bestaar i, at det svagt seende Øje ved Tildækning drejer sig opad, medens det drejer sig lidt nedad,

hvis man holder et mørkt Glas for det gode Øje eller paa anden Maade ned-sætter Belysningen af dette Øje. Fænomenet kan ogsaa ses ved Skelen, saavel den eensidige som den alternerende.

Bienenwabenmacula (ty. *Bienenwabe* Bikage, lat. *macula* Plet): degenerativ Forandring i Macula lutea retinae, hvor man ser fine hvidlige eller gullige Linier, der danner en bikagelignende Figur. Er en Forløber for cystisk Maculadegeneration.

Bier's (B., August, 1861—, Berlin) **Amputation:** osteoplastisk Crusamputation, hvorved de to Knogleflader dækkes med Periost-Knoglelapper fra Tibia. **B.'s Stasebehandling:** Beh. af Betændelsestilstande paa Ekstremiteterne ved kunstig venøs Stasehyperæmi, der fremkaldes ved Anlæggelse af et 6 cm bredt Gummibind, som anlægges proximalt for det betændte Parti. Blodcirkulationen maa ikke ophæves, kun hæmmes, saa Blodkarrene bliver udvidede. Derved bliver Ekstremiteten hed og ødematøs, og Betændelsessmerten svinder. Princippet er at fremkalde en Stigning i de naturlige Processer, der modarbejder Betændelse. — Benyttes ved tuberkulose, gonorrhøiske og akutte Betændelser. **B.'s Sugebehandling:** S. ved Hjælp af Glasklokker med fortyndet Luft for at udsuge Pus og fremkalde Hyperæmi f. Eks. ved Mastitis

Biermer's (B., Anton, 1827—1892) **Sygdom:** pernicious Anæmi.

Biernackis (B., Edmund Adolfovitch, 1866—1912, Polen) **Symptom:** Ulnarisanalgesi, N. ulnaris' Ufølsomhed for Tryk. Sympt. ved Tabes dorsalis.

Bifidus (lat.): spaltet i 2 Dele.

Bifokale Brilléglass (lat. *bi-* [bis] dobbelt + lat. *focus* Arne): B., som kan benyttes baade til Nær- og Fjærnbrug, idet der nedadtil er indføjet et lille Glas til Nærbrug.

Bifurkation (lat. *bi-* to + lat. *furca* Fork, Gaffel): tvedelt, delt i to ens Grene, f. Eks. brugt om Trakeas Forgrening.

Bigelow (B., Henry Jac., Boston, 1818—1890), se Litholapaxia.

Bihulebetændelse = Sinuitis.

Bilharzia bovis = Schistosoma crassum.

Bilharziose (Theodor Bilharz, 1825—1862): ægyptisk Hæmaturi, Sygdom hos Mennesker, der skyldes de piggede Æg af en Ikke, Schistosoma hæmatobium, der lever i Blærens og Endetarmens Vener. Symptomerne er: Proctitis, Cystitis, Hæmaturi, Stendannelse etc.

Bili-phæin (lat. *bilis* Galde + gr. *faios* brunlig): Bilirubin; rødgult el. rødbrunt Farvestof som findes i Galden $C_{35}H_{36}N_4O_6$.

Bilirubinprøve fra Urin (lat. *bilis* Galde + lat. *ruber* rød): Hupperts Prøve.

Bilivaccin (lat. *bilis* Galde), se Vakcine.

Bilios (lat. *bilis* Galde): hvad der angaar Galden. **B. Tyfold**: el. bilios remitterende Feber, el. tyfoid Malaria: en Form af Malaria ved hvilken der er stærkere lidende Almentilstand, konstant Feber, omend med regelmæssige Svingninger, Mave-tarmtilfælde, Icterus, Dilirier.

Billroth's (B., Christian Albert Theodor 1829—1894, Wien) **Blanding til Narkose**: Chloroform 100, Æther, Alkohol aa 30. **B.'s Operation**: Tværresektion af Ventriklen, B. I: med Forening end-to-end, B. II med Aflukning af Duodenal- og Ventrikeldel og Gastroenteroanastomose.

Bimanuel (lat. *bi-* [bis to Gange] to + lat. *manualis* hørende til en Haand [*manus*]): med to Hænder, bimanuel Palpation (se Eksploration).

Binaural Hørelse (lat. *bini* to ad Gangen + lat. *auris* Øre) = Binotisk Hørelse, s. d.

Bindehindekatarrh = Conjunctivitis.

Binet (B., Alfred, 1857—1911) - **Simons** (S., Th., nulev.) **Metode**: Intelligens-Undersøgelse spec. hos Børn mellem 3. og 12. Aar, baseret paa en Række Spørgsmaal o. l., der empirisk er fundet at kunne besvares indenfor hvert enkelt af de nævnte Aar. Individets Intelligens udtrykkes ved Angivelse af den Alder, hvortil den i Følge Prøven svarer.

Binoculus (lat. *bini* to ad Gangen + lat. *oculus* Øje): Forbinding, som tillukker begge Øjne.

Binoculære Syn (lat. *bini* to ad Gangen + lat. *oculus* Øje): Synet med to Øjne.

Binomial-formlen: (*Binom* [lat. *ex binis nominibus* af to Led]) F., der fremkommer, naar en toledet Størrelse (et Binom) opløstes til n 'te Potens. Smlg. **Pascal's Trekant**. -**kurven**: K., der fremkommer, naar man optegner Koeficienterne i Formlen $(a+b)^n$ (d. v. s. sætter $a=b=1$) i et retvinklet Koordinatsystem og n nærmer sig ∞ . Syn. Den normale Frekvenskurve, den ideale Variationskurve, Idealkurven, **Gauss's** Fejlkurve. Smlg. Den exponentielle Fordelingslov.

Binotisk Hørelse (lat. *bini* to ad Gangen + gr. *ous* [ot-] Øre): Opfattelse af Lyd med begge Ører.

Binyreapopleksi (gr. *apoplexia* Slagtilfælde): pludseligt opstaaende Insufficiens af Binyrerne, der klinisk kan vise sig ved stærke Smarter i Underlivet, Collaps, Koma, Kramper og Død i Løbet af kort Tid. Kan skyldes Betændelser, Kartillukning, Hæmorrhagier o. l. Hvis disse Aarsager kun rammer den ene Nyre, hvilke vel i Almindelighed sker, er Forudsætning for Insufficiensens Opstaaen, at den anden Binyre i Forvejen er lidende.

Biodynamik (gr. *bios* Liv + gr. *dynamis* Kraft): Læren om de Kræfter, der findes i levende Væsener.

Biogener (**Verworn**) (gr. *bios* Liv + gr. *gennaein* frembringe): de (hypotetiske) mindste Livsenheder i Protoplasmaet. Smlg. Bioblaster, Bioforer.

Biogenese (gr. *bios* Liv + gr. *genesis* Oprindelse): levende Væseners Dannelse af andre levende Væsener. Smlg. Abiogenesis.

Biogenetisk Grundlov (Fritz Müller, Hæckel): det enkelte Individets Udvikling er en forkortet Gentagelse af Arternes Udvikling eller Ontogenesen er en kort Gentagelse af Fylogenesen, betinget ved Nedarvning og Tilpasning.

Biokemi (gr. *bios* Liv + gr. *chemeia* Kemi) = Fysiologisk Kemi: Læren om Organismens Stofomsætning ud fra kemiske Synspunkter.

Biologi (gr. *bios* Liv + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Livet.

Biometri (gr. *bios* Liv + gr. *metron* Maal): Maaling af levende Væsener. Bruges ofte synonymt med Antropometri.

Biondis Metode til Lukning af Bugvæggen ved Ventral- og Umbilicalhernier: Forening af de forskellige Lag i forskellige Retninger, f. Eks. Peritonæum transverselt, Aponeurosen longitudinalt og endelig Huden atter transverselt.

Bioplasma (gr. *bios* Liv + gr. *plasma* det formede): Protoplasma.

Biopsia (gr. *bios* Liv + gr. *opsis* Syn): (mikroskopisk) Undersøgelse af Væv fjernet fra den levende Organisme, bruges især om Undersøgelse af Hud.

Biostatik (gr. *bios* Liv + gr. *statike* Kunsten at veje): Læren om Middellevetid og om Sundhedstilstanden under visse givne Forhold.

Bitot's (B., Camille, fransk Læge) **Respirationstype:** ind mellem naturlige og regelmæssige Respirationer kan komme længere el. kortere Pauser, undertiden paa ca. $\frac{1}{2}$ Minuts Varighed. B-R. kan ved meningeale Lidelser. Kan ses bl. a. ved Meningitis, Hjernesygdomme.

Biotypus (gr. *bios* Liv + gr. *typos* Form, Billede): Livstype. En Gruppe Individier med samme Anlægspræg. Jfr. Ren Linie.

Biplacenta = Placenta succenturiata.

Bircher's (B., Heinrich, 1850—, Schweiz) **Osteosynthesis:** O. ved Hjælp af en Elfenbenscylinder, som rammes ind i Marvhulen. **B.'s Ventrikeloperation:** Foldning af Ventrikelvæggen (Gastroplicatio) ved Dilatatio ventriculi.

Biseksualitet (lat. *bi-* dobbelt + lat. *sexualis* hørende til Kønnet [*sexus*]): Form for kønslig Abnormitet, hvor Individet trods en vis homoseksuel Tendens dog kan tilfredsstille sin Drift ved Samkvem med Personer af det modsatte Køn.

Bisgaards Metode (B., Axel Emil, 1875—, Danmark): kvantitativ Bestemmelse dels af Globulinernes og dels af Albuminstoffernes Mængde i Spinalvædsken ved Fældning af dem (i en Række stigende Fortyndinger) med henholdsvis mættet Ammoniumsulfatopløsning og Salpetersyre, paa væsentlig samme Maade som Hellers Prøve ud-

føres med Urin. Mængden angives direkte ved Spinalvædskens Fortyndings-tal. Sml. Ross-Jones Prøve.

Bistouri (fr.): kirurgisk Kniv med bevægeligt Blad, der fikseres ved en Ring el. lign. ved Brugen. **B. royal:** Betegnelse, der er fremkommet, fordi Ludvig XIV fik sin Analfistel spaltet med en B. af Livkirurgen Felix.

Bistournage (fr.): Form for Kastration, under hvilken Testiklerne drejes saa stærkt, at de atrofierer.

Bitis: Slægt af Giftslanger (s. d.), hørende til Viperidae; lever i Afrika.

Bitot's (B., Pierre, 1822—1888) **Pletter:** tørre, hvide Pletter af desquameret, fedtdegenereret Epitel paa Konjunktiva ved Xerosis.

Biurereaktion til Paavisning af Æggehvidestof: vandig Proteinstofopløsning giver med Overskud af Natron og en ringe Mængde Køkkensalt en rød-violet Opløsning, som skyldes Dannelsen af Biuretiltenatron.

Bjergmandssygdom, se Ankylostomiasis.

Bjergsygdom: Lidelse, som kan opstaa p. Gr. af lavt atmosfærisk Tryk, f. Eks. i Bjerge, i Flyvemaskiner o. l. Skyldes Mangel paa Ilt. Symptomerne er Dyspnoe, Cyanose, Kvalme, Hovedpine, Bevidstløshed, intestinale Forstyrrelser (Smerter). Ved længere Tids Ophold ved lavt Lufttryk stiger Erythrocyternes Antal, evt. 50%; Hæmoglobinprocenten kan nærme sig 150. Hjerteaktionen hurtig, uregelmæssig. Der optræder Næseblødning, Øresusen.

Bjerrum's (B., Jannik, 1851—1920, Danmark) **Symptom** el. Bjerrums Skotom.: Lille Synsfeltdefekt ved chron. Glaukom følgende Nervetraadenes Forløb og derfor udgaende fra den blinde Plet, ofte dannende en smal Bue om Fiksationspunktet. **B.'s Tavle** el. Bjerrums Gardin: benyttes til Undersøgelse for fine Synsfeltdefekter.

Bjelkestik, se Anton's Bjelkestik.

Blaablindhed, se Farveblindhed.

Blaaligfarvet Hud = Cyanosis.

Blackhead Sygdom hos Hønsfugle særlig Kalkuner: Entero-hepatitis med store Butons i Blindtarmen og Knuder i Leveren. Aarsag: *Histomonas meleagridis* eller *Blastomyceter*.

Blackwaterfever (eng.), fièvre bilieuse hémoglobulinurique (fr.), Schwarzwasserfieber (ty.): svær Hæmoglobinuri, hvorved Urinen bliver sorterød, og der optræder alle Symptomer paa stærk Hæmolyse (Feber, Leversvulst, Nyrebetændelse). Sygd. opstaar i Troperne hos Patienter med kronisk Malaria, som er stærkt kininbehandlede.

Bladelektrometer (elektrisk [gr. *elektron* Rav] + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af elektriske Spændingsforskelle. Det kan bestaa af en Metaldæse, der har Form som en lidt flad Cylinder, hvis Endeplader er anbragt lodret; gennem en Ravprop i Cylinderens Side gaar en Metalstøtte, hvorpaa hænger et Aluminiumsblad; gennem et Vindue i een af Endepladerne kan Bladet betragtes mod et Spejl; sættes Metalstøtten i Forbindelse med et elektrisk ladet Legeme, vil Bladet slaa ud, og Udslagets Størrelse kan aflæses ved Hjælp af en Skala.

Blaesitas (lat. *blæsus* talende med tyk Tunge, uartikuleret [af gr. *blaisos* udadbøjet): Hæshed.

Blanchet (fr.): Trøske.

Blandingsinfektion (lat. *infectio* smitte): samtidig Infektion med mere end eet Smitstof, f. Eks. filtrerbart Virus + Bakterie eller flere forskellige Bakterier.

Blandingssvulst: indeholder forskelligeartede Væv: Glandelvæv, Nervevæv, Muskulatur m. v. Undertiden godartet f. Eks. Parotisblandingstumor, ofte ondartet, f. Eks. Testieblandingsvulst, medfødte Blandingssvulster i Nyreegnen.

Blastem (gr. *blastema* Kim): Kimstof. Smlg. Cytoblastem.

Blasto-derm (gr. *blastos* Kim + gr. *derma* Hud): enlagede Epitel, der danner Blastulas Væg. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] fødes, opstaar): stammende fra Kimanlægget. **B. Variation**: Idiovariation. **-merer** (gr. *meros* Del): de enkelte Kløvningsceller i Blastula. **-myceter** (gr. *mykes* Svampe): Gærsvampe, eencelledede, klorofylfrie Svampe, der former sig ved Knopskydning. Fremkalder Gæring under Alkoholholdnelse i sukkerholdige Vædske. Patogen er *Saccharomyces neoformans*, der kan

give Knudedannelse i de forskellige Organer hos Marsvin og Kaniner. Patogen for Mennesker er *Oidium* (*Endomyces*) *albicans*, Trøskesvampen, der er en Overgangsform mellem Gær- og Skimmelsvampe. Andre Gærsvampe optræder kun yderst sjældent patogen, men de kan findes tilfældigt i Mave- og Tarmindehold og i Urin, der har staaet hen. **-mykosis(-e)**: Sygdom fremkaldt af Gærsvampe, hyppigst lokaliseret alene til Huden.

Blastom (gr. *blastos* Kim): ægte Svulst, især saadanne, hvis Celler er umodne, lidt differentierede og derfor har bevaret deres biologiske, spec. de bioplastiske Potenser.

Blastomykosis (gr. *blastos* Kim, *Spire* + gr. *mykes* Svamp): Lidelse, hyppigst ulcerativ fremkaldt af Gærsvampe. Kan være overfladisk eller dybereliggende i Huden.

Blastula (gr. *blastos* Kim): Kimblære, dannes under det befrugtede Ægs Udvikling, idet der dannes et Hulrum i Morula, som er omgivet af et enkelt Lag Epistel. Syn. Blastoderminblæren (*Vesicula blastodermica*).

Bleary-eye (eng.): kronisk Betændelse af Øjelaagsrandene.

Blefaroblast (-plast) (gr. *blefaris* Øjehaar + gr. *blastos* Spire, gr. *plastos* formet): Bikerne, lokomotoriske Kerne, en mindre Kerne af Betydning for Bevægelsen, der findes hos visse eencelledede Dyr (Trypanosomer) foruden den større Stofskiftekerne.

Blegsot: = Anæmi, Chlorosis.

Blennadenitis (gr. *blenna* Slim + gr. *aden* Kirtel): Betændelse af Kirtler i Slimhinder.

Blenco-cystitis (gr. *blennos* Slim + gr. *kystis* Blære): Blærebetændelse med slimet-purulent Eksudat. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Livmoderbetændelse med slimet-purulent Eksudat. **-(o)phthalmia** (gr. *ophthalmos* Øje): akut Conjunctivitis, specielt den gonorrhøiske. **-rrhagia** (gr. *rhagnymi* [rhag-] bryder): fransk Betegnelse for Gonorrhoe. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Fællesbetegnelse for katarrhalsk, purulent Betændelse af Slimhinder. **B. neonatorum** = Ophthalmoblennorrhoea neonatorum. **B. sacchi lacrymalis**: kronisk Betæn-

delse af Taaresækkens Slimhinde. Der samler sig slimet eller purulent Sekret i denne, og ved udvendigt Tryk udtømmer dette sig gennem Puncta lacrymalia. **B. Stoerki** (S., Karl, 1832—1899, Wien) = Rhinosklerom, særligt ved Lokalisation i Larynx og Trachea.

Blepharadenitis (gr. *blefaron* Øjelaag + gr. *aden* Kirtel): Inflammation af de Meibom'ske Glandler.

Blepharitis angularis (gr. *blefaron* Øjelaag): Rødme af Øjelaagsranden ved Canthus int. og ext. p. Gr. af Diplobacil-Konjunktivitis (Morax). **B. ciliaris s. marginalis**: Betændelse af Øjelaagsranden af forskellig Natur. **B. follicularis s. pilaris**: Stafylokokfollikuliter ved Cilierne. **B. squamosa**: Rødme og Skældannelse paa Øjelaagsranden. **B. ulcerosa** er forbundet med Betændelse i Haarfolliklerne og Ulcerationer omkring disse.

Blepharo-chalasis (gr. *blefaron* Øjelaag + gr. *chalasis* Slappelse): Slaphed af Øjelaagets Hud, saa denne hænger ned over Øjelaagsranden. **-conjunctivitis**: Blefaritis forbundet med Konjunktivitis, hyppigst flyktænulær. **-nyxis s. -nysis** (gr. *nyxis* Stikken) = Gaillards Suture. **-phimosis** (gr. *fimosis* Forsnævring, Sammensnøring): Snæverhed af Øjespalten, medfødt eller en Følge af kron. Konjunktivitis, specielt Trakom. **-(o)phthalmia** (gr. *ophthalmos* Øje): Betændelse af Øjelaagsrandene og Konjunktiva. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at danne): plastisk Operation for at dække en Defekt i et Øjelaag, eller erstatte et manglende. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af et Øjelaag, særlig øvre. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald) = Ptosis palpebrae sup. **-rrhaphia** (gr. *rhafē* Søm): Sammensyning af Øjelaagene, i Almindelighed ved Canthus ext., saa at Øjespaltens forkortes. Anvendes mod Ektropion og Lagophthalmus = Tarsorrhaphia. **-rrhaphia medialis** (Arlt) ved Canthus internus, gøres mod Ektropion af mediale Halvdel af nedre Øjelaag. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): tonisk Krampe i M. orbicularis oculi, i Reglen betinget ved Lidelser i Cornea eller Conjunctiva, hyppigst ved flyktænulære Lidelser. **-stat** (gr. *statos* opstillet [*histemi* stiller]: Instrument til at holde Øjelaagsspaltten aaben under

en Operation. **-tomia** (gr. *tome* Snit): blodig Forlængelse af Øjespalten ved Gennemkløpning af Canthus ext. Anvendes mod Ankyloblepharon og Entropion = Canthoplastik. **-xysis** (gr. *xysis* Afskrabning): Afskrabning af Conjunctiva palpebrae ved Trakom.

Blikfelt: F. som angiver, i hvilken Udstrækning man kan bevæge Øjnene uden at bevæge Hovedet. F. indeholder de Punkter, som man kan fikserer (fæste Blikket paa); det er mindre end Synsfeltet.

Bliklammelse el. associeret Bl.: Tilstand, hvor begge Øjne mangler Bevægelighed i samme Retning. I Reglen holdes Øjnene rettet til den modsatte Side (Déviation conjugée). Findes ved Hjernelidelser (Apoplexia cerebri f. Eks.).

Bliklinie: Forbindelseslinie mellem det fikserede Punkt (**Blikpunktet**), som Øjet er rettet imod, og det Punkt, omkring hvilken Øjets Bevægelser finder Sted.

Blind Plet: pletformig, fysiologisk Defekt i Synsfeltet, beliggende 12—18° temporalt for Fiksationspunktet og svarende til Indtrædelsesstedet for Synsnerven. Her mangler Nethindens lysopfattende Lag.

Blindhed: tidligere regnedes det for Blindhed, naar man ikke kunde orientere sig alene paa fremmede Steder. I Alm. svarer dette til Synsstyrke mindre end $\frac{1}{60}$ ∴ mindre end Fingertælling i 1 m Afstand. Nu regner man mere med Erhvervsdygtigheden; Axenfeld: optisch nicht erwerbsfähige Menschen sind blind. Grænsen sættes til ca. $\frac{3}{60}$ (Fingertæll. i 3 m Afst.), og hvis Synsfeltsindskrænkning eller andre Forhold taler derfor endnu højere. = Caccetas, Ablepsia. Fuldstændig Blindhed uden Lyssans: Amaurosis.

Blister: Salve indeholdende stærkt irriterende Bestanddele (Cantharide, Jodkviksølv o. l.). B. paasmøres Huden for i kurativ Hensigt at fremkalde en Hudbetændelse, benyttes særligt hos Hest.

Bloch's (B., Carl E. C. 1872—, Danmark) **Sygdom**: A vitaminose hos Smaa-børn, paa Grund af mangelfuld Ernæring m. H. t. A-Vitamin. Viser sig dels ved den atrofiske eller dystrofiske Almen-

tilstand, dels ved Xerophthalmia, evt. Keratomalacia og stor Modtagelighed mod Infektioner. Kommer sig som Regel hurtigt ved Behandling med raa Mælk og Levertran.

Bloch's (B., Oscar Thorvald, 1847—1926, Danmark) **Operation**: primær Fremlægning af en Cancer coli og sekundær Resektion med Dannelse af en Anus præternaturalis, der senere kan behandles med Dupuytren's Enterotom.

Blod, Paavisning af, se Adler's Prøve, Almens Prøve, Benzidinprøve, Day's Reaktion, Deen's Reaktion, Rossels Prøve, Sandby's Reaktion, Webers Prøve.

Blodcellernes procentiske Volumen = Blodlegemernes Rumfang i Forhold til Blodets Rumfang udtrykt i Procent: normalt 42—50 % hos Mænd, 37—43 % hos Kvinder. Se Hæmatokrit.

Blodets Farvestof, Hæmoglobin og Oxyhæmoglobin.

Blodets Hæmoglobinindhold: hos $\frac{2}{3}$ af normale mandlige Personer varierer Hb-mængden i 100 cm³ Blod fra 15,2 gr til 17 gr (ca. 19 gr kan ses). Hos $\frac{2}{3}$ af normale kvindelige Personer varierer Hb-mængden pr. 100 cm³ Blod fra 12,8 til 15,2 gr. Middelværdien hos Mænd er 16 gr, hos Kvinder 14 gr. Haldanes Hæmoglobinometer er standardiseret saaledes, at 14 g Hb. pr. 100 cm³ Blod er 100 % (man siger Haldanes Standard for Hb. er 14 gr pr. 100 cm³ Blod = 100 %). Sahli's Standard er 17,3 gr Hb. pr. 100 cm³ = 100 %. Hilbys St. er 14,5 gr. Andre igen har St. 16 gr. 14 gr Hb. pr. 100 cm³ Blod svarer til 18,5 Volumenprocent O₂, 16 gr Hb. til 22 Vol.-%.

Blodets Koagulation el. Størkning. Proces, ved hvilken Blodets Proteinstof Fibrinogen, ved Hjælp af Enzymet Trombin omdannes til det uopløselige Fibrin.

Blodforgiftning = Ichorrhæmia, Septikæmia.

Blodgang = Dysenteri.

Blodgrupper, Blodtyper, se Isoantistoffer og M-N-Systemet.

Blodkrise: Tilstand, ved hvilken der findes mange kerneholdige røde Blodlegemer i Blodet (> 5 pr. 100 Leukocyter), og som er Tegn paa en Lidelse i Benmarven.

Blodlegemernes osmotiske Resistens: Blodlegemernes Modstandskraft overfor Saltopløsninger, som har et andet osmotisk Tryk end Blodet; Resistensen kan variere ved forskellige patologiske Tilstande, Eks. hæmolytisk Ikterus, visse Forgiftninger, pernicios Anæmi o. fl. Resistensen bestemmes ved at opslemme Blodlegemer (som faas ved Centrifugering af Citratblod) i Natriumkloridopløsninger af forskellige Koncentrationer. Normalt begynder Hæmolyse ved 0,5—0,4 % NaCl-Opl. og er total ved 0,4—0,3 %; patol. kan den begynde ved 0,8 %.

Blodlegemernes Sænkningshastighed: ved visse patologiske Tilstande f. Eks. Betændelser, Cancer, bundfælder el. sænker de røde Blodlegemer sig hurtigere end normalt, i Blod hvortil der er tilsat koagulationshindrende Stof. Grunden til Fænomenet er ikke nærmere kendt, men staar sandsynligvis i Forbindelse med Blodets Indhold af Albumin, Globulin, Fibrin el. Cholesterol. Mange Metoder er angivet til Bestemmelse af Sænkningshastighed; se Eks. Westergreens Metode. Sænkningshastigheden er efter denne Metode normalt 3—5 hos Mænd, 7—11 hos Kvinder og Børn (se Eldahls Metode).

Blodmangel = Anæmi.

Blodmola = Kødmdola.

Blodophostning = Hæmoptysis.

Blodopkastning = Hæmatemesis.

Blodoverføring = Transfusion.

Blodpis, se Piroplasmose hos Kvæg.

Blodplader: farveløse eller let blaa-lige, sfæriske eller ovoide Legemer, som er ca. $\frac{1}{3}$ saa store som Erythrocyter; de har Betydning for Blodets Koagulationsproces og er sandsynligvis Hovedkilden til Protrombinet. Deres normale Antal er ca. 250,000 til 350,000 pr. mm³ Blod; falder Antallet under ca. 60,000 findes i Alm. en Tilbøjelighed til Blødning.

Blodprop, se Embolus.

Blodserum (lat. *serum* Valle): den klare Vædske, som efter nogen Tids Hensstand af Blod udskiller sig fra den dannede Blodkage. Det er en gul, klæbrig Vædske, rig paa Protein-stoffer; Eks. Albumin, Globulin og Nukleoproteid.

Blodstøv (**Hæmoconia** [gr. *haima* Blod + gr. *konis* Støv]): fine Partikler

med Brown's Bevægelse, som kan ses i Blod, naar det betragtes under stærk Forstørrelse. Man kender i Øjeblikket meget lidt til dem; det menes, at de dels kan være Fedtkorn, dels stamme fra henfaldne Leukocyter. Ogsaa kaldet Müllers Granula.

Blodtryk: det Tryk, som Blodet udøver paa Indsiden af Blodkarrenes Væg. Det varierer under Hjertets Sammentræknings- og Udvidningsperiode, under Hjertets Sammentræknings- og Udvidningsperiode, under fysiologiske og patologiske Forhold og med Blodkarrenes Beliggenhed. Se systolisk og diastolisk B., Afklemnings- og Gennemstrømningstryk.

Blodunderløbning = Suffusio, Sugellatio.

Blodvolumen (lat. *volumen* egl. Sno-ning, Rulle, Skriftrulle): Udgør ca. $\frac{1}{18}$ — $\frac{1}{20}$ af Legemsvægten, ca. 85 cm³ pr. kg eller 4,5—8 % af Legemsvægten eller fra ca. 3 til 6 l (gennemsnitlig 5—6 l hos normal, voksen Person).

Blødore: en Blodansamling mellem Ørebrusk og Hud, særligt hos Hunde.

Blok, se Araknoidalblok.

Blok el. Hjerterblok: en periodisk el. konstant forekommende Afbrydelse af Kontraktionsimpulsens Ledning gennem det specifikke Muskel- el. Ledningssystem i Hjertet. Afbrydelsen kan ligge forskellige Steder i Systemet og benævnes bl. a. efter Beliggenheden, Eks. Sinus-aurikulærblok, Atrio-ventrikulærb., Grenbl.; se disse. Aarsager til Afbrydelsen kan være Myocarditis af forskellig Art, Sklerose af Hjerterkarrene o. a.

Blomkaals-svulst (eng. *cauliflower*): Papillom eller Carcinom med blomkaalsagtig kløftet, uregelm. Overflade (ret hyppig Form for C. colli uteri). -øre: Bokserøre.

Blot's [Hippolite, fransk Gynæolog, 1822—88] **Perforatorium:** dolkformet Instrument til Perforation af Fosterkraniet til Formindskelse af dette (c: Kraniotomi).

Blumberg's (B., Mor., 1873, Berlin) **Peritonitissymptom:** ved frisk Peritonitis fremkalder et Tryk paa Abdomen mindre Smerte end pludselig Ophør af Trykket; naar Betændelsesprocessen er i Færd med at gaa i Ro, er det omvendte Tilfældet.

Blunk's Klemme: Instrument til Blodstandsning.

Blyforgiftning = Saturnismus (Planeten *Saturnus*): F., som kan opstaa som Følge af Optagelse i Organismen af Blyforbindelser. Kan ses hos Støbere, Kabel-loddere, Malere, Trykkere, Autogenskærere o. l. Resorptionen sker hyppigst gennem Lungerne, sjældent gennem Tarmkanal og Hud. Symptomerne kan være Anæmi (med basofil Punktering af Erythrocyter), Kakeksi, blaalig sort Linie paa Gummerne (Blysøm), Tarmkolik, Neuritis (bl. a. N. opticus), Parese af Muskler, hyppigst i Armene, cerebrale Tilfælde, Krammer, Delirier, Hallucinationer, Arteriosklerose, Nefritis.

Blypletter = Morpionpletter.

Blækstiftlæsion paa Konjunktiva eller Kornea, ofte ved at Partikler springer op i Øjet ved at spidse Blækstiften. Er meget farlig, fordi Metylviolet trænger dybt ind og fremkalder Nekroser.

Blære: Urinblære: se Vesica urinaria, Galdeblære: se Vesica fellea. -**hæmorrhoider** (gr. *haimorrhôis* Hæmorrhoider): Aareknuder i Blæreslimhinden. -**kriser** (gr. *krisis* Afgørelse, Krise): Anfald af heftige Blærekramper. -**polyp** (gr. *polypous* Polyp): svulstagtig Dannelse i Blæreslimhinden, ofte blødende. -**snit**, se Cystotomi.

Blærebetændelse = Cystitis.

Blæremola (lat. *mola* Misfoster) = Mola hydatidosa, s. d. = Druemola.

Blæreorme: Tinter, Udviklingsstadier af Bændelorme, karakteriserede ved at være forsynet med en større eller mindre vædskefyldt Blære (Cysticerus, Coenurus, Echinococcus, Cysticercoid).

Blæresygdom (i Huden) = Pemfigus.

Blød Chanker, se Chanker.

Bløde Straaler: den mindst gennemtrængende, kun overfladisk virkende Del af de Straalekvaliteter, der udsendes af Røntgenrør og radioaktive Stoffer.

Blødningstiden (Duke): den Tid det tager, inden et lille Snit i Huden holder op at bløde. Blødningstiden behøver ikke at forløbe parallelt med Blodets Koagulationstid. Normalt er den 1—3 Minuter, forlænget til 10 til 90 Min. (eller mere) i Tilfælde, hvor Blodpladernes Antal er

stærkt nedsat, Purpura hæmorrhagica, akut Leukæmi, aplastisk Anæmi, og i Tilfælde, hvor Fibrinogenindholdet er lavt, f. Eks. Kloroform, Fosforforgiftning. Blødningstiden (efter Duke's Metode) er i Alm. ikke forlænget ved Hæmofili.

Boas Prøve til Bestemmelse af fri Saltsyre i Maveindholdet, se Resorcinprøve.

Boas-Opplers (B., Ismar, 1858—, Tyskland; O., Bruno,) **Bacil**: store Stave, der undertiden findes i Ventriklen ved Achyli og har været opfattet som Aarsag til Cancer.

Bobak, se Tarbaganpest.

Bockart's (B., Max, nulev.) **Impetigo** = Folliculitis vulgaris.

Boeck's (B., Cæsar Peter Møller, 1845—, Kristiania) **Sarkoid**: Hudlidelse af ukendt Aarsag, bestaaende af gulbrune, rødligbrune, rødligblaa Knuder i Huden af bestemt Bygning, ledsaget af særlige Forandringer i Lunger og Knogler. **B.'s Sygdom** = Scabies crustosa (Skorpefnat).

Böttger's (B., Vilh. Carl, 1806—81, Frankfurt a. M.) **Prøve for Sukker** (Glukose) i **Urin** (1857): dens uspekterte Urin gøres alkalisk med Natriumbikarbonat, koges med bismut. subnit.; findes Glykose i den, fremkommer et sort Bundfald. Prøven er modificeret af Almen og Nylander.

Boghvedeudslæt, Fagopyrisme: Hudbetændelse hos Kvæg, Faar og Svin, der i Sommertiden fodres med Boghvede.

Bogstavsblindhed, se Alexia.

Bokserøre: forkrøblet ydre Øre som Følge af ydre Vold (Blomkaalsøre).

Boli (gr. *bolos* [Jord]klump): meget store Piller.

Bolusdød (gr. *bolos* Klump): Forsluginingsdød.

Bombe-Syfilid = korymbiforme Syfilder: Gruppe af syfilitiske Papler, ordnede om et større, let indsænket, ældre Element »som Sprængstykker af en Granat om det ramte Sted«.

Bomuldsstøvsygdом = Byssinosis.

Bona-Jäger's Eksartikulation: i Leddet mellem Os naviculare og Ossa cuneiformia og Gennemsavning af Os cuboideum.

Bonhoeffers (B., Karl, 1868—, Ber-

lin) **Symptom**: Tab af den normale Muskeltonus ved Chorea.

«Bonjour»-Draabe: det sparsomme Udflod før første Vandladning om Morgen hos Patienter med kronisk Gonorrhoe.

Bonniers (B., Pierre, 1861—1918) **Symptomkompleks**: Svimmelhed med Faldtendens, Acusticus- og Oculomotorius-symptomer, Supraorbitalsmerter, Kvalme, Tørst, Madlede, Dyspnoe, uregelmæssig Hjerterevirksomhed m. m. i Initialstadiet af bulbære Lidelser.

Bordet og Gengous Bacil, se B. tussis convulsivæ.

Bordet-Wassermanns Reaktion = Wassermanns Reaktion.

Borna-Syge: Enzootisk Hjernerygmarsvbetændelse hos Hesten, paavist i 1894 i Distriktet Borna i Tyskland. Symptomer: tiltagende Sløvhed, ufysiologiske Stillinger, senere toniske, kloniske Kræmper. Letalitet 80 %. Pat.an. findes Celleinfiltrationer omkring Hjernens Kar; i Gangliecellerne — særligt intranukleært — de saakaldte Joest-Degener'ske Legemer, der ligner smaa Negri'ske Legemer. Aarsag: Virus.

Bornhardt's Index:

$$\text{Vægt} \div \frac{\text{Legemshøjde} + \text{Brystomfang}}{\text{Legemsvægt}}$$

Bornholmsk Syge (Ejnar Sylvest, 1880—, Danmark) = Myalgia epidemica.

Borborygmia (gr. *borborygmōs*): Rumlen og Knurren i Abdomen.

Born's Plademetode: M. til plastisk Rekonstruktion af Strukturer, som forekommer i Snitserier i mikr. Præp.; ved Hjælp af denne Metode lykkedes det Johs. Fibiger (1910—1913) at identificere Spiroptera neoplastica i Cancer i Rottmaven.

Borries' (B., Gustav Valdemar Theodor, 1887—, Danmark) **Labyrintfistelsymptom**, se Labyrintfistelsymptom. **B.'s Modifikation af Lautenschlägers Ozönaoperation** (s. d.): sammen med Sidevæggen i Næsens Indre mobiliseres Næsens fortilliggende knoglede Begrænsning, forskydes ind mod Midtlinien og fikseres her med en kileformet Knoglesplint.

Bortfaldssymptomer: S. eller Forandringer i Organismen, som kan frem-

komme p. Gr. af mangelfuld eller op-
hørt Funktion af et Organ. Anvendes
fortrinsvis om Kirtler med intern Sekre-
tion. Funktionsforandringen kan frem-
komme ved Sygdomme i Organet,
Svulster, Betændelser, eller efter opera-
tiv Fjernelse af det.

Borthens (B., Johan, 1865—, Norge)

Operation = Iridotaxis, O., som er for-
søgt mod Glaukom.

Bossi's (Luigi, Maria, 1859—1919,
Gynæk., Genua) **Dilatator**: 4-grenet In-
strument til mekanisk, sukcessiv Udvid-
ning af Orific. uteri under Fødslen ved
bevaret — eller delvis bevaret — Collum.
B.'s Metode: s. o.

Bostock's (B., John, 1773—1846,
England) **Katarrh** = Høfeber, s. d.

Bothrops (gr. *bothros* Grube + gr. *ops*
Øje, Ansigt): Slægt af Giftslanger (s. d.),
hørende til Viperidae, lever i Mellem- og
Sydamerika. **B. atrox** (Lanseslange);
B. jararaca.

Botriocephalus (gr. *bothrion* dim. af
bothros Grube, Fordybning + gr. *kefale*
Hovede) (Dibotriocephalus, Diphylo-
botrium): Bændelorm, som lever i Tarm-
kanalen hos Menneske, Hund og Kat.
Fremkalder stærk Anæmi. Larven (Ple-
rocercoidet) forekommer hos forskellige
Fisk, bl. a. Gedder og Laks. Den alm.
Art er **B. latus** (lat. *latus*, bred).

Bottes de égoutiers (fr.): Polyneu-
ritis alcoholica i Underekstremiteterne
naaende op til Laarets Midte ligesom en
»Kloakrensers Støvler«.

Bottini's (B., Enrico, 1837—1903)
Operation for Prostatahypertrofi:
galvanokaustisk Gennembrænding af
Prostata ved en særlig konstrueret Kniv.
Metoden genoptaget og forbedret i Ame-
rika (se Elektroresektion).

Botryococcus ascoformans (gr. *bo-
trys* Vindrue + gr. *kokkos* Bær): ses som
Diplokokker eller i Klumper, som alm.
Stafylokokker; grampositiv, ubevægelig.
Fremkalder Botryomykose hos Hest.

Botryomykose (gr. *botrys* Vindrue +
gr. *mykes* Svamp): infektiøs Granu-
lationssvulst hos Heste, særlig i Bringen,
som Følge af Saarinfektion; sjælden hos
andre Husdyr og Menneske. Aarsag:
Botryococcus ascoformans. I Botryo-
komet findes bl. a. i store Konglomerater
omgivet af en Zoogloamasse.

Botulismus(-e) (lat. *botulus* Pølse):
Pølsforgiftning. Skyldes Nydelse af for-
dærvede Pølser eller andre konserverede
Kødvarer eller Grønsager. Det drejer sig
om en bestemt Mikro (B. botulinus),
hvis — præformerede — Toksiner udgør
Giften. Symptomer: nervøse, bulbære
Forstyrrelser med Respirationsbesvær,
Synkebesvær, Ptosis, Dobbeltsyn etc.
med eller uden samtidige gastro-intesti-
nale Forstyrrelser.

Bouchard's (B., Charles Joseph, 1837
—1915) **Knuder**: knudeformede For-
tykkelser af II. Interphalangealled paa
Hænderne; skal af og til findes f. Eks.
hos Patienter med Ventrikeldilatation.
B.'s Sygdom: myopathisk Dilatation
af Ventriklen.

Bouchardat's (B., Apolinaire, 1806
—86, parisisk Læge og Kemiker) **For-
mel**: skal udtrykke Sukkermængden i
Diabetikeres Urin. De to sidste Tal i
Tallet for Vægtfylden multipliceres med
2. Dette Produkt multipliceres med
Døgndiuresen udtrykt i Liter. Fra det
derved fremkomne Tal subtraheres 30—
40 (ved store Diureser 50—60). Det ende-
lig fremkomne Tal angiver da omtrent

Vf. 1030.

Sukkermængden i Gram. Eks.:
D. 2000.

Sukkermængde: $2 \times 30 \times 2 - 40 =$
80 Gram.

Boudin's (B., Jean Christian Marie
François Joseph, 1803—1867) **Løv**: den
forkerte Regel, at kronisk Malaria og
Lungetuberkulose gensidig skulde ude-
lukke hinanden.

Bougie (fr.; Lys): cylindrisk, i Reglen
let tilspidset Instrument til Diagnose
og Behandling af Forsnævninger i Ure-
thra, Øsophagus o. l. **B. à boule**: B., for-
synet med Knop paa Spidsen, særlig
beregnet til Diagnose af Forsnævninger.

Bouillaud's (B., Jean Baptiste, 1796
—1881, parisisk Læge) **Regel**: ved svære
Tilfælde af akut Ledrheumatisme fore-
kommer almindeligvis samtidig Endo-
eller Perikarditis. **B.'s Sygdom**: Endo-
karditis ved Febris rheumatica.

Bouillon (fr.): Kødvand, der efter
særlig Tilberedning og Sterilisation bru-
ges som Næringssubstrat for Bakterier.
Der tilsættes oftest Pepton og enten
NaCl eller Natriumfosfat eller begge Dele.

Bourdon's Prøve: Udstregning af bestemte Bogstaver i en trykt Tekst (Opmærksomhedsprøve).

Bourget's (B., Louis, 1856—1913, Schweiz) **Prøvemaaltid:** Retentionsprøvemaaltid til Undersøgelse af Ventrikulens Tømningshastighed. Principet er sammen med andre Fødemidler at anvende ufordøjelige, let kendelige Bestanddele (Svedskeskaller); cfr. Fabers P., Kemps P.

Bourguignon (fransk Neurolog, nu-lev.), se Chronaxi.

Bouton d'Orient (B. d'Alep, B. de Biskra m. m.) (fr.): Orientbyld, se Leishmania.

Bovin(us) (lat. *bovinus* hørende til Kvæget [*bos* Okse]): Mikrober, der findes hos Kvæg, stammer fra Kvæg eller er patogener for Kvæg.

Bovlamhed: benævnes Haltheder hos Hest, udgaaende fra Skulderleddet, naar ingen nøjere klinisk Diagnose kan stilles.

Bowditch's (B., Henry P., 1840—1911, amerik. Fysiolog) **Lov:** Hjertermuskulaturen reagerer overfor ethvert Irritament — uanset dets Styrke — med samme (maksimale) Kontraktion.

Bowen's Sygdom (Bowen's disease): godartet Form af Basalcelleepiteliom, især lokaliseret til Ryg og Bryst.

Bozemann's (B., Nathan, 1825—1905, Amerika) **Katheter:** dobbeltløbet K. til Udskylning af Uterus. **B.-Fritsch' K.:** tilsvarende, noget modificeret Instrument.

Bracherium (mlat. *bracheriolum*): Brokbaand. I Reglen anvendes det **franske B.**, hvor den ubevægelige Pelotte, der skal holde Brokket inde, fikses ved en Staalfjeder, der anbringes paa samme Side af Bækkenet som Brokket. Ved en Lænderem og en Laarrem sikres yderligere Pelottens Stilling. Det sjældent benyttede **engelske Brokbaand** bestaar af en Fjeder, der gaar om den sunde Side, og fortil er forsynet med en bevægelig Pelotte til at holde Brokket inde, bagtil med en Pelotte, der hviler paa Os sacrum.

Brachialgia (gr. *brachion* Arm + gr. *algos* Smerte): Neuralgi i Plexus brachialis.

Brachialneuralgi (gr. *brachion* Arm

+ gr. *neuron* Sene, Nerve + gr. *algos* Smerte): Neuralgi svarende til Plexus brachialis.

Brachiotomia (gr. *brachion* Arm + gr. *tome* Snit): Fjernelse af en under Fødslen fremfalden Arm af Fosteret; cfr. Embryotomia.

Brachy-auchenia (gr. *brachys* kort + gr. *auchen* Hals): kort Hals. **-cephalus, Brakycfal** (gr. *kephale* Hovede): Kortsikke, Rundhoved, Længde-Bredeindeks over 81. **-chilia** (gr. *cheilos* Læbe): medfødt Misdannelse af Overlæben, der danner en opad konveks Bue og i utilstrækkelig Grad dækker Tænder, eventuelt Tandkød. **-daktylia** (gr. *daktylos* Finger): medfødt Misdannelse af Fingre eller Tæer med formindskede eller manglende Phalanger og deraf følgende Forkortning. **-gnathia** (gr. *gnathos* Kæbe): abnorm ringe Udvikling af Underkæben. **-odontic** (gr. *odous* [odont-] Tand): Tænder med meget lav Tandkrone.

Bradysot (æ. dansk *brad* brat): en hos halv voksne Faar akut dødelig Betændelse i Løben, forårsaget af Vibrio septique eller Bac. oedematis, se Ødembaciller. Som forebyggende Middel benyttes Vaccination. Lidelsen findes særligt i Skotland, Norge og Island, hvor den forvolder store Tab.

Brady-cardia (gr. *bradys* langsom + gr. *kardia* Hjerter): langsom Hjerteraktion (under 60 Slag i Minuttet). **-cinesia** (gr. *kinesis* Bevægelse): abnormt langsom i Bevægelse. **-crota** (gr. *krotos* Slag): abnormt langsom Puls. **-diastole** (gr. *diastole* Udvidelse): Forlængelse af Hjerterets Diastole (Udvidelse). **-glossia** (gr. *glossa* Tunge): abnormt langsom Tale; Syn. Bradyarthria. **-kinesia** (gr. *kinesis* Bevægelse): Langsomhed ved Udførelse af Bevægelser. Adj.: bradykinetisk. **-lalia** (gr. *lalia* Tale): = -arthria, -glossia. **-lexia** (gr. *lexis* Ord): abnorm Langsomhed til at læse. **-pepsia** (gr. *pepsis* Fordøjelse): abnormt langsom Fordøjelse. **-phasia** (gr. *fasis* Tale), **-phrasia** (gr. *frasis* Talen): langsom Tale, særlig som Følge af Hjernelæsioner. Syn. Bradyphrasia. **-phrenia** (gr. *fren* Sind): langsom Fattesvne. **-psychia** (gr. *psyche* Sjæl), se -phrenia. **-spermatismus** (gr. *sperma* Sæd): manglende ejakulatorisk

Kraft; Sæden kommer kun langsomt frem. -**sphygmia** (gr. *sphygmos* Puls): abnormt langsom Puls. -**teleokinese** (Schilder) (gr. *teleos* fuldkommen + gr. *kinesis* Bevægelse): Symptom ved Lillehjernelidelser, bestaaende i at Bevægelser af en Ekstremitet stanser før det intenderede Maal. -**tocia** (gr. *tokos* Fødsel): langvarig Fødsel. -**trophia** (gr. *trofe* Ernæring): langsomt Stofskifte. -**uria** (gr. *ouron* Urin): abnormt langsom Vandladning.

Braidismus (efter James Braid, 1795—1860, Manchester): Hypnoselæren.

Branche (fr.) (= Branchen: ty.): de to Arme paa et gribende (Eks.: en Fødetang) eller skærende (Eks.: en Saks) Instrument.

Branchiogen (gr. *branchia* Fiskegæller + gr. *gignomai* [gen-] opstaa): udgaaende fra Rester af Branchialfurer eller -Buer. -**ma**: branchiogen Svulst, Enchondrom, Carcinom, i videre Forstand alle Svulster, som udgaar fra Branchialfurer og Branchialbuer (Parotisvulster, Thyreoidea- og Thymussvulster medindbefattet).

Brand: Gangræn, lokal Vævsdød.

Brandbyld, se Anthrax, Carbunkel.

Brandt's (B., Mårten Thure Emil, Major 1819—1895, Sverige) **Haand-greb**: bimanuel Kompression af Uterus ved Blødninger efter Fødslen, idet en knyttet Haand føres ind i Vagina og trykker Collum mod Os sacrum, og den anden Haand gennem Bugvæggen trykker Corpus mod den i Vagina indførte Haand. **B.'s Massagebehandling el. B.'s Metode** (1861): bimanuel Massage af de kvindelige Bækkenorganer (1. og 2. Finger i Vagina, den anden Haand paa Bugvæggen).

Brandfeber hos Hest, Morbus maculosus, Petechialfeber: Følgelidelse efter Kværke, Lungesygge samt Forkølelsesygdomme. Sympt. Blødninger i Slimhinderne, stærke subkutane sero-hæmorrhagiske Udsvedninger, særligt i Hovedet og paa Benene, ledsaget af Brand (Nekrose) i større eller mindre Hudstykker, særligt i Kode- og Hasebøjning. Letalitet ca. 50%. Aarsag: ukendt, muligvis Streptokokker.

Brasdor's (B., Pierre, 1721—1799) **Arterieligatur ved Aneurysmer**: L.

saa tæt som muligt perifert for Aneurysmet.

Brauer's Overtryksmetode: M., ved Hjælp af hvilken man søger at hindre Collaps af Lungen efter Aabning af Pleura, idet Pt.'s Hoved anbringes i et Rum med forhøjet Lufttryk; jfr. Sauerbruchs Undertryksmetode.

Braun's (B., Carl v., 1822—91 og Gust. v., 1829—1911, Gynæk., Wien) **Hage**: stump Hage til Dekapitation af Føstret. **B.'s Sprøjte**: Spr. til Vædske-Injektion i Uterinkaviteten.

Braun's (B., Heinrich, 1847—1911, Göttingen) **Entero-anastomose**: Forbindelse mellem de to Crura af den til Gastroenterostomi anvendte Tarmslynge (for at undgaa Circulus vitiosus).

Braun's Skinne: Apparat til Lejring af Benet med halvbøjet Knæ og retvinklet bøjet Fod.

Braune's (B., Christian Wilhelm, 1831—1892, Tyskland) **Ring** = Bandl's Ring.

Bravais' Formel: se Korrelationskoefficienten.

Bravais-Jackson's (B., L. F., fransk Neurolog i det 19. Aarh.) **Epilepsi**, se Jackson's Epilepsi.

Braxton-Hick's (B.-H., John, 1825—1897, England) **Svangerskabstegn**: Paaavisningen af Konsistensforandringer (Kontraktioner) i den gravide Uterus. Kan undertiden paavises fra ca. 10. Uge, men kan (omend sjældent) ogsaa forekomme ved Fibromyomer og Hæmatometra. **B.-H.'s Vending**, se Vending.

Break-bone-fever (eng.): Denguefeber.

Brehmer's (B., Herm., 1826—89, tysk Læge) **Metode**: fysisk-diætetisk Behandling af Lungetuberkulose (Ro, Luftkur, Hydrotherapi, Overernæring, Aandedrætsøvelser o. s. v.).

Breitung's Luftpumpe: lille med Haanden eller elektrisk dreven Pumpe til Trommehindmassage.

Bremer's (B., Ludwig, 1844—1914, amerikansk Kemiker): **Reaktion Prøve** for Hyperglycæmia. Man fremstiller et Udstrygningspræparat af Blod fra en normal Person og fra den Patient, man ønsker at undersøge. Præparaterne opvarmes til 130° C., afkøles og farves med 1% vandig Opløsning af Kongo-

rødt; normalt Blod farves rødt, hyperglykæmisk Blod gult.

Bremse-larve-Syge. Hest: Larver af *Gastrophilus equi* suger sig fast i Maveslimhinden (Fundus), sjældent i Svælget. Kvæg: Larver af *Hypoderma bovis* el. *H. lineata* gennemgaar et Udviklings-trin i Subcutis (Varbylder). Kan sjældent angribe Hest og Menneske (Larva migrans). Faar: Larver af *Oestus ovis* opholder sig en Tid lang fastsugende i Slimhinden i Næsen eller de pneumatiske Huler.

Bremser, se Oestridæ.

Brenner's (B., Alex., f. 1859, Linz) **Operation:** Modifikation af Bassini's Op. Bugmuskulaturen syes til Cremaster i Stedet for til Lig. inguinale.

«Breslau-Infektion»: Infektion med *Bac. enteritidis* Breslau = *Salmonella typhi* murium, se *Salmonella*.

Bretonneau's (B., Pierre, 1778—1862) **Sygdom** = Difteri.

Breus' (B., Carl, 1850—1914, Østrig) **Môla** = Hæmatommola = Mola tuberosa, s. d.

Briançon's (P. A.) **Fænomen**, frémissement hydatique, Hydatidesvirren: ejendommelig Vibration, som kan fremkaldes ved Perkussion af Echinokok-cyster.

Bright's (B., Richard, 1789—1858, England) **Sygdom:** Betegnelse for en Nyreridelse med meget ubestemte Grænser; i Alm. anvendt om akut eller kronisk Nephritis (s. d.). Nogle begrænser Brugen af Betegnelsen til kronisk Nephritis, medens andre anvender den til at betegne de mere alvorlige Former for Nephritis, baade akutte og kroniske; atter andre bruger Navnet som synonymt med Nyresygdom i det hele taget, inkl. amyloid Degeneration og »Skrumpe-nyre«.

Brill's Sygdom, se Typhus exanthematicus.

Brilleslange, se Naja.

Bringebyld: særlig hos Hest forekommende Abscesser eller Tumores i Bringens Muskulatur eller Lymfekirtler. Aarsag: Infektion, oftest med Botryomykose.

Brion-Kayser's Bacil: *Salmonella paratyphi* A.

Briquet's (B., Paul, 1796—1881)

Ataksi: Tilstand af nedsat Muskelsans og Hudsensibilitet ved Hysteri. **B's Gangræn:** G. af Bronkievæggen ved Bronkiektasi. **B's Symptom:** hysterisk Diafragmalammelse.

Brisement forcé (fr.): voldsom Bøjning af et ankyloseret Led for at sprænge fibrøse og øssøse Sammenvoksninger.

Brissaud's (B., Edouard, 1852—1909) **Sygdom:** »Chorea variabilis«, Tic.

Brissaud-Sicard's Syndrom: Hemispasmus facialis med Bevægelsesforstyrrelse af den modsatte Sides Ekstremiteter.

Broadbent's (B., William Henry, 1835—1907) **Apopleksi:** Hjerneblødning, der under sin Vækst bryder ind i Hjerneventriklerne.

Broca's (B., Paul, 1824—1880) **Regel for Normalvægt:** en voksen Mand skal veje saa mange kg, som han er cm over 1 m.

Brodies (B., Benjamin Collins, 1783—1862) **Sygdom:** 1) Ledneuralgi paa hysterisk Basis. — 2) Gelatinøs Degeneration af Knæleddets Synovialmembran. — 3) Hysterisk, posttraumatisk Kyfose.

Brok, se Hernia. **-baand**, se Bracharium. **-vand:** serøst Transsudat som Følge af Cirkulationsforstyrrelser i Brokindholdet.

Brombærsvulst: Hyperplasi af Slimhinden paa bageste Ende af Concha inferior med foldet, blaalig Overflade.

Bromidrosiphobia (gr. *bromos* Stank + gr. *hidrosis* Sveden + gr. *fobos* Frygt): sygelig Afsky og Frygt for ildelugtende Sved.

Bromidrosis (gr. *bromos* Stank + gr. *hidrosis* Sveden): Svedsekretion, særligt paa Fødderne, ledsaget af stærk Stank som Følge af Maceration og bakteriel Dekomposition af Epidermis.

Bromisme (*Brom* [af gr. *bromos* Stank]) + *Brom* [af gr. *bromos* Stank]): Bromforgiftning, ved langvarigt Brug af Brompræparater i terapeutisk Øjemed.

Bromoderma (*Brom* [af gr. *bromos* Stank] + gr. *derma* Hud): Hudlidelse fremkaldt ved Brugen af Brompræparater.

Bromsulfaleinprøve: P. af Leverfunktionen, idet dette Stof hurtigt forsvinder fra Blodet efter intravenøs Indsprøjtning, dersom Leveren er normal,

men forbliver deri i større eller mindre Mængde i Forhold til Leverens nedsatte Funktionsgrad. Farvestoffets Mængde bestemmes kalorimetrisk i Serum.

Bronchial (gr. *bronchia* Enden af Luftrøret) **Respiration**: den Respirationslyd, man hører, naar man sætter et Stetoskop f. Eks. over Trachea, paa Manubrium Sterni hos en normal Person. Den er karakteriseret ved en vis Klangfuldhed, en blæsende Tone, omtrent som den Lyd, der kan fremkomme, hvis man aander gennem et Rør; Ekspirationslyden er lige saa lang som eller lidt længere end Inspirationslyden; de to Lyde er gerne adskilt af en tydelig Pause; de er distinkt lokaliserede, som om de dannedes lige under Stetoskopet. **B. Respiration**: høres normalt over Trachea og i Regio interscapularis (over de store Bronchiers Afgangssted fra Trachea) og over patologisk Lungevæv, i hvilket Alveolerne er mere eller mindre lufttomme, infiltrerede eller komprimerede. **B. Fremitus**: snurrende Fornemmelse som under normale Forhold faas ved Palpation af Thorax, naar Patienten taler; er svækket el. mangler over Eksudater; er forstærket over infiltreret Lungevæv. **B. Katarrh**, se Bronchitis.

Bronchialspirochætose (*Spirochæte*, s. d.): Bronkitistilfælde, som særlig er iagttaget i Troperne, hvor der i Ekspektoratet findes talrige Spirochæter (særlig *Sp. bronchialis Castellani*), til Dels sammen med fusiforme Baciller. Der er delte Meninger om, hvorvidt Spirochæternes Rolle er primær eller sekundær.

Bronchiectasia (gr. *bronchia* Enden af Luftrøret + gr. *ektasis* Udvidelse): diffuse eller mere lokaliserede Udvidelser af Bronchier.

Bronchiolitis (gr. *bronchia* Enden af Luftrøret [*bronchos*]): Betændelse i de mindste Bronchialrør; capillær Bronchitis. **B. exsudativa**: Betændelse i Bronchiolerne, samtidig med hvilken der dannes en vædskeagtig Afsondring fra Slimhinderne. **B. obliterans**: Betændelse i de fine Bronchiegrene, ved hvilken disse stoppes til af Betændelsesstoffet, f. Eks. ved Morbilli, Difteritis, Influenza. Kan opstaa efter Indaanding af giftige Luftarter, Salpetersyring o. l.

Sygdommen optræder meget akut og er ledsaget af stærk Dyspnoe og Cyanose.

B. obliterans fibrosa acuta: mikroskopisk ses Afstødning af Epitel, Nekrose af Slimhindens Overfladelag. Fast sammenvokset med Væggen kan i de fine Bronch. ses en oblitererende Prop af ungt Bindevæv, udgaaet fra det peri-bronchiale Bindevæv. Paa Røntgenbillede ligner den miliær Tuberkulose.

Bronchismus = Bronchospasme.

Bronchitis (gr. *bronchia* Enden af Luftrøret): Betændelse af Bronchiernes Slimhinde; akut Form benævnes i Reglen: Tracheobronchitis paa Grund af Medliden af Trachea. **B. capillaris**: Betændelse af de fineste Bronchiegrene. **B. foetida s. putrida**: B., ved hvilken Ekspektoratet paa Grund af Forraadningsbakterier er dekomponeret. **Eosinophil B.**: kronisk B., hvis Sekret indeholder eosinofile Celler. **B. pseudo-membranosa s. fibrinosa s. plastica**: B., ved hvilken der ekspektoreres Afstøbninger af Bronchiegrenene bestaaende dels af Fibrin, dels af Mucin.

Broncho-blennorrhoea (gr. *bronchos* Luftrør + gr. *blenna* Slim + gr. *rhoë* Flod): kronisk Bronchitis med rigelig (100—300 cm³) tyndtflydende, purulent Ekspektorat; Bronchierne ofte dilaterede med atrofiske Vægge. **-cele** (gr. *kele* Svulst): kronisk Forstørrelse af en Del el. hele Glandula thyreoidea med el. uden Symptomer paa Thyreotoxicosis. **-lithiasis** (gr. *lithos* Sten): Concrement af indtørret Bronchialsekret. **-mykosis** (gr. *mykes* Svamp): Svampeinfektion af Bronchier. **-phonia** (gr. *fone* Stemme): Klang og Forstærkning ved Stemmens Genlyd gennem Thoraxvæggen. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation paa Bronchier. **-pneumonia** (gr. *pneumonia* Lungebetændelse): Betændelsesproces, der omfatter baade Bronchier og Lungevæv; er i Reglen lobulær. **-pneumonia infectiosa** hos Hest, Brüsselsyge: en specifik Lidelse; Letaliteten svinger meget, fra 10 til 60 %. Aarsag: Virus. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Bronchitis med meget rigeligt Ekspektorat. **-rrhoea serosa**: kronisk Bronchitis med serøst Ekspektorat. **-skopia** (gr. *skopeein* se): direkte Undersøgelse af Bronchiernes Indre ved

Hjælp af et langt Rør (Bronchoskop), der indføres i disse gennem Mund, Strube og Luftrør. -**stenosis** (gr. *stenosis* Forsnævring): Forsnævring af Bronchie. -**tetania** (gr. *tetanos* Spænding, Stivkrampe): tonisk Kontraktion af Bronchialmusklerne; ses oftest hos Børn med »Tetani«. -**tomia** (gr. *tome* Snit): operativt Indgreb paa øvre Luftveje.

Bronchofoni (gr. *bronchos* Luftrør + gr. *fone* Stemme): Stemme- genlyd over Bronchier. **Normal B.**: auskulturer man over Trachea, medens Pt. taler, hører man de talte Ord mere el. mindre tydeligt, men Lydene høres stærkt, som om de var lige under Stetoskopet. Over normalt Lungevæv høres Talestemme som en ubestemt Summen. **Patologisk B.**: hvis Lungevæv er infiltreret (Pneumoni, Tub., Hæmorrhagi), høres Talestemme paa disse Steder omtrent som over Trachea, fordi Lyden bedre forplanter sig fra Bronchierne gennem det mere el. mindre lufttomme Lungevæv.

Bronchoskopia (gr. *bronchos* Svælg, Luftrør + gr. *skopein* se, undersøge): direkte Besigtigelse af Bronkierne med rørformede Instrumenter (Bronkoskoper af Killian, Brünings, Kahler Haslinger, Jackson, Roberts og andre).

Brown's Bevægelser, se Molekularbevægelser.

Bronzesygdom (»bronzedskin«, eng.) = Morb. Addisonii, Addisons Sygdom.

Brooke's Sygdom, se Trichoepithelioma papulosum multiplex (Jarisch).

Brown-Séguard's (B.-S., Charles Edouard, 1817—1894) **Injektion**: Injektion af Testikelekstrakt mod Alderdomssvækkelse. **B.-S.'s Lammelse**: ved halvsidig Rygmarsvlæsion fremkaldte — samtidige motoriske og modsatsidige sensitive — Lammelser nedenfor det beskadigede Sted.

Brucella, opkaldt efter Bruce (B., David, 1855—1931, Australien, senere Afrika, Malta, England): en lille Gruppe af Gram-, ubev., ikke sporedannende, aërobe Kokkobaciller, som angriber forskellige Husdyr, hos hvilke de særlig lokaliserer sig i Uterus (Abort), Yveret (Udskillelse med Mælken) og til Dels ogsaa i de hanlige Kønsganer. Infektionen kan overføres paa Mennesket,

dels gennem Mælk, dels ved Berøring med forskelligt infektiøst Materiale; se Febris undulans. Tre Hovedtyper: 1) **B. melitensis** (Bacillus melitensis, tidligere kaldt Micrococcus melitensis), opd. 1887 af Bruce, forekommer særlig hos Geder og Faar (kun i varme Egne, ikke i Danmark) og er meget infektiøs for Mennesket. 2) **B. abortus** (Bac. abortus Bang), opd. 1896 af Bang (B., Bernhard Laurits Frederik, 1848—1932), forekommer særlig hos Kvæget, er forholdsvis lidt infektiøs for Mennesket. 3) **B. suis**, Traums Bacil, forekommer hos Svin (hovedsagelig i U. S. A.), er mere infektiøs for Mennesket end B. abortus.

Brucellin, se Abortin.

Brucellose, Brucelliasis: Infektion hos Mennesker eller Dyr, fremkaldt af Brucella.

Brudzinski's (B., J., 1874—1917, Polen) **Nakkefænomen**: »Signe de la nuque»; uvilkaarlig Optrækning af Benene ved Foroverbøjning af Patientens Hoved; Symptom ved Meningitis. **B.'s Symptom**: »Réflexe contralatérale». Ved stærk Bøjning af Patientens ene Laar op mod Underlivet udløses ved Meningitis og forskellige andre Nervesygdomme hos Børn en reflekterende Bevægelse af det andet Ben.

Brüsselersyge, se Bronchopneumonia infectiosa hos Hest.

Brugsch' Normalvægt: forbedret Modifikation af Broca's Normalvægt. Legemsvægten skal for en normal voksen Mand ved Legemshøjde 155—164 cm være lige saa mange kg som Højden i cm ÷ 100, ved 165—174 cm Højde som denne ÷ 105, og ved 175—185 cm Højde som denne ÷ 110.

Bruit de clapotement (fr.): Plaske- lyd, f. Eks. ved Vædske i slap Ventrikel. **B. de diable** (fr.): susende eller blæsende Lyd (kan høres i Blodkar). **B. de galop** (fr.): Galoprytme. **B. de mouche** (fr.) = B. de diable. **B. de pot fêlé** (fr.) (Cracked pot sound [eng.]): sprukken Pottelyd. **B. de râpe** (fr.): skrabende Lyd. **B. de rappel** (fr.): Dobbelttone, som kan høres ved Mitralstenose. **B. de scie** (fr.): savende Lyd.

Brummer-Syge hos Køer: Sterilitet, atypisk Brunst, oftest er Brunstytringerne ophævet, sjældent nymfomane

Symptomer, Uro, Brummen, Skraben, Bækkenbaandene slappe, Cyster i Ovariet og andre typiske Forandringer af Genitalier. Aarsag: rimeligvis hormonal Dysfunktion.

Brun's Sygdom (B., John Dickson, 1836—1883, amerik. Læge): Pneumonaladisme (Consolidation); Infiltration i Apices af Pulmones, som det ses ved kronisk Malaria.

Brun's (B., Ludwig, 1858—1916) **Symptom:** cerebrale Tilfælde — Hovedpine, Svimmelhed, Opkastning —, der optræder periodisk og spec. efter pludselige Bevægelser af Hovedet (som Tegn paa Cysticercus i 4. Ventrikel).

Brunst (= Oestrus): den hos mange hunlige Pattedyr periodisk optrædende Kønsdrift, i hvilken Periode alene Paringen finder Sted (oestrisk Cyklus).

Bryant's (B., Thomas, 1828—1914) **Trekant;** retvinklet T., der fremkommer ved paa ekstenderet Underkstremitet at forlænge Femurs Akse opad (Linie a), fra Spina ilii ant. sup. at fælde en vinkelret Linie herpaa og desuden at trække en Linie til Trochanter. Normalt er denne Trekant omtrent ligebenet. Rykker Trochanter opad, forkortes Linie a, og Spinavinklen formindskes.

Brygmus (gr. *brygmōs*): Tænder-skæren.

Bryststemme: Tonedannelse med almindelig Strubeindstilling og med Anvendelse af Brystkassen som Resonansrum. Benyttes til Talestemme og til de dybe Sangtoner.

Brækmidler: Emetika.

Brændlinie: Linie, i hvilken Lysstråler, som er gaaet igennem en cylinderformet Samlelinse, forenes.

Bubo(n) (gr. *boubon*): Svulst (som Følge af Betændelse) af Ingvinallymfekirtlerne. 1) **akut B.** ved Ulcera venerea genital. 2) **indolent, kronisk B.** ved Hudlidelser paa Underkstremiteterne. 3) **Bubon d'embraie** (fr.): Bubon uden paavisselig Indgangsport for Infektionen. 4) **Bubon satellite** (fr.): »Drabantadeniten, den syfiliske Primæradenit. 5) **Den strumøse B.**, der indtager flere Kirtler, som falder hen een for een, saa vel som det periglandulære Væv i Almindelighed = Lymphogranuloma inguinale. 6) **B. præauricularis:** Svulst

af den præaurikulære Lymfeglandel, som ses ved akutte Betændelser, Tuberkulose o. s. v. i Øjelaagene og Conjunctiva. 7) **B. tropicus** = Lymphogranuloma inguinale.

Bubonocoele (gr. *boubon* Kirtlerne ved Lysken + gr. *kele* Brok) = Ingvinalhernie.

Bubonpest (gr. *boubon* Lyskekirtel), se Pest.

Bubonulus (gr. *boubon* Svulst af Lyskens Lymfekirtler): (ulcererende) lymfangitisk Absces paa Dorsum penis ved Lymfangitis penis, hyppigst i Tilslutning til ulcerative Processer paa Glans og Præputium.

Bucardia (gr. *bous* Okse + gr. *kardia* Hjerte): stærk Forstørrelse af Hjertet, saa at dets Størrelse minder om et Oksehjertes.

Buccalrefleks (lat. *bucca* Kind, Mund + *Reflex* [s. d.]): Opadbevægelse af Underlæben ved Bankning paa Overlæben over Fossa canina.

Bucky's (B., Gustav, f. 1880, tysk Røntgenlæge) **Blænde:** Apparat, som anvendes ved Røntgenfotografering for at udelukke Sekundærstråling og gøre Billedet tydeligere. I en **Bucky-Potter Blænde** ligger der Blystrimler paa Indersiden af en cylinderformet Kappe af Træ; de er parallelle med Cylinderaksen, i hvilken deres Planer skærer hverandre. Den mellem Patienten og den fotografiske Plade anbragte Blænde bevæger sig under Optagelsen og kommer derfor ikke med paa Pladen.

Bucnemia (gr. *bous* Okse + gr. *kneme* Ben [særlig Underben]) = Elephantiasis Arabum.

Buddhafødsel benyttes (af Dührssen) som Betegnelse for den af ham angivne Laparokolpohysterotomi (Buddha fødtes gennem Moderens højre Side — uden Smerte).

Budin's (B., Pierre, 1846—1907, Gyn. Paris) **Regel:** et Flaskebarn skal ikke have mere Mælk end svarende til $\frac{1}{10}$ af Barnets Vægt — dog højst 1 Liter. **B.'s Tal:** et Brystbarn tager normalt daglig en Næringsmængde til sig svarende til $\frac{1}{6}$ af dets Legemsvægt.

Buelau's (B., Gotthard, 1835—1900, Hamburg) **Metode:** Hævert-Drainage ved Behandling af Empyem.

Büngner's (B., Otto v., 1858—1905, Hanau) **Punkt til Punkt af Hofteleddet**: ved mediale Rand af Musc. sartorius i Linien mellem A. femoralis og Trochanter major.

Bürger's (B., Leo, 1879—, amerik. Patolog) **Prøve**: Metode til Farvning af Bakteriekapsler. **B.'s Sygdom**, se Thrombo-Angiitis obliterans.

Bürker's Tællekammertype, ogsaa kaldet den aabne Type, bestaar af en ca. 3 mm tyk og $3,3 \times 7,5$ cm stor Glasplade; i dens underste Trediedel findes tre 6 til 7 mm brede Platforme, adskilt ved ca. 2 mm brede Furer; de ligger parallele paa tværs af Pladen. Den midterste Platforms Niveau ligger nøjagtigt 0,1 mm under de 2 andres, og paa dens Overflade er paa et ca. 9 mm² stort Parti indgraveret et Netværk af Linier. Paa den midterste mm² i Feltet findes 400 Kvadrater.

Bugrefleks: hastig, som Regel ensidig Kontraktion af Bugmusklerne, udløst ved Strykning med Finger eller stumpt Instrument langs Bugens tilsvarende Sideflade. Syn. Abdominalrefleks.

Bugspytkirtelbetændelse = Pancreatitis.

Bugtalen = Ventriloquineus.

Bugvattersot = Ascites.

Buhl's (B., Ludwig von, 1816—1880) **Sygdom**: særlig Form for Sepsis hos nyfødte lignende Fosforforgiftning med akut Fedtdegeneration af Hjerne, Lever, Nyre, hæmorrhagisk Enteritis.

Bulbitis (lat. *bulbus* [gr. *bolbos*] Løg, Knold): Betændelse i Bulbus urethræ.

Bulbokavernøs (lat. *bulbos* Løg, Knold + lat. *cavernosus* fuld af Huller) **Refleks**: den ved let Irritation af Orificium urethræ og Glans penis normalt optrædende Kontraktion i Musc. bulbocavernosus.

Bulbus (lat., Knold, Løg [gr. *bolbos* Løg]): (medullæ) medulla oblongata.

Bulbus quadratus (lat. *bulbos* [gr. *bolbos*] Løg, Knold): firkantet Form af et skrumpet, blindt Øje. Formen fremkommer ved Øjenmuskulernes Tryk.

Bulbær Tale (*Bulbus*, s. d.): ejendommelig Sløring og Udviskning af Ordene (Dysartri) som Følge af en Kerne lidelse i »Bulbus« (= Pons og Medulla oblong.) og den deraf afhængige Pa-

rese af Gane-, Tunge- og Læbemuskulatur.

Bulbær-neuritis (*Bulbus*, s. d.): Betændelse i de fra Medulla oblong. udspringende Nerver. **-neurose** = myastenisk Lammelse. **-paralyse** (gr. *paralysis* Lammelse): Lammelse af de fra »Bulbus« (= Medulla oblong.) udgaaende Nerver, enten mere akut som Følge af Apopleksi, Betændelse o. l. eller mere kronisk som Følge af progressiv Kerne-degeneration (amyotrofisk Lateralsklerose m. m.). **-paralyse hos Dyr**: kronisk B. ses hos Hest, sjælden. Akut B. hos Kvæg (Svælgglamhed), enzootisk B. af ukendt Oprindelse. **Paralysis bulbaris acuta infectiosa**, Ajuszky's Sygdom, Pseudorabies. Angriber Kvæg, Faar, Hunde og specielt Katte. Symptomerne karakteristiske ved en voldsom Hudkløe, særlig paa Infektionsstedet. Prognosen slet. Aarsag: Virus. **-symptomer**: S., der skyldes Lidelse i Medulla oblongata (= Bulbus).

Bulldog, se Bulldog.

Bulimia (gr. stærk Sult [bous Okse + limos Sult]): abnormt forøget Sultfølelse; ogsaa: Graadighed. Syn. Kynorexia.

Bulkeley's (B., Lucius Duncan, 1845—, Philadelphia) **Membran**: rød, let fugtigt skinnende Hinde, som fremkommer, naar Psoriasis-skællene fjernes.

Bulla (lat., Blære, Boble): Blære i Huden (stor Vesikel).

Bulldog-kalv: genetisk betinget Misdannelse hos Kalve, korte Lemmer, Bulldog Hoved. Dispositionen findes som et resesivt letalt Gen. hos visse Kvægracer f. Eks. Dexterkvæget. **-næse**: Misdannelse af ydre Næse bestaaende i, at dennes Bløddele falder ind, saaledes at Næsevingerne kommer til at vende fortil og Næseborene indskrænkes til tværliggende Spalter. Skyldes Ødelæggelse af Næseskelettet (tertiær Syfils).

Bulling's Apparat: Dampindandingsapparat med en Anordning, der muliggør, at den udstømmende Damp kan faa en bestemt Temperatur.

Bullosus (lat. *bulla* Blære): blæreformet, optrædende med Blæredannelse (ved Hudreaktioner).

Bumke's (B., Oswald Conrad Ed-

ward, 1877—) **Pupil**: Pupiludvidelsen ved psykisk Indvirkning. Reaktionen kan mangle ved Dementia præcox.

Bungarus (ost. ind. *Bungarum*), Krait: Slægt af Giftslanger (s. d.), hørende til Colubridae, lever i Sydasten.

Bunge's Amputation, se amedullær Amputation.

Bunodont (gr. *bounos* Høj + gr. *odont* [odont-] Tand): Knudetand.

Bunostomum (gr. *bounos* [Jord]høj + gr. *stoma* Mund): Slægt af temmelig smaa Rundorme 1—2,5 cm lange), der er nærbeslægtet med Ancylostomum; lever i Tyndtarmen hos Drøvtyggere (Kvæg, Faar, Ged). Blodsugere, der fremkalder pernicious Anæmi og Hydræmi. Overføres med Føden efter et Larvestadium i det fri.

Buphthalmus (gr. *bous* Okse + gr. *ophthalmos* Øje) = Hydrophthalmus: Forstørrelse af Bulbus oculi som Følge af infantilt Glaukom. Opstaar ved at Sklera giver efter for det høje intraokulære Tryk, som i Reglen opstaar paa Grund af en Dannelsesanomali i Kammervinklen.

Burn's (B., John, 1774—1850, Skotland) **Amaurose** = postmarital Amaurose: Blindhed opstaaet som Følge af seksuel Eksces.

Burri's Tuschmetoder, se Tuschmetoder.

Bursitis (mlat. *bursa* Pung [gr. *byrsa* Hud, Lædersæk]): Betændelse i en Bursa. **-paranalis**: Betændelse i 2 hos Hund og Kat ved Anus beliggende Bursae (Analsække).

Bursolith (mlat. *bursa* Pung [gr. *byrsa* Hud, Lædersæk] + gr. *lithos* Sten): Sten (Concrement) i en Bursa.

Burton's (B., Henry, engelsk Læge, 19. Aarh.) **Linie**: blaalig Linie paa den frie Kant af Gummerne, som fremkommer ved kronisk Blyforgiftning.

Busquet's (nulev.) **Sygdom**: Osteoperiostitis i Metatarsalknoglerne, der fører til Eksostosedannelse.

Butter (eng., ty., Smør [gr. *boutyron* Smør]): blød Masse med smøragtig Konsistens. Anvendes om forskellige Plantefedtstoffer — f. Eks. af Kakao-bønner — om visse kemiske Stoffer, f. Eks. Antimonklorid, Vismutklorid.

Butyrometer (gr. *boutyron* Smør + gr. *metron* Maal): Apparat til Bestemmelse af Mælks Fedtindhold.

B₁-Vitaminet: det antineuritiske Vitamin. Det er fremstillet som et hvidt, krystalinsk Stof; det indeholder Svovl. B₁ findes i de ydre Lag af Kornsorternes Kerne, i Bønner, Ærter, Kaal, Salat, Spinat og i Gær. B₁ er ret stabilt, taaler Kogning, paavirkes ikke af Luftens Ilt; i vandige Opløsninger destrueres det let ved Paavirkning af Alkalier. B₁-Mangel giver Beriberi, Polyneuritis, Hjertesymptomer

B₂-Vitaminet: Anti-Pellagra-Vitaminet. Det er nært beslægtet med visse organiske Farvestoffer, kaldet Flovinerne; de indeholder Kvælstof, er opløselige i Vand og findes i Lever, Kød, Æg, visse Grønsager, Gær. B₂ taaler Autoklavering ved 120°. B₂-Mangel kan give Pellagra, Hudlidelser og Nerve-lidelser.

Bygkorn = Hordeolum.

Bygningsfejl i Øjet = Astigmatisme.

Byld = Absces. **B. i Halsen** = Abscessus peritonsillaris.

Byrd-Dew's (B., Harvey Leonidas, 1820—1884, Amerika. D., James Harvey, 1843—, Amerika) **Metode til Op-livning af skindøde Børn**: idet man fatter om Nakke og om Underkrop (eller Knæ) bukkens Barnets Krop sammen (Udaanding) og rettes ud (Indaanding).

Byssinosis (gr. *byssos* Bomuld): Sygdom i Lungerne fremkaldt ved Indaanding af Bomuldsstøv.

Bælteformnemmelse: Zonaesthesia; sygelig Fornemmelse som om Pt. havde et Bælte om Livet. Sympt. ved Tabes m. m.

Bændelorme, se Cestoder.

Bændelormesygdom, se Taeniasis.

Bøffelsyge, se Septicæmia hæmorrhagica.

Bølgebid, se Tandfejl hos Hest.

Børkrængning: Inversio uteri, ret almindelig Lidelse hos Ko, noget sjældnere hos So.

Børnelammelse = Poliomyelitis anterior acuta.

Børslyngning: Torsio uteri, ret almindelig Lidelse hos Ko.